

Reo-Bankowned Properties
From San Jose to Sacramento
JASSI GILL Broker/Owner
Ph:510-304-9292
Refinance Now
@ZERO COST
Call Sukhi Gill:510-207-9067
CADRE Lic.#01180969

Jassi Gill
CADRE#00966763

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ
www.011india.com
\$25 2800 Minutes
ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੋਟ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫੋਨ 'ਚ ਅਸੀਂ ਪੈਸੇ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
ਸਾਡੀ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ
Limited Time Offer. Restrictions & Additional Fees Apply.
800-914-1013 408-659-9400

*ਵਧੀਆ, ਸਾਫ ਆਵਾਜ਼
*ਬਗੈਰ ਪਿੰਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋਂ
*ਸਪੀਡ ਵਾਲੇ ਨੰਬਰ ਸੈਟ ਕਰੋ
*ਘਰੋਂ ਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਦੋ ਫੋਨ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ

FARMERS INSURANCE
***Auto *Home *Life *Business *Work Comp**
Do You Drive with Uber - Curb - Lyft - SideCar Need Insurance?
We have Special Coverage for You!!
Call: 510-797-7989
Duabba Insurance Agency
2450 Peralta Blvd, Suite 203
Fremont CA 94536

Gurcharan S. Mann
License # 0C70672

Sixteenth Year of Publication ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ **Price 50¢**
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com
Punjab Times, Vol 16, Issue 23, June 6, 2015 20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਬਾਪੂ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਠ ਨੇ ਸ਼ਾਸਨ ਝੁਕਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ): ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭਖਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਪਈ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਦਾ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸਵਾ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ (16 ਜਨਵਰੀ 2015) ਤੋਂ ਮਰਨ ਵਰਤ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਬਾਪੂ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਹਾਲਤ ਤੇ ਪੱਥਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਕਾਰਨ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਛੇਤੀ ਠੰਢਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਕੈਟ ਰਹੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਦੀ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਰਿਹਾਈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਸਰਕਾਰ ਉਪਰ ਭਾਰੂ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਅੱਠ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਰਿਹਾਈ ਜਾਂ ਪੈਰੋਲ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅੜਿੱਕੇ ਦੂਰ ਕਰੇਗੀ। ਬਾਪੂ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੱਥਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਵਫਦ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੁਮੇਧ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰ ਕੇ ਬਾਪੂ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਹੀ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਦੋਸ

ਬਾਦਲ ਵੀ ਮਸਲਾ ਹੱਥ ਲੈਣ ਲਈ ਹੋਏ ਮਜਬੂਰ

ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ

ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਰਿਹਾਈ ਪਿੱਛੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੌਂ ਜੁਲਾਈ 2014 ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਹੱਕ ਖੋਹ ਲਏ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਸਟੇਅ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉੱਪਰ ਹੀ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਉਮਰ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਵਿਚ ਛੋਟ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਇਹ ਕਿ ਸਟੇਅ ਸਿਰਫ ਸਜ਼ਾ ਵਿਚ ਛੋਟ ਦੇਣ ਉੱਪਰ ਹੈ, ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ. ਬਾਦਲ ਕੋਲ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ

ਕਰਨ ਦੇ ਅਥਾਹ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਸੱਚੇ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸੰਭਵ

ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸ.

ਬਾਦਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੂਤਨਾ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਰੋਲ ਉਤੇ ਰਿਹਾਈ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪੈਰੋਲ ਤੇ ਅਗੇਤੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੇਈ ਕਰੇਗੀ ਪਰ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਹੱਤਿਆ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਓਰਾ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰਿਹਾਈ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਵੱਸੀ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ 83 ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਸੋਧ ਕੇ ਕੁੱਲ 78 ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਬਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1987 ਦੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਬੈਂਕ ਡਕੈਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ 60 ਤੋਂ 80 ਸਾਲ ਉਮਰ ਤੱਕ ਦੇ 7 ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਉਤੇ 'ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ' ਰੁਖ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਲਾਇਆ ਇਕ ਹੋਰ ਦਾਅ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਦੀ ਲੜਾਈ ਟੇਢੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਆਪਣੀ ਪੈਂਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ) ਘਾਤ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰਿਉਂ ਘੇਰਾ

ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਸ ਚੱਕਰਵਿਉ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਲਈ ਹੁਣ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ 'ਤੇ ਆਸ ਲਾਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

ਨਿਤਿਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਤੋਂ ਛੇ ਅਫਸਰ ਦਿੱਲੀ ਮੰਗਵਾਏ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਨਜੀਬ ਜੰਗ ਨੂੰ ਮੁੜ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਤਬਾਦਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਵਾਂਝੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨਜੀਬ ਜੰਗ ਵੱਲੋਂ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਪੁਲਿਸ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਤੇ ਦੋ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸ਼ਾਮਲ ਦੱਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਡੈਊਟੀਸ਼ਨ ਉਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਤਾਕਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨੈਟੀਵਕਸ਼ਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

REAL ESTATE & HOME LOANS
ਮਨਦੀਪਾ, ਟਰੇਸੀ, ਲੇਬਰੇਖ, ਸਟਾਥਟਨ, ਲੇਬਾਈ, ਪੈਟਰਸਨ, ਲਵਿੰਗਸਟਨ, ਮਰਸਡ, ਮਡੇਰਾ, ਮੋਡੇਸਟੋ, ਟਰਲੇਕ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਮੁੜੇ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ।
✓ Low Interest Rate
✓ 3.5% Down Payment
✓ Free Credit Report
✓ Free Pre-Approval
ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਮਾਰਗਦੇਸ਼ ਕੰਪਨੀ ਹੈ।
ਸ਼ੇਅਰ ਰੁਝਾਈ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਸ਼ਿਫਟ ਨਹੀਂ ਦੇ ਪਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਵੀ ਫੋਰਕਲੋਜ਼ਰ ਤੋਂ ਬਚੋ। ਸ਼ਿਫਟ ਤੇ ਸ਼ਿਫਟ Shortsale Certified ਅਤੇ ਰਾਜਸਵੇਟਸ Realtor ਨਾਲ ਹੀ ਘਰ Buy ਕਰੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਣਜਾਣ ਰੁਝਾਤਾਂ ਕੰਮ ਨਾ ਆਵਾਜ਼ ਕਰ ਦੇਵੇ।
Successful Shortsale ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ!
AMAN HUNDAL Century 21
Broker / Associate
209.918.6464
ahundal@c21mm.com
405 Standford Ave, Ste D - Modesto, CA 95358

Fresh Sweets, Snacks & Food
Catering with portable Tandoor for up to 10000 guests
Lunch - Dinner - Take Out - Banquets
Toll Free 1-866-FOR-RAJA
www.rajasweets.com
msbains@rajasweets.com
Raja SWEETS & CATERING
AUTHORIZED CATERER FOR MAJOR 5-STAR HOTELS
Raja Sweets & Indian Cuisine 31853 Alvarado Blvd. Union City CA 94587 Ph. (510) 489-9100 Fax (510) 489-9111
Raja Indian Cuisine & Bar 1275 W Winton Ave. Hayward CA 94545 Ph. (510) 264-9300 Fax (510) 264-9345
ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਥੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਟੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
Call Makhan Bains or Ravinder Singh for your next Party 1-866-FOR-RAJA www.RajaSweets.com

Law Office of Manpreet S. Gahra
> ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੇਵਾਵਾਂ
> ਫੈਮਿਲੀ ਲਾਅ
> ਬਿਜਨਸ ਲਾਅ
Criminal Defense (DUI, simple battery, domestic violence, immigration post-conviction relief)
Manpreet S. Gahra Attorney At Law
Berkeley Office
2161 Shattuck Ave., 304, Berkeley
Ph:510-841-4582 Fax:510-217-6847
Sacramento Office
Call For Appointment
Ph:916-924-1617
Email: manpreet@gahralaw.com

ਗਿੱਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਂ ਵਿਗਿਆਪਨ ਸੀ.ਡੀ. ਰਿਲੀਜ਼

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਬਿਊਰੋ): ਘਰਾਂ, ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਆਟੋ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦਾ ਬਿਜਨਸ ਕਰਦੀ ਕੰਪਨੀ ਗਿੱਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਵਿਗਿਆਪਨ ਸੀ.ਡੀ. ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਵਤਾਰ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਹੈਰੀ ਗਿੱਲ ਦੀ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਿਜਨਸ ਸੀ.ਡੀ. ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਾਸਰਸ ਕਲਾਕਾਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਮੋਗਾ ਵੀਡੀਓ ਵਾਲੇ ਅਜੀਤ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੀ.ਡੀ. ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਤੇ ਪਤਵੰਤੇ-ਸੱਜਣ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਵਤਾਰ ਗਿੱਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਗਿੱਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

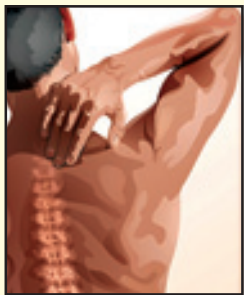

ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਸ਼ਰਮਾ
ਅਵਤਾਰ ਗਿੱਲ ਨਾਲ

Jammu Chiropractic

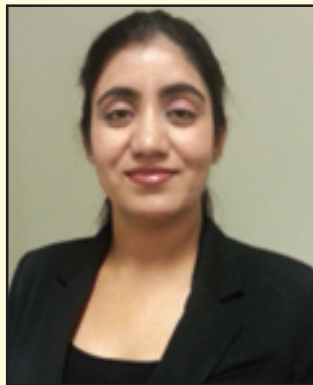
ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਕਮਰ, ਗਰਦਨ, ਗੋਡਿਆਂ, ਸਿਰ ਦਰਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਜਾਂ ਪੱਠਿਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੇ ਸਤਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ?

**ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਦਰਦ ਤੋਂ
ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।**

We Accept Personal Injury
(PI) Cases

Medicare & Most
Private Insurances
Accepted

Contact: Dr. Baljit Jammu
Doctor of Chiropractic

Ph: 510-940-8236

1090 La Playa Dr., Hayward CA 94545

ਕਿਰਾਏ ਵਿਚ ਅਜਾਈਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ
ਡਾਲਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਲਾਉ
ਵਿਆਜ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਸਸਤੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ
ਆਪਣਾ ਘਰ ਲੈਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਾਂ

ਆਪਣਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ
ਵੇਚਣ ਵਾਸਤੇ ਸਲਾਹ ਲਈ
ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 510-689-4625

JAGDEV SINGH
Realtor
CalBre #01423409
42820 Albrae, St.,
Fremont, CA 94538

STATEN SOLAR

Affordable Energy For Everyone

Save with Solar

Commercial, Agricultural and Residential

Simran S. Deol
Solar Engineer

1844-4 BYEBILL

661-412-4728 (Office)

661-427-0843 (Fax)

Bye, bill

**No One Can Beat Our
Price Guranteed!**

- Top Quality Product
- 20 Year Performance Guarantee
- 25 Year Guarantee for Panels
- FREE Maintenance for 20 years
- No Need to Worry About Increasing Cost of Utility
- Professional Installation
- 24/7 Monitoring

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ਼
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ
ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੋਏ
1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ
ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

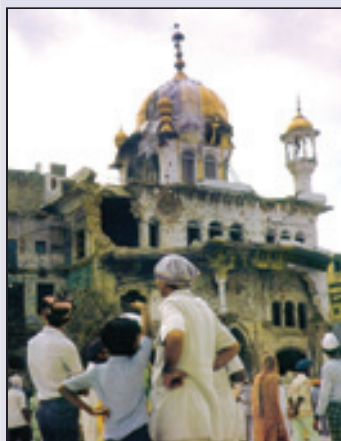

7 ਜੂਨ 2015, ਐਤਵਾਰ

ਸਵੇਰੇ 11 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਸਥਾਨ: ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਡਾਊਨ ਟਾਊਨ

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸੈਕੰਡ ਸਟਰੀਟ ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਸਟਰੀਟ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ
 ਸਿਵਿਕ ਸੈਂਟਰ-ਸਿਟੀ ਹਾਲ ਜਾ ਕੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਡਾਊਨ ਟਾਊਨ ਵਿਚ ਸੈਕੰਡ ਸਟਰੀਟ ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਸਟਰੀਟ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਸਿਵਿਕ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੈਦਾਨ ਤੱਕ ਇਕ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਹਾਰਦਿਕ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

*ਸੰਗਤਾਂ ਕੇਸਰੀ ਦਸਤਾਰਾਂ-ਦੁੱਪਟੇ-ਪਟਕੇ ਸਜਾ ਕੇ ਆਉਣ ਜੀ।

*ਸਿਵਿਕ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਸਜ ਰਹੇ ਦੀਵਾਨ ਅਤੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੌਰਾਨ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਢਾਡੀ ਤੇ ਵੀਰ-ਰਸੀ ਵਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ। *ਪੰਥਕ ਬੁਲਾਰੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨਗੇ। *ਇਹ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵੱਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਵਡਮੁੱਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਵੇਗਾ। *ਗਤਕੇ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏ ਜਾਣਗੇ। *ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਣਗੇ। *ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬਾਰਟ ਰਾਹੀਂ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਤਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਸਿਵਿਕ ਸੈਂਟਰ ਤੋਂ ਬਾਰਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਸਭ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੁਲਾਰੇ

ਪ੍ਰੋ. ਇੰਦਰਾ ਪ੍ਰਸਤ

ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ
ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ
ਮੈਂਬਰ ਕੈਨੇਡਾ

ਬੀਬੀ ਨਵਕਿਰਨ
ਕੌਰ ਖਾਲੜਾ

ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ
ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਸੇਵਕ
ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਕਰਮਾਤ
ਚੀਮਾ

ਮਨਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ

ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਜਾਗੋ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥਾ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਬੇਨਤੀ ਕਰਤਾ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਫਰੀਮਾਂਟ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਐਲ ਸਬਰਾਂਟੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਟਾਕਟਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਟਰਲਕ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਨਟਿਕਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਮਿਲਪੀਟਸ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਰਾਡਸ਼ਾਅ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੈਪੀਟਲ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਡੈਲਹਾਈ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਹੇਵਰਡ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਾਊਥ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਟਰੇਸੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਰਬਾਰ ਲੋਡਾਈ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੈਨ ਮਟੀਓ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਰਬਾਰ ਟਰੇਸੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿਟਸਬਰਗ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਮਾਡੈਸਟੋ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਫੇਅਰਫੀਲਡ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਰਿਵਰਸਾਈਡ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 1-844-REM-1984

www.remember84.com

Facebook Page: June 84 Movement

ਇਕ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾ ਆਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ‘ਅੱਛੇ ਦਿਨ’

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ ‘ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਟਰੱਕ ਭਰ-ਭਰ ਕੇ ਪੈਸਾ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇਹ ਮੁਰਾਦ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਸਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਰਾਹਤ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਗੂਠਾ ਹੀ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੱਤੀ ਪੈਕੇਜ ਦੀਆਂ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਭੇਜੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਨਰੋਂਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਜੈਅੰਤ ਸਿਨਹਾ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ

ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਪੈਕੇਜ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸੂਬਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਹੁਣ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੱਤੀ ਪੈਕੇਜ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਜੇਤਲੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸਾ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੀ ਆਈ ਸੀ, ਪਰ ਜੇਤਲੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖੋਖਲਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੈਕੇਜ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ

ਗੱਲ ਹੈ ਸਗੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਝੋਨੇ ਦੇ ਸੀਜ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਪਏ ਸੋਕੇ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ 2300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਿੱਲ ਤੇ ਬੇਮੋਸਮੀ ਬਰਸਾਤ ਕਾਰਨ ਕਣਕ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ 717 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਉੱਤੇ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ 1.24 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਲੀ ਤੰਗੀ ਵਾਲੇ ਵਰਗ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਕੇ ਵੱਡਾ ਧੱਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐਫ.ਸੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਕਣਕ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦ 50 ਫ਼ੀਸਦੀ ਘਟਾਉਣ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਵਰਗੇ ਕੇਂਦਰੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਔਖਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਇਸ ਵਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਟੈਕਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲਾਭ ਵੀ ਬਜਾਇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਟੇਟ ਤੇ ਸੈਕਟਰ ਆਧਾਰਿਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 700 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਘੱਟ ਮਿਲਣਗੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਮਿਸ਼ਨ ਵਰਗੀਆਂ ਤਮਾਮ ਸਕੀਮਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਟੈਕਸਾਂ ਤੋਂ 10 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਵਧਾ ਕੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਲਣੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਯੋਜਨਾਗਤ ਖਰਚੇ ਉੱਤੇ ਅੱਠ ਫ਼ੀਸਦੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਯੋਜਨਾਗਤ ਖਰਚੇ ਵਿਚੋਂ 2200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹਿੱਸਾ ਘੱਟ ਮਿਲੇਗਾ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 14ਵੇਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ

ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖੋਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਨਹੀਂ ਪੰਜਾਬ

ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਜੈਅੰਤ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸੂਬਾ ਦੱਸ ਕੇ ਵਿੱਤੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਆਮਦਨ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇਹ ਹੁਣ ਅੱਠਵੇਂ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਟੈਕਸਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚੋਂ 25,536 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤਨਖਾਹਾਂ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਟੈਕਸਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ 90 ਫ਼ੀਸਦੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਆਜ ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ 9900 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਦਾ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਦੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ 32 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਰਾਜਾਂ ਸਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 21 ਫ਼ੀਸਦੀ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਕਾਸ ਆਧਾਰਿਤ ਪੂੰਜੀ ਖਰਚਾ ਸਿਰਫ 1.4 ਫ਼ੀਸਦੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਰ 2.6 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਰਾਜ ਸਿਰ ਲਗਭਗ ਇਕ ਲੱਖ 24 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 17 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਸਕੀ। ਸਹਿਕਾਰੀ ਗੰਨਾ ਮਿੱਲਾਂ ਵੱਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਬਕਾਏ ਪਏ ਹਨ।

ਮੋਦੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ: ਮਨਪ੍ਰੀਤ

ਜਲੰਧਰ: ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਕਟ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਜਰਖੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ, ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪਾਣੀ ਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕਾਂ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁੱਝ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਚੰਗੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜੇ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੋਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਲੰਬੇ ਹੱਥੀਂ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿਥੇ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਰਾਜ ਦੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ।

ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਟੈਕਸਾਂ ਵਿਚੋਂ 50 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਨਸੰਖਿਆ ਨੂੰ 35 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਤੇ

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ 15 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ 15 ਫ਼ੀਸਦੀ, ਆਮਦਨ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ 15 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨੂੰ 15 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਲੋਹੜੇ ਦੀ ਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 2300 ਜਾਨਾਂ ਗਈਆਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਲੂ ਤੇ ਗਰਮੀ ਦਾ ਕਹਿਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ 2300 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਤੇ ਉਡੀਸ਼ਾ ਵਿਚ 202 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ ਨਾਗਪੁਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ 47.1 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤਾਪਮਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੂ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1636 ਹੋ ਗਈ। ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਵਿਚ ਲੂ ਕਾਰਨ 52 ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮਰਨ

ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 541 ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਉਡੀਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗਰਮੀ ਨਾਲ 21 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਸੱਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਨੈਪੋਲੀਅਨ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਅਮਰੀਕਾ

ਲੰਡਨ: ਵਾਟਰਲੂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜੰਗ ਵਿਚ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੈਪੋਲੀਅਨ ਬੋਨਾਪਾਰਟ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਮਿਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨੈਪੋਲੀਅਨ ਨੂੰ ਬਰੱਸਲਸ ਨੇੜੇ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 18 ਜੂਨ 1815 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਮੁਖੀ ਹੈਨਰੀ ਜੈਕਸਨ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਨੈਪੋਲੀਅਨ ਭੱਜ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਤਤਕਾਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਜੇਮਸ ਮਨਰੋ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਹੈਨਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨੈਪੋਲੀਅਨ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪਏਗਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼

ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਕਾਪੀਆਂ ਚਮੜੇ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਜਿਲਦਾਂ

ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਕੌਮੀ ਪੁਰਾਲੇਖ ਭਵਨ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਜੰਗ ਦੇ 200 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਮੌਕੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਤਹਿਤ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਅੰਬੈਸੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ।

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਨੈਪੋਲੀਅਨ ਨੇ ਅਟਲਾਂਟਿਕ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਐਂਗਲੋ-ਅਮਰੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਲੈ ਲੈਂਦੇ। ਨੈਪੋਲੀਅਨ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੈਂਟ ਹੇਲੇਨਾ ਵਿਚ ਜਲਾਵਤਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੀ 1821 ਵਿਚ 51 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਪਹਿਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਮੋਦੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਧ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਾਰੇ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੋਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦੌਰਿਆਂ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਇਕ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ 10 ਦੌਰਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ 51 ਦਿਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ 37 ਸਰਕਾਰੀ ਦੌਰੇ ਕਰਕੇ 44 ਦਿਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰੇ ਹਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੌਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਦੌਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ 56 ਦੌਰੇ ਕੀਤੇ ਤੇ 67 ਦਿਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ 37 ਸਰਕਾਰੀ ਦੌਰੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ 19 ਨਿੱਜੀ ਦੌਰੇ ਹਨ। ਨਿੱਜੀ ਦੌਰਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ 23 ਦਿਨ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿੱਜੀ ਦੌਰਿਆਂ

ਦੌਰਾਨ ਨਰੋਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਰੱਖਿਆ। ਦੇਸ਼ ਦੇ 9 ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਗੇੜਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਿਹਾਰ, ਤੇਲੰਗਾਨਾ, ਕੇਰਲਾ, ਉਤਰਾਖੰਡ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਸਿੱਕਮ, ਮੇਘਾਲਿਆ, ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਗੇੜਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ। ਨਰੋਂਦਰ ਮੋਦੀ 23 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਦੌਰਾ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ 10 ਦੌਰੇ (ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗ਼ੈਰਸਰਕਾਰੀ) ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੌਂ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਅੱਠ-ਅੱਠ ਦੌਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਦੌਰੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦੌਰਾ 14 ਜੂਨ 2014 ਨੂੰ ਗੋਆ ਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਆਖਰੀ ਦੌਰਾ 25 ਮਈ ਨੂੰ ਮਥੁਰਾ (ਯੂ.ਪੀ.) ਦਾ ਕੀਤਾ।

ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰਿਆਂ ਸਮੇਂ ਮਿਲੇ 3.11 ਲੱਖ ਦੇ ਤੋਹਫ਼ੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੋਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪਿਛਲੇ 10 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 3.11 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ 65 ਤੋਹਫ਼ੇ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਮੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 19 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ 75000 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੇ ਮੇਜਬਾਨ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸੋਨਾ ਤੇ ਹੀਰਾ ਜੜੇ ਕਫਲਿੰਕ ਮਿਲੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦੋ ਟੀ-ਸੈੱਟ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਵੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਕਈ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇਕਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਨਰੋਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਬੀਤੇ ਇਕ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ 10 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰੇ ਕਰਕੇ 17 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ 51 ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਹਨ। ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਵਾਰ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫੇਰੀ 15 ਜੂਨ 2014 ਨੂੰ ਭੂਟਾਨ ਫੇਰੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦਾ ਆਖਰੀ ਦੌਰਾ 14 ਮਈ ਤੋਂ 19 ਮਈ 2015 ਤੱਕ ਚੀਨ, ਮੰਗੋਲੀਆ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਦਾ ਸੀ। ਨਰੋਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਦੇਸ਼ ਫੇਰੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ ਸਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਫਰਾਂਸ, ਜਰਮਨੀ ਤੇ ਕੇਨੇਡਾ ਦਾ ਨੌਂ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ,

ਜੋ ਕਿ 10 ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ 18 ਅਪਰੈਲ 2015 ਤੱਕ ਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਪੰਜ ਰੋਜ਼ਾ ਦੌਰਾ ਤੇ ਜਪਾਨ ਦਾ ਵੀ ਪੰਜ ਰੋਜ਼ਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਵਿਚ ਹੋਏ ਬਰਿਕਸ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਪੰਜ ਦਿਨ ਬਿਤਾਏ। ਭਾਜਪਾ ਯੂਵਾ ਮੋਰਚਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੋਹਿਤ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਰੋਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕਾਫੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੱਛੜੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰੇ ਕਰਕੇ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਟੈਕਸੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ

ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਪੰਜਾਬੀ ਟੈਕਸੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਇਥੇ 7 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੈਰੀ, ਜਗਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ

ਨਾਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਸਰਬਜੋਤ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ, ਹੇਰਾ ਸਿੰਘ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਸਲਘਾਤ ਵਿਰੁਧ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਅੱਗੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ (ਬਿਊਰੋ): ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਸਲਘਾਤ ਵਿਰੁਧ ਇਥੇ ਸਥਿਤ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਰਾਨੇ ਅੱਗੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਲੰਬੇ ਦਿਨੀਂ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦੌਰਾਨ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਿੱਖ

ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅਮਨਮਈ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਪੂ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਣ-ਮਨੁੱਖੀ ਵਰਤਾਉ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੰਡੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਗਤਕਾ ਦਲ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਲਵਲਾ, ਬੀਬੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ ਤੇ ਬੀਬੀ ਪੁਨੀਤ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ, ਧਰਮਸਾਲ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਬੀਬੀ ਕੁਲਬੀਰ ਕੌਰ ਤੇ ਬੀਬੀ ਰਾਜਬੀਰ ਕੌਰ

ਨਸਲਘਾਤ ਸਦਾ ਲਈ ਰਿਸਦਾ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਖਮ ਹੈ ਜੋ ਨਾਸੂਰ ਬਣ ਕੇ ਰਿਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਥਿਤ ਦਰਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਤੱਕ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਜਾਰੀ ਰਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਕੋਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਸੀ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਬਾਪੂ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦੁਆਰਾ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ

ਫਰਿਜ਼ਨੇ, ਮਰਸਡ, ਮਾਡੈਸਟੋ, ਟਰਲਕ, ਸੀਰੀਜ਼, ਸਟਾਕਟਨ, ਲੈਬਰੇਪ, ਮਨਟੀਕਾ, ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਸਾਊਥ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ, ਸੈਨ ਮਟੀਓ ਅਤੇ ਲੋਡਾਈ ਦੀਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਸ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਭਾਈ

ਬੈਨੀਵਾਲ, ਅਮੈਰੀਕਨ ਸਿੱਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬੀਬੀ ਦੀਨਪਾਲ ਕੌਰ, ਬੀਬੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲ ਸਰਬਾਂਟੋ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੱਲੂ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਮੱਲੂ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੌਬਾ ਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਧੇਰਾ, ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾਤ, ਫਤਹਿ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲਬ ਦੇ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਭਾਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਸਿਮਰਨ ਸੰਗਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦਪੁਰੀ ਅਤੇ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਰਸਡ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਪੰਜਾਬੀ ਟੈਕਸੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਨੇ ਇਸ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਰਤ ਕੀਤੀ। ਲੰਗਰ ਤੇ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਛਾਇਆ ਤਾਜ ਮਹਿਲ

ਲੰਡਨ: ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੇ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਪਹਿਲੇ 3 ਸਭ ਤੋਂ ਚਰਚਿਤ ਸਮਾਰਕਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। 2015 ਦੇ 'ਟਰੈਵਲ ਚੁਆਇਸ ਐਟਰੈਕਸ਼ਨ ਐਵਾਰਡ' ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾ। ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪੈਰਸ ਦੇ ਮਾਚੂ ਪਿਥੂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕੰਬੋਡੀਆ ਦਾ ਅੰਗਕੋਰ ਵਾਟ ਹੈ। ਐਵਾਰਡ ਦੇ ਜੇਤੂਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤਾਜ ਮਹਿਲ 1983 'ਚ ਯੂਨੈਸਕੋ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ 20 ਤੋਂ 40 ਲੱਖ ਸੈਲਾਨੀ ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ ਜਿਸ 'ਚ 2 ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੈਲਾਨੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ ਸੁਰਗਵਾਸ

ਫਰੀਮਾਂਟ (ਬਿਊਰੋ): ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਜਾਣੀ ਪਛਾਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ ਦਾ 2 ਜੂਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ

ਅਚਾਨਕ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ 62 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਸ਼ੰਕਰ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਿੰਨ ਬੇਟੇ-ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਨੂੰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪੋਤਰਿਆਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਪਰਿਵਾਰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ।

ਸਵਰਗੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ 6 ਜੂਨ, ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਹੇਵਰਡ ਦੇ ਚੈਪਲ ਆਫ ਚਾਈਮਜ਼ ਫਿਊਨਰਲ ਹੋਮ (32992 ਮਿਸ਼ਨ ਬੁਲੇਵਾਰਡ) ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਇਕ ਵਜੇ ਤੋਂ 3 ਵਜੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਰੰਤ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ: 510-

754-1192 ਅਤੇ 510-487-5659 ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਭਜਨ ਕੌਰ ਨਮਿੱਤ ਸੁਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ 7 ਜੂਨ ਨੂੰ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਬਿਊਰੋ): ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਣੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਗਦਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਅਮੈਰੀਕਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੱਜ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਸਵਰਗੀ ਬੀਬੀ ਭਜਨ ਕੌਰ ਨਮਿੱਤ ਇਕ ਸੁਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਆਉਂਦੀ 7 ਜੂਨ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਇਥੇ ਕਵਾਨਾ ਹਾਲ ਸਾਊਥ ਗੇਟ ਟਾਊਨ ਐਂਡ ਟੈਰਿਸ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟਸ) 7547 ਫਰੈਂਕਲਿਨ ਬੁਲੇਵਾਰਡ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸਮੂਹ ਮਿੱਤਰਾਂ, ਸਬੰਧੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੀਬੀ ਭਜਨ ਕੌਰ ਨਕੋਦਰ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਜਿਥੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਕੀਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਵਿਖੇ ਲੰਘੀ 16 ਮਈ ਨੂੰ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਕਿਰਿਆ ਉਥੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਭਜਨ ਕੌਰ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਭਾਈਚਾਰਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ 916-212-3889 ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Upgrade your Security Cameras to High Definition at very reasonable prices

For a Free Demo of our new HD Cameras Please Contact us

Balbir S Sidhu
209-495-3905 (Cell)
www.dvrnlimited.com

Toll Free (888) 233-4566

DVRunlimited Inc.

Installation Available

Liquor Store Sale by Owner

Liquor store with Grocery, Beer, Wine and lottery in Kalamazoo, Michigan is on sale.

Very good location, 2 acres of land, Huge building for extra business or storage, huge parking lot and

Monthly Sale: \$85,000+

For more info, Call (972) 838-8370

ਕੈਲਮਜੂ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਲਿਕਰ ਸਟੋਰ ਵਿਕਾਊ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਰੋਸਰੀ, ਬੀਅਰ, ਵਾਈਨ ਅਤੇ ਲਾਟਰੀ-ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲੋਕੇਸ਼ਨ, ਦੋ ਏਕੜ ਦਾ ਪਲਾਟ, ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਬਿਲਡਿੰਗ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਬਿਜਨਸ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ

ਮਾਸਿਕ ਵਿਕਰੀ \$85,000+

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ (972) 838-8370

ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਤੇ ਵੇਟਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਚਲਦੇ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਤੇ ਵੇਟਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜ ਹੈ। *ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ *ਸਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

Restaurant Help

Immediately hiring KITCHEN HELPER & WAITER for Indian restaurant in Indiana. *Good salary and free accommodation.

***Sponsorship is available for right candidate.**

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਟੋਨੀ, ਫੋਨ: 317-340-1470

ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਅਰਕਨਸਾਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ

ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਫਰੀ

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 501-309-4140

Punjab Times

Established in 2000
16th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net

www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Kuljeet Singh

Our Columnists

Ashok Bhaura

Tarlochan Singh Dupalpur

Baljit Basi

Major Kular

California:

Shiara Dhindsa

Photographer

661-703-6664

Bay Area

Charanjit Singh Pannu

408-608-4961

Sacramento

Gurbarinder Singh Raja

916-533-2678

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ

ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 95 ਡਾਲਰ,

ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਔਰਬਿਟ ਕੇਸ: ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਅੱਗੇ ਸੁਖਬੀਰ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਫੂਕੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ, ਮਜ਼ਦੂਰ, ਨੌਜਵਾਨ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ 38 ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਔਰਬਿਟ ਬੱਸ ਕਾਂਡ ਵਿਰੋਧੀ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੱਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਹਲਕਾ ਇੰਚਾਰਜਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵੱਲ ਮਾਰਚ ਉਪਰੰਤ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਫੂਕੇ ਗਏ।

ਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਉੱਤੇ ਮੋਗਾ ਨੇੜੇ ਔਰਬਿਟ ਬੱਸ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਕਾਂਡ ਲਈ ਔਰਬਿਟ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਔਰਬਿਟ ਬੱਸ ਕੰਪਨੀ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੁਟ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ, ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ, ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਬੁਨ ਬੋਲਣ ਕਰ ਕੇ ਮੰਤਰੀ ਪਦ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ, 2007 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕੱਤਰ

ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਪਾਸੋਂ ਪਤਤਾਲ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇ, ਮੁਕਤਸਰ ਕਾਂਡ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਿਊ ਦੀਪ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕੰਡਕਟਰ ਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਫੌਰਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਇਕੱਠਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਡਾ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬੁਰਜਗਿੱਲ, ਨਿਰਭੈ ਸਿੰਘ ਢੁੱਡੀਕੇ, ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਗਰਾਹਾ, ਰੁਲਦੇ ਸਿੰਘ ਮਾਨਸਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫੂਲ, ਤਰਸੇਮ ਪੀਟਰ, ਭਗਵੰਤ ਸਮਾਉਂ, ਗੁਰਨਾਮ ਦਾਉਦ, ਜੋਰਾ ਸਿੰਘ ਨਸਰਾਲੀ, ਸੰਜੀਵ ਮਿੱਟੂ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ, ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ, ਗੰਗਾ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ ਸੰਘਾ, ਨੀਲਮ ਬਟਾਲਾ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਝਬੇਲਵਾਲੀ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਵੜੈਚ, ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਮਿੰਦਰ ਪਟਿਆਲਾ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਢੇਸੀ, ਅਜੇ ਫਿਲੌਰ ਅਤੇ ਪਾਵੇਲ ਕੁੱਸਾ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਬੱਸ ਵਿਚ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਛੇਤਛਾਤ: ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀ

ਬੱਸ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੱਟਿਆ ਟਾਲਾ

ਮੋਗਾ: ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਔਰਬਿਟ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀ ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਕੌਰ ਨਾਲ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੇਤਛਾਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੱਲਦੀ ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਸੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਛੇ ਬੱਸ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਘਟਨਾ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕੀ। ਬਾਣਾ ਬਾਘਾਪੁਰਾਣਾ ਦੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਬੱਸ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਛੇ ਸਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਪਤਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਬੱਸ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਛੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਬਠਿੰਡਾ, ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲਾਬਾਦ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਠਿੰਡਾ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ਾ ਦੀ ਫੁਟੇਜ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਟਾਵਰ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਵਾਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਵਾਰੀਆਂ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਡਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਪਨਬੱਸ ਵਿਚ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਛੇਤਛਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਪੁਲਿਸ ਬਾਣਾ ਕਾਨਗੜ੍ਹ ਵੱਲੋਂ ਕੰਡਕਟਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਥ ਸਾਬੀ ਖ਼ਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਲੜਕੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਲਈ ਬੱਸ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋਈ ਸੀ। ਆਂਸਰੋਂ ਲਾਗੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਗ

ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਕੰਡਕਟਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਸੀਟ ਤੋਂ ਉਠਾ ਕੇ ਬੱਸ ਦੇ ਇੰਜਣ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੰਡਕਟਰ ਨੇ ਬੱਸ ਨੂੰ ਬਲਾਚੌਰ ਰੁਕਵਾ ਕੇ ਉਸ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਰੋਕਣ 'ਤੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਭੱਜ ਗਿਆ।

ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਗਵਾ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਕਰਾਚੀ: ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਰਾਚੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 19 ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸਰਫਰਾਜ਼ ਬੁਗਤੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 20 ਤੋਂ 25 ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਕੁਏਟਾ ਤੋਂ ਕਰਾਚੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚੋਂ 30-35 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਿਲੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ 19 ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਗਵਰਨਿੰਗ ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਘੋਖ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਰਾਸਤੀ ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਇਹ ਦਰਜਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਗਵਰਨਿੰਗ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਆਨਰੇਰੀ ਸਕੱਤਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਫ਼ੀਨਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ

ਇਸ ਵਿਰਾਸਤੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਲੈਣਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਡਾ. ਐਸ.ਐਚ. ਸੋਚ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਨਾਟਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਜੇ.ਐਸ. ਬਰਾੜ, ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਭੁੱਲਰ, ਡਾ. ਜੇ.ਐਸ. ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਗਵਰਨਿੰਗ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡੀ.ਐਸ. ਰਣੌਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕਾਲਜ ਦੀ ਇਹ ਇਮਾਰਤ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਗਵਰਨਿੰਗ ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਾਵੇਗੀ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਦੇਖ ਰੇਖ ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਆਉਣ ਨਾਲ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ

ਹੋਵੇਗਾ, ਕੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਕਾਲਜ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਉਘੇ ਸਿੱਖ ਭਵਨ ਨਿਰਮਾਣਕਾਰ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਕਈ ਅਹਿਮ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ 1892 ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸਾਰੀ 1904 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਮੁਕੰਮਲ 1911-12 ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਈ। ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਭਵਨ ਨਿਰਮਾਣ ਕਲਾ ਵਿਚੋਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਇਮਾਰਤ ਕਲਾ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ 80 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਕਲਾਕ (ਘੜੀ) ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜੋ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਚ ਅਮੁੱਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਸਤਰ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਚਿੱਤਰ ਕਲਾ, ਖਰਤੇ ਤੇ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਲਜ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵੰਡ ਦੀ ਪੀੜ ਦਾ ਵੀ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਇਥੇ ਰਿਫੂਜੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਲਾਲੀ ਵੱਲੋਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ

ਪਟਿਆਲਾ: ਅਕਾਦਮਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਲਾਲੀ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਸਿੰਧੂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਖਰੜਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਲਾਲੀ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਗੱਲ ਘੁੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੜ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹਨ, ਪਰ ਲਿਖਣ

ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੋ ਵਿਦਵਾਨਾਂ-ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ, ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਚੋਣਵਾਂ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਰਚਨਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੇਖਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਝ, ਬਾਬਾ ਲਾਲੀ ਨੇ 1740 ਸਫਿਆਂ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਕੈਪਟਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ 'ਕਪਤਾਨੀ' ਮਿਲਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਮੁੜ ਜ਼ੋਰ ਫੜਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਲਦੀ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੱਲੀ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਛੇਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵਿਧਾਇਕ ਬੀਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਲਦੀ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ

ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਉਪ ਆਗੂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਵੀ ਠੀਕ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਧਾਇਕ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿਚ ਕਰਨ

ਬਰਾੜ, ਹਰਚੰਦ ਕੌਰ ਤੇ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਬਬਲੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਬੀਬੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਉੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਆਗੂ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਟੱਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤਜਵੀਜ਼

ਪੁਰਾਣੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਹੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਕਿਸ ਆਗੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਇੰਨੀ ਸਿੱਧੀ ਤੇ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਕ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਉਭਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਆਸੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਾਰ ਤੱਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ।

ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨਾਲ ਰੂ-ਬ-ਰੂ

ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨਾਲ ਉਮਰ ਭਰ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ ਕੈਮਰਾ

ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ (ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ): ਰਾਲੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰੰਗਾਂ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਮਨਮੋਹਕ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਮਰੇ ਵਿਚ ਫੜਨ ਵਾਲੇ ਜਨਮੇਜਾ ਜੌਹਲ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਖ਼ਸ ਮੀਡੀਆ, ਕੁਦਰਤ ਤੇ ਕੈਮਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਡਾ. ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਉੱਤੇ 'ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਜਨਮੇਜਾ ਜੌਹਲ ਦੇ ਨਾਮ' ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦ ਜਲੰਧਰੀ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ, ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ, ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਗਾਇਕਾ ਜੋਤ ਰਣਜੀਤ ਨੇ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤਾਂ

ਨਾਲ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਸੁਹਾਣਾ ਬਣਾਇਆ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਬਕਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਜਨਮੇਜਾ ਜੌਹਲ

ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤੇ ਸਾਂਝਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਕਲਾ ਜ਼ਰੀਏ

ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ, ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਫ਼ਰ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ-ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਡਾ. ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਨਮੇਜਾ ਜੌਹਲ ਦੇ ਕਾਲਮਾਂ 'ਕੈਮਰਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ' ਅਤੇ 'ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਅੱਖ ਬੋਲਦੀ' ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਬਥੇਰਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਂਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੇਸਬੁੱਕ ਜ਼ਰੀਏ ਪਈ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਮਲ, ਪ੍ਰੋ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਭਨੋਟ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਚਾਹਲ, ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸੇਖੋਂ, ਰਾਜ ਬਡਵਾਲ, ਸੁਖਵੀਰ ਪੰਨੂੰ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਚੀਮਾ, ਰਾਜ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੜਵੰਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

Matrimonial

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Suitable match sought for Jatt Sikh U.S. Citizen girl, 27 yrs, 5'-6", Master's in Science & employed. The boy should be Jatt Sikh, well-educated, professionally employed from a well-settled family in California, preferably from Bay Area. Contact 510-331-4868 or email: kaur125@yahoo.com

Jatt Sikh parents seek match for US Citizen daughter, 28, 5'10", bachelors in marketing & employed. Family well settled in Wisconsin, US since 25 years. Boy should Jatt Sikh atleast 6", well-settled in career, preferably from the US or Canada. Contact: 1-414-982-5188 or wisconsinkaur@gmail.com.

ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਧਨੋਆ ਬਣੇ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦੇ ਉਪ ਮੁਖੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਬਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 1999 ਵਿਚ ਕਾਰਗਿਲ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦੀ ਲੜਾਕੂ ਸਕੁਐਡਰਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦੇ ਉਪ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਧਨੋਆ ਮੁਹਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਘੜੂਆ ਦੇ ਜੰਮ ਪਲ ਹਨ। ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਏਅਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਧਨੋਆ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦੀ ਦੱਖਣੀ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਨ ਜਿਸ ਦਾ ਸਦਰ ਮੁਕਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਗਾਂਧੀਨਗਰ ਵਿਚ ਹੈ।

Pinnacle Carriers, Inc

Now Hiring Drivers

ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Team or Solo

\$2000 starting to Midwest

\$300 quarterly driver safety bonus

\$50 dot inspection bonus

\$1000 sign in bonus (1 year)

Requirements:

***2 year old licensee *Reefer experience**

***Clean DMV printout**

Year round dedicated 1 pick 1 drop

Make \$6000 - \$7000 per month

\$70,000 to \$80,000 per year

Brand new equipment

Please Contact

Ph: (916) 833-5022

"Ask us about the..."

AARP® Auto Insurance Program from The Hartford."

NOW AVAILABLE IN YOUR AREA!

Find out more about the Special Benefits of The Hartford's Program for AARP members and our Competitive Rates!

Satwant Singh

Call today for your FREE, no-obligation quote:

+1-408-771-2438

Satwant Singh: 2774 Aborn Rd,

San Jose, CA 95121

satwant@satwantins.com

www.satwantins.com

CA License# 0H11256

You'll also enjoy a Six-Point Claim Commitment—designed to exceed your expectations from the moment you report your claim, to the moment your settlement check is issued!

This auto insurance is designed exclusively for AARP members – and is now available through.

-Satwant Singh!

The AARP Automobile Insurance Program from The Hartford is underwritten by Hartford Fire Insurance Company and its affiliates, One Hartford Plaza, Hartford CT 06155. CA license number 5152. In Washington, the Program is underwritten by Trumbull Insurance Company. AARP does not employ or endorse agents or brokers. AARP and its affiliates are not insurers. Paid endorsement. The Hartford pays royalty fees to AARP for the use of its intellectual property. These fees are used for the general purposes of AARP. AARP membership is required for Program eligibility in most states. Applicants are individually underwritten and some may not qualify. Specific features, credits, and discounts may vary and may not be available in all states in accordance with state filings and applicable law. You have the option of purchasing a policy directly from The Hartford. Your price, however, could vary, and you will not have the advice, counsel or services of your independent agent.

107792 2nd Rev

ਜੇਹਾ ਚੀਰੀ ਲਿਖਿਆ ਤੇਹਾ ਹੁਕਮੁ ਕਮਾਹਿ॥ ਘਲੇ ਆਵਹਿ ਨਾਨਕਾ ਸਦੇ ਉਠੀ ਜਾਹਿ॥

ਸ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਸਵਰਗੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ
25 ਅਪਰੈਲ 1953-2 ਜੂਨ 2015

ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਡਟ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ 2 ਜੂਨ 2015 ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਇਸ ਵਿਛੋੜੇ ਨਾਲ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਸੋਗ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਛੜੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਨ ਬਖਸ਼ੇ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਸਮੂਹ ਸਨੇਹੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੁਖ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇ।

ਸ. ਤੱਖਰ ਆਪਣੇ ਦਿਆਲੂ ਅਤੇ ਸਨੇਹੀ ਸੁਭਾਅ ਕਰਕੇ ਦੋਸਤਾਂ, ਸਬੰਧੀਆਂ ਅਤੇ ਮੋਹਤਬਰ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਜਾਣੀ ਪਛਾਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਜਣ ਮਿੱਤਰ ਆਉਂਦਾ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੜੇ ਨਿੱਘ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ। ਸ. ਤੱਖਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੜੇ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ ਅਤੇ 2001 ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਮੋਢੀ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਖੇਡ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬੜੇ ਹਸਮੁੱਖ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦਿਆਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦਿਲ ਲਾਈ ਰੱਖਦੇ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ, ਇਕ ਫੋਨ ਕਾਲ ਕੀਤਿਆਂ ਹੀ ਮਦਦ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।

ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਡੂੰਘਾ ਸਨੇਹ ਸੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਪਤਨੀ, ਮਾਂ ਅਤੇ ਪੋਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿਫਤਾਂ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਦਾਦੇ ਉਪਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਸੀ।

ਸ. ਤੱਖਰ ਇਕ ਕਾਮਯਾਬ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਸਨ ਅਤੇ 'ਫੋਰਵੇਅ ਟਰੱਕਿੰਗ' ਨਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਬੜੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਸਮੂਹ ਸਨੇਹੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਚੈਪਲ ਆਫ ਚਾਈਮਜ਼, ਹੇਵਰਡ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਵਿਖੇ ਵਿਛੜੀ ਰੂਹ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਵੇਲੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ।

ਦੁਖੀ ਹਿਰਦੇ, ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹੀ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਧੁੱਗਾ, ਫੋਨ: 510-816-9044; ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਫੋਨ: 510-415-2368
ਦਰਸ਼ਨ ਔਜਲਾ, ਫੋਨ: 510-750-6116; ਮਨਜੀਤ ਵਿਰਕ, ਫੋਨ: 510-676-8992

ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਪੱਡਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਾਵਿ ਸੰਮੇਲਨ 28 ਜੂਨ ਨੂੰ

ਸਟਾਕਟਨ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ-ਸੰਮੇਲਨ ਆਉਂਦੀ 28 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਥੇ ਰਾਇਲ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਜ਼ੀਨ (7610 ਪੈਸੇਫਿਕ ਐਵੇਨਿਊ) ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਲੈਬਰੇਟ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਉਲੀਕੀ ਗਈ। ਸੰਮੇਲਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਗੀਤਕਾਰਾਂ-ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਪੱਡਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਲੋਕ ਹਿੱਤਾਂ

ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੁਝਾਰਵਾਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਗਏ। ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਚੋਣਵੇਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੁਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸਾ ਗਰੁਪ ਸਟਾਕਟਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਜੋਤੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰੇਣੂ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ (ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਲੜਕੀ) ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੀਤਕਾਰ ਵੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਪੱਡਾ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣਗੇ। ਪਹਿਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਸੰਮੇਲਨ

ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸਟਾਕਟਨ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਜਿੰਦਰ ਪੰਧਰ ਸਮੂਹ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣਗੇ। ਉਪਰੰਤ ਗੁਜ਼ਲਗੋ ਜਸਵਿੰਦਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਅਗਰਬੱਤੀ' ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, "ਜੁਝਾਰਵਾਦੀ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਮਹੱਤਵ" ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਬਰਾੜ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰਪਾਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਾਦਤ

ਅਧਿਆਪਕ ਡਾ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤਿਆਗੀ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਦੂਜਾ 'ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਸਰੋਤਿਆਂ' ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਸੁਹਿੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਪਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਅਜਮੇਰ ਰੋਡੇ ਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਮਰਜੀਤ ਚਾਹਲ (ਕੈਨੇਡਾ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਹੋਣਗੇ। ਤੀਜੇ ਸੈਸ਼ਨ 'ਚ ਪਸ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ 'ਦੀਵਾ ਬਲੇ ਸਮੁੰਦਰ' ਪਾਰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਰੰਤ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ

ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ 'ਸੇਲ' ਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਬੈਠਕ 'ਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸਟਾਕਟਨ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਮਨਦੀਪ ਗੋਰਾ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ; ਬੇ-ਏਰੀਆ ਤੋਂ ਤਾਰਾ ਸਾਗਰ; ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਤੋਂ ਪਸ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਮਿਸਿਜ਼ ਢਿੱਲੋਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੋਬੇਜ ਅਤੇ ਕੁਲਵਿੰਦਰ; ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਮੰਚ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਮੱਖਣ ਲੁਹਾਰ ਅਤੇ ਕੁਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸਾ ਗਰੁਪ ਦੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੇ।

(ਖੱਬੇ) ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ, ਮਿਸਿਜ਼ ਢਿੱਲੋਂ, ਪਸ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਪ੍ਰੋ. ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੋਬੇਜ, ਸਵਿਤਾ (ਮਨਦੀਪ ਗੋਰੇ ਦੀ ਬੇਟੀ), ਤਾਰਾ ਸਾਗਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਪੰਧਰ (ਤਸਵੀਰ: ਮਨਦੀਪ ਗੋਰਾ)

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566
E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR,
CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS
DELTA, AIR INDIA,
KLM, LUFTHANSA.

For Emergency
Call anytime at
847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

India \$545
London \$250

ਨਿਬੰਧ ਸੰਗ੍ਰਿਹ "ਨਕਸਲਬਾਜ਼ੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ" ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕਾਂ, ਚਿੰਤਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ 23 ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਲੇਖ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦਾ ਅਰੰਭ ਗੁਜ਼ਲ ਗਾਇਨ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰੇਣੂ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦੁਸ਼ਮੰਤ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਚੋਣਵੀਆਂ ਗੁਜ਼ਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਦੋ ਖੋਜ ਪੇਪਰ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ। ਪਹਿਲਾ ਪੇਪਰ 'ਅਮਰੀਕਨ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਗਲੋਬਲੀ ਪਰਿਪੇਖ' ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ

Prince's Barber Shop

37477 Fremont Blvd, suite C, Fremont, CA 94536

Men & Children's Hair Cut

*Threading	*Custom Text
*Men's Facials	*Hair Coler
*Custom Designing	*Shave &
*Line-ups	*Head Massage

ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ 13 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ

Business hours:
Mon thru Thursday 9am to 8pm
Friday, Sat-Sunday- 9am to 7pm
(Tuesday Closed)

Cell: (510)-677-9942
Shop: (510)-505-9605

www.princebarbershop.com

Golden State Realty

9912 Kapalua Ln., Elk Grove, CA 95624

Sohanpreet (Sam) Chahal
CA Lic. 01504071
Realtor/CEO
CRE Group Inc.
Multi Million Dollar Producers
2009 to 2014

Please Contact For
Commercial
or
Residential
Needs

ਅਸੀਂ ਲੋਨ ਲੈਣ ਵਿੱਚ
ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Call: Sohanpreet 'Sam' Chahal

Ph: 916-612-5773

email: samchahal@hotmail.com

Serving all over California

Reliable and Experienced Real Estate Professional

ਘਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ

ਗੁਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਫੋਨ: 209-815-1869

*Bay Area *Tracy *Manteca * Lathrop * Weston Ranch
*Stockton *Lodi *Elk Grove *Sacramento *Modesto *Turlock
*Brentwood *Antioch *Oakley *Discovery Bay
*Mountainhouse

ਮਾਊਂਟਨਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ/ਪੁਰਾਣਾ ਘਰ ਲੈਣਾ
ਜਾਂ ਵੇਚਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

For Sale & Purchase of Residential, Commercial Property and AG-Land

Rent 'ਤੇ ਘਰ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇ

Gurbans Singh Gill
Realtor
DRE#01227109

Gurbans Gill
Office 209-835-4545
Direct 209-815-1869

1486 W 11th Street, Tracy, CA 95376

17 Years Experiance
in Real Estate
e-mail: gurbans@gotracy.com
Fax: 209-836-0706
www.gotracy.com

ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 13 ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜੇਤੂ ਰਹੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ 13 ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਹੱਕਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀਆਂ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਜੁਲਾਈ 2013 ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਬਣੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਸਰਪੰਚ ਤੇ 96 ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਚ ਚੁਣ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਸਾਰਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਜਿਹੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਿਸਟਮ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਗਲ ਲਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 1993 ਵਿਚ 73ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੋਧ ਉਪਰੰਤ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ

ਵਿਚ ਇਹ ਸੋਧ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਬਣ ਕੇ ਉੱਡ ਗਈ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤੱਥ ਹਨ ਕਿ ਕੇਰਲ, ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ, ਕਰਨਾਟਕ, ਚੇਨਈ, ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ 73ਵੀਂ ਸੋਧ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਕਰਾਰ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। 2005 ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਯੂਨੀਅਨ ਬਣਾ ਕੇ ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਜ੍ਹਾ ਕਾਰਨ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਤੇ ਸੰਮਤੀਆਂ ਅਧੀਨ ਚੱਲਦੇ ਸਕੂਲ, ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ, ਪਾਣੀ ਵਾਲੀਆਂ ਟੈਂਕੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਮੇਤ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਟੌਹਰ ਲਈ

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਉਸ ਵਕਤ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਪਾਸ 29 ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਪਾਸ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਢਵਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਸਰਪੰਚ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸਾ ਬੈਂਕ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਕਢਵਾ ਸਕਦਾ। ਪੰਚਾਇਤ ਪਾਸੋਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਵੰਡਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਕੇ ਬੈਂਕਾਂ ਪਾਸ ਤੇ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਜਨਮ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਰਪੰਚਾਂ

ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਪਾਸ ਹੁੰਦੇ ਮਤਿਆਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਦੇ ਆਮ ਇਜਲਾਸ ਸਬੰਧੀ ਮਤੇ ਵੀ ਵਿਭਾਗੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚਣ ਵਾਲੇ ਸਰਪੰਚ ਇਸ ਵਕਤ ਵੱਡੀ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ 8 ਸਰਕਾਰੀ ਰਜਿਸਟਰਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਹੁਣ 32 ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਉੱਤੇ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਪੰਚ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ ਕਿ ਵੋਟ ਦੇ ਲਾਲਚ ਕਾਰਨ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ 500 ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਖਰਚੇ ਦੇ ਪੱਕੇ ਬਿਲ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਚੇ ਬਿੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ

ਸਾਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ 2500 ਰੁਪਏ ਤੇ ਪੰਚ ਨੂੰ 800 ਰੁਪਏ ਮਾਣ ਭੱਤਾ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਦੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਧੜੇਬੰਦੀ ਨੇ ਹੁਣ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਸੱਥ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਉੱਡ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਆਡਿਟ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦਾ ਸਿਆਸੀਕਰਨ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵੀ ਇਸ ਵਕਤ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਪਤਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਲਾਪਤਾ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਦਸ ਲੱਖ ਲੋਕ

ਫੰਡ ਖਰਚਣ ਤੋਂ ਟਲਦੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ.

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ 16 ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ 13 ਐਮ.ਪੀ. ਆਪਣੇ ਕੋਟੇ ਦੇ ਫੰਡਾਂ 'ਤੇ ਕੁੰਡਲੀ ਮਾਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਐਮ.ਪੀ. ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ 10 ਕਰੋੜ ਗਰਾਂਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਜਾਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਐਮ.ਪੀ.ਜ਼. ਨੇ ਇਸ ਫੰਡ ਨੂੰ ਖਰਚਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ।

ਘੁਬਾਇਆ 4.72 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 2.91 ਕਰੋੜ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਹਨ। ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ 2.81 ਕਰੋੜ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ 2.37 ਕਰੋੜ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਚੌਥੇ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਹਨ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ 2.23 ਕਰੋੜ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪੰਜਵੇਂ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਪੱਖੋਂ ਅਸਫਲ ਐਮ.ਪੀ. ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 2.50 ਕਰੋੜ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਪਰ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵੀ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਖਰਚਿਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਐਮ.ਪੀ. ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ 2.50 ਕਰੋੜ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਹਨ ਜਦਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ ਨੌਂ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਐਮ. ਪੀ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ 2.50 ਕਰੋੜ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਹਨ ਜਦਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1.23 ਕਰੋੜ ਖਰਚੇ ਹਨ।

ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਲੋਕਲ ਏਰੀਆ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸਕੀਮ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਉੱਤੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ 22 ਮਈ 2015 ਨੂੰ ਅਪਡੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ 36479.25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 32781.89 ਕਰੋੜ ਖਰਚੇ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ। 89.86 ਫੀਸਦੀ ਖਰਚ ਹੋਈ ਗਰਾਂਟ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਟਿਆਲਾ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਦਸ ਲੱਖ ਲੋਕ ਲਾਪਤਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 2,000,00 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੱਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ, ਉਤੀਸਾ, ਝਾਰਖੰਡ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਾਲ 2011 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ 5111 ਬੱਚੇ ਗਾਇਬ ਹੋਏ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ 7797 ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚੋਂ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਬੱਚੇ ਗਾਇਬ ਹੋਏ। 2008 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2010 ਵਿਚਕਾਰ ਗਾਇਬ ਹੋਏ 41546 ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਕ੍ਰਾਈਮ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 1992 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਲ 2012 ਤੱਕ ਗਾਇਬ ਹੋਏ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਾਣਾ ਮਾਨਸਾ ਅਧੀਨ

ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਪੁਲਿਸ

ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਸਿਰਫ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੁਕਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਅੰਦਰ ਸਾਲ 2000 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਲ 2009 ਤੱਕ 259 ਮਰਦ, 48 ਔਰਤਾਂ ਤੇ 19 ਬੱਚੇ ਗਾਇਬ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁੰਮਸ਼ੁਦਗੀ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹੋਏ। ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁੰਮਸ਼ੁਦਗੀ ਬਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ। ਸਾਲ 2010 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ 483 ਬੱਚੇ ਗਾਇਬ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 273 ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਘਰੇਂ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 40 ਫੀਸਦੀ ਬੱਚੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ।

86 ਵਿਅਕਤੀ ਗੁੰਮ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ, 37 ਵਾਪਸ ਆਏ ਤੇ ਬਾਕੀ ਅਜੇ ਵੀ ਗਾਇਬ ਹਨ। ਬਾਣਾ ਬੁਢਲਾਡਾ ਅਧੀਨ ਗੁੰਮ ਹੋਏ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਚਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਝੁਨੀਰ 'ਚੋਂ ਗੁੰਮ ਹੋਏ 33

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 16 ਵਾਪਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਬੋਹਾ ਵਿਚ ਗੁੰਮ ਹੋਏ 28 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਤੇ ਬੁਢਲਾਡਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਚੋਂ ਗੁੰਮ ਹੋਏ 37 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਨਹੀਂ ਲੱਭੇ ਜਾ ਸਕੇ। ਜੇਗਾ ਵਿਚੋਂ ਗੁੰਮ ਹੋਏ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ 219 ਵਿਅਕਤੀ ਗੁੰਮ ਹੋਏ, 165 ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ।

ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ 527 ਗੁੰਮ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 442 ਵਾਪਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਅਰਬਨ ਅਸਟੇਟ ਵਿਚੋਂ ਗੁੰਮ ਹੋਏ 20 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਖੇ ਗਾਇਬ ਹੋਏ 80 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 26 ਲਾਪਤਾ ਹਨ। ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਚ 136 ਵਿਅਕਤੀ ਗੁੰਮ ਹੋਏ ਤੇ 74 ਨਹੀਂ ਲੱਭੇ। ਮੋਗਾ ਵਿਚ 132 ਲਾਪਤਾ ਵਿਚੋਂ 20 ਨਹੀਂ ਲੱਭੇ, ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ 1872 ਲਾਪਤਾ ਵਿਚੋਂ 1085 ਵਿਅਕਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਗਾਇਬ ਹਨ। ਮੋਹਾਲੀ ਵਿਚ 982 ਵਿਚੋਂ 393 ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ, ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਚ 412 ਵਿਚੋਂ 217 ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਿਹਾਤੀ 300 ਵਿਚੋਂ 104 ਲਾਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਰੂਪਨਗਰ 205 ਵਿਚੋਂ 107 ਵਿਅਕਤੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਾਪਤਾ। ਨੂਰਪੁਰ ਬੇਦੀ ਵਿਚੋਂ ਗਾਇਬ ਹੋਏ 9 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ 125 ਵਿਚੋਂ 59 ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ 161 ਵਿਚੋਂ 66 ਲਾਪਤਾ, ਟਾਂਡਾ ਉਤਮੁਤ 266 ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 49 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਹੀ ਹੋਈ। ਮੁਕੇਰੀਆਂ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਕੋਈ ਵੱਕਤ ਨਹੀਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੂੰ ਬਣਿਆਂ 18 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਫੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਯੂ.ਟੀ. ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹੈ।

ਯੂ.ਟੀ. ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਖੇਤਰ

ਵਿਚ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫਾਈਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਏਗਾ।

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਸ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਉਧਾਰ ਚੁਕਾਉਣ ਤੋਂ ਵੱਟਿਆ ਟਾਲਾ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਜੱਫਾ ਮਾਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਟਲ ਤੇ ਟੈਂਟ ਮਾਲਕ ਆਪਣੇ ਬਕਾਏ ਲੈਣ ਖਾਤਰ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੇ ਗੇੜੇ ਮਾਰ ਕੇ ਹੰਝ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 82 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਬਕਾਇਆ ਹਨ।

ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨੁ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਫੈਰੀਜ਼ਵੀਲ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 4.47 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ 98

ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਾਸ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੌਰਾਨ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਕਈ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਿੱਲ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਇਕ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕ ਦੇ 32 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ 41 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬਕਾਇਆ ਹਨ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖੇਡ ਅਫ਼ਸਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਦੁਬਾਰਾ ਬਿੱਲ ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਹਨ। ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਟੈਂਟ ਮਾਲਕਾਂ ਤੇ ਡਾਈਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ 14 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜਦਕਿ ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ 12 ਲੱਖ

ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਹੋਣੀ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖੇਡ ਅਫ਼ਸਰ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਹੈਲੀਪੈਡ ਤੇ ਪਾਰਕਿੰਗ ਸਮੇਤ ਟੈਂਟ ਮਾਲਕਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੋਗਾ ਤੇ ਮੁਕਤਸਰ ਤੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 10 ਲੱਖ, 25 ਲੱਖ ਤੇ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਕਾਏ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੇ.ਕੇ. ਯਾਦਵ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਕਰੀਬਨ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਿੱਲ ਤਕਨੀਕੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹੋਟਲ ਮਾਲਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਬਕਾਇਆ ਬਿੱਲਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਆਨੇ ਬਹਾਨੇ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿਚ ਦੇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਸਦੀਕ ਕਰਕੇ ਭੇਜੇ ਬਿੱਲਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਮੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਿੱਲ ਦਰੁਸਤ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਵਾਏ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਹੋਏ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਘਪਲੇ ਦੀ ਪਤਤਾਲ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੱਸ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਰਗੜਾ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਾਸਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਢੋਇਆ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਬੱਸਾਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਕੂਟਰਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਸਨ। ਸਕੂਟਰਾਂ ਤੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦਿਖਾ ਕੇ ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲੈ ਲਈ ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜਾ ਵੱਸੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਛੁੱਟੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜੇ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਘੋਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੱਚੇ ਜਾਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 130 ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਨਿਯਮਾਂ ਹੇਠ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਪੜਤਾਲੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਸੀ। ਅਨੁਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਦੇ ਕੋਈ 2000 ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੀ.ਆਰ. ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਿਊਰੋ ਨੇ 20 ਵਿਭਾਗਾਂ ਤੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਫਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਹਰੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ ਕਿ ਦਰਜਾ ਇਕ ਅਫਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਲਾ ਧਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਐਨ. ਆਰ. ਆਈ. ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 20 ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਅਫਸਰ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਪੀ.ਆਰ. ਦਾ ਸਟੇਟਸ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਹਨ। ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੀ.ਡੀ.ਪੀ.ਓ. ਨੂੰ ਵੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ 9 ਸੀ.ਡੀ.ਪੀ.ਓ. ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ

ਬੋਰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਬੋਰਡ ਦੇ 18 ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਗਬਾਨੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅੰਨ, ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਛੇ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬੋਰਡ ਦੇ ਦੋ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਦਾ ਇਕ, ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦਾ ਇਕ, ਕਲੋਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਇਕ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਬਿਊਰੋ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਬੇਹੱਦ ਅਧੂਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਪੂਰਥਲਾ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਮੋਗਾ, ਖੰਨਾ, ਬਠਿੰਡਾ, ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀਆਂ ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸਮੇਤ ਦੋ ਬਟਾਲੀਅਨਾਂ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਦੇ 21 ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੀ.ਆਰ. ਜਾਂ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿਪਾਹੀ, ਹੋਲਦਾਰ, ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਤੇ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰੈਂਕ ਤੱਕ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਫਸਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਤੇ ਪੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪੀ.ਆਰ. ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀ ਇਸ ਪੜਤਾਲੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰ ਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ 3 ਸੀਨੀਅਰ ਅਫਸਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 3 ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਰ ਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਤੇ 3 ਈ.ਟੀ.ਓ. ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ 5, ਡੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਮੁਢਲੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ 5, ਹੋਮਿਉਪੈਥੀ, ਸੂਗਰਫੈਡ, ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ, ਖਜ਼ਾਨਾ ਤੇ ਲੇਖਾ ਵਿਭਾਗ ਤੇ ਪਨਸਪ ਦੇ ਇਕ-ਇਕ, ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਬੋਰਡ ਦੇ ਦੋ, ਹਾਊਸ ਫੈਡ ਦੇ ਦੋ, ਭੂਮੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਦੋ ਅਫਸਰ, ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੇ ਤਿੰਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕ ਦੇ 5 ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਬਾਪੂ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਕਾਰ ਰੈਲੀ

ਫਰੀਮਾਂਟ (ਬਿਊਰੋ): ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਬਾਪੂ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਇਥੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰ ਰੈਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਬਾਪੂ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬੇਟੀਆਂ-ਬੀਬੀ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਤੇ ਬੀਬੀ ਬਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਥਣ ਬੀਬੀਆਂ-ਦਮਨਵੀਰ ਕੌਰ ਤੇ ਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਇਹ ਰੈਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਸਟਾਕਟਨ, ਟਰਲਕ, ਮਾਡੈਸਟੋ-ਸੀਰੀਜ਼ ਤੇ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ।

Philips-66 Truck Stop Convenience Store

For Sale or Lease

**11 Pumps, 30 Trucks Parking
Diesel & Gas With Restaurant, Liquor, Lottery**

Good Profit Margin

Prime Location (4 States Traffic Area on State Hwy I-44/I-49 in Missouri)

Also available commercial bulding (SCF), partially rented in Mohali, India. Commercial plot in business growing area (in Walmart, Home Office area)

Serious Parties Only, Please.

Contact: 417-825-7602

Email: shaanmann5@gmail.com

**To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746
Fax:847-705-9388, e-mail:punjabtimes1@sbcglobal.net**

Are You Tired Of All Treatments? Try Homeopathic Natural Medicines (HNM)

Gurdip Singh Sandhu

Homeopathic Practitioner/Consultant
DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India
1188 E Santa Clara St., San Jose, CA 95116

Well Experienced as:

Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer
in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
Practice Under State of California Act SB 577

**Homeopathic
natural
medicines
supply**

Gurdip Singh Sandhu

EX Member:

The California Homeopathic Society
National Center For Homeopathy- USA

**Ph:(408) 687-1899
(408) 729-6691**

Fax:(408)292-6200

Email: Homeomdicine@yahoo.com
Website: www.Homeopathyatoz.com

Toll Free: 1-877-OK-HOME (1-877-654-6636)

ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 235 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਨਵਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਬਿਊਰੋ): 30 ਮਈ ਨੂੰ ਬਰਾਡਸਾਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਟੀਮ ਐਸ ਐਸ ਐਸ ਲਾਇਨਜ਼ ਅਤੇ ਟਾਈਗਰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਕਲੱਬ ਵਿਚਾਲੇ ਲੀਗ ਮੈਚ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਐਸ ਐਸ ਐਸ ਲਾਇਨਜ਼ ਟੀਮ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਂਟਿੰਗ ਕਰਦਿਆਂ 35 ਓਵਰਾਂ ਵਿਚ 367 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ।

ਇਸ ਟੀਮ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 94 ਬਾਲਾਂ ਵਿਚ 25 ਛੱਕੇ ਅਤੇ 13 ਚੌਕਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ 235 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਕ੍ਰਿਕਟ ਲੀਗ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੌੜਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ।

WEST COAST
A Complete Auto Repair Shop

AUTO REPAIR
Foreign & Domestic Cars/Trucks

"Your shield against the hazards of the road"

- Oil Change \$19.95 + Disposal Fee
- Free towing within 5 mile radius
- Brake inspection FREE if work done here

All Work Guarantee

TUNE UP • BRAKES • AIR CONDITIONING • TRANSMISSION • ENGINE • FUEL INJECTORS • OIL CHANGE

400 MOWRY AVE., FREMONT • 510-791-2600 • MON-SAT - 8:30 - 6PM

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 6 ਜੂਨ 2015

ਇਕੱਤੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਕਹਿਰ

ਇਕੱਤੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਕਹਿਰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕੱਤੀ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਣਗਿਣਤ ਸਵਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜੇ ਵੀ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਬੂਹੇ ਮੱਲੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਬੁਹਿਆਂ ਉਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਠੱਕ ਠੱਕ ਬੇਚੈਨੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਅਹੁੜ ਰਹੇ ਜਾਂ ਮਿਲ ਰਹੇ, ਮਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਸਾਹਮਣੇ ਸੇਕ ਛੱਡਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣਾ ਸਵਾਲ ਅੱਗੇ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹਰ ਧਿਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਵਾਲ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਧਿਰ ਆਪਣੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਸਮਝ ਕੇ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਗੋੜੀਆਂ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮਿਲਣੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹੋਣਾ ਹੈ; ਬਲਕਿ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹੋਣ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਦ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਖੁਦ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸੱਚ ਘੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਹੋਣ ਦੀ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਹੋਈ। ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸੌੜਾਪਣ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੌੜਾਪਣ ਜਦੋਂ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਸਲਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਉਚਰਿਆ ‘ਕਿਛੁ ਸੁਣੀਐ ਕਿਛੁ ਕਹੀਐ’ ਸ਼ਾਇਦ ਵਿੱਸਰ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਇਸ ਘਮਾਸਾਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿੱਸਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਹੂਲਤ ਮੁਤਾਬਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਅਖਾੜੇ ਦੇ ਭਲਵਾਨੀ ਗੋੜੇ ਮੁੱਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਅਵੱਲਾ ਘੋਲ, ਸੱਚਮੁੱਚ ‘ਕਿਛੁ ਸੁਣੀਐ ਕਿਛੁ ਕਹੀਐ’ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਸਿਆਸੀਕਰਨ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਗੋਟੀਆਂ ਨੇ ਸਦਾ ਹੀ ਘਾਣ-ਦਰ-ਘਾਣ ਲਈ ਹੀ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ।

ਉਂਜ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹੱਲੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮਸਲਾ ਇਥੇ ਵੀ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੈਰ-ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਹੈ। ਕੁਝ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਆਫਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮਸਲਾ ਵੀ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਹੈ। ਮਸਲੇ ਉਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵੀ ਛਾਪੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮਸਲੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤੱਕ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਸਕ ਧਿਰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਵਕਤ ਸਦਾ ਬਦਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਿਠਾ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਹਰ ਅੜਿੱਕਾ ਡਾਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਕਤੌਤੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੈਰ ਪੈਰ ‘ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਇਉਂ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕਹਿਰ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਵੀ ਇਸੇ ਭਾਂਜ ਕਰ ਕੇ ਜੁੜੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਦੂਣ-ਸਵਾਇਆ ਦਰਦ ਬਣ ਕੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਮਥੱਲਾ ਮਾਰੀ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸੰਵਾਦ ਦੀ ਆਸ ਟੁੱਟਦੀ ਟੁੱਟਦੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਰਤ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮਸਲੇ ਦੀ ਜੂਨੇ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਆਪਾ ਬਾਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ! ਆਪਾ ਹੀ ਬਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਦਾ ਦਰਦ ਅਜੇ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੀਆਂ ਦੀ ਜੂਨੇ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੀਆਂ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਨਹੀਂ ਦਿਵਾਉਣੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਗੋਂ ਖੁਦ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਮਸਲਾ ਹੁਣ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੀਆਂ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੀਆਂ ਉਥੇ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹਨ ਜਿਥੇ ਬੌਧਿਕ ਬੁਲੰਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸੌੜੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਪਿਛਾਂਹ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬੌਧਿਕ ਬੁਲੰਦੀ ਦੇ ਇਕ ਨਹੀਂ, ਅਨੇਕ ਰਸਤੇ ਹਨ ਜੋ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਰਸਤੇ ‘ਕਿਛੁ ਸੁਣੀਐ ਕਿਛੁ ਕਹੀਐ’ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘਦੇ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨੇ ‘ਕਿਛੁ ਸੁਣੀਐ ਕਿਛੁ ਕਹੀਐ’ ਉਚਰਿਆ ਹੈ; ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣੀਏ, ਫਿਰ ਕਹੀਏ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗੈਰ-ਦਿਆਨਤਦਾਰ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਘੜਮੱਸ ਵਿਚ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਮੂੰਹ-ਜ਼ੋਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਰਾਹ ਅਪਨਾਈਏ ਅਤੇ ਦਰਦਾਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਪੀਵੀ ਜਾਈਏ। ‘ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦੁ ਨ ਆਇਆ’ ਦਾ ਉਲਾਂਭਾ, ਉਲਾਂਭਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜੋਤ ਜਗਦੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਦੀ ਇਹ ਜੋਤ ਹੀ ਅਗਾਂਹ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦਿਖਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਖਿਲਾਰੀਆਂ ਕੀਚਰਾਂ ਸਾਫ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੇਲਾ ਸੱਚ ਦੀ ਇਸ ਜੋਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੇਲਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਬੁਹਿਆਂ ਉਤੇ ਠੱਕ ਠੱਕ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਐਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਹਾਕੇ ਪੁਰਾਣਾ ਦਰਦ ਬੂਹੇ ਠਕੋਰਦਾ ਹੈ। ਆਓ, ਸੱਚ ਦੀ ਇਸ ਦਸਤਕ ‘ਤੇ ਬੂਹੇ ਚੁਪੌਟ ਖੋਲ੍ਹੀਏ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਜੋਗੀ ਥਾਂ ਦੇਈਏ। ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ ਇਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਅੱਜ ਵੀ ਇਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਭਲਕ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਦੀ ਹੀ ਲੋੜ ਰਹਿਣੀ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਆਂ

‘ਵਾਈ-ਫਾਈ’ ਦੀ ਫਾਹੀ!

ਬੰਦਾ ਹੋਇਆ ਗੁਲਾਮ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦਾ, ਤਾਂਹੀਓਂ ਬੀ.ਪੀ. ਤੇ ਸੂਗਰਾਂ ਗੁੱਸਿਆ ਏ। ਦਿੱਤੇ ਸਾਇੰਸ ਨੇ ‘ਸੁੱਖ’ ਅਪਾਰ ਲੇਕਿਨ, ਸਬਰ-ਸਹਿਜ ਵੀ ਘਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਨੱਸਿਆ ਏ। ਜਣਾ-ਖਣਾ ਹੁਣ ਆਪੇ ‘ਚ ਮਸਤ ਹੋਇਆ, ‘ਨਿਜਵਾਦ’ ਦੇ ਨਾਗ ਨੇ ਛੱਸਿਆ ਏ। ਹਰ ਕੋਈ ਤਣਿਆ ਤੇ ਖਿੱਚਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ, ਤਬਲਾ ਜਿਉਂ ਵਜਾਉਣ ਲਈ ਕੱਸਿਆ ਏ। ‘ਟੀ.ਵੀ.-ਨੈਟ’ ਨੇ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁੰਨ ਪਾਈ, ਜੀਆ-ਜੋਤ ਸਭ ਅੰਦਰੀ ਵੱਸਿਆ ਏ। ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ‘ਵਾਈਫ’ ਦੀ ਗੱਲ ਮਾਰੀ, ‘ਵਾਈ-ਫਾਈ’ ਦੀ ਫਾਹੀ ‘ਚ ਛੱਸਿਆ ਏ।

ਕੁਝ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਜ਼ਲਿਮ ਸਨ, ਕੁਝ ਸਾਨੂੰ ਮਰਨ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਵੀ ਸੀ

‘ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ’ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਸਭ ਪੱਖ ਵਿਚਾਰਨ

ਜੂਨ ਮਹੀਨਾ ਮੁੜ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਆਇਆ ਹੈ ਚੁਰਾਸੀ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ। ਮੁੜ ਗੱਲਾਂ ਤੁਰੀਆਂ ਉਸ ਖੱਫਨਾਕ ਵਕਤ ਦੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਘਰੋਂ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਪਰਤਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਉਸ ਦੌਰ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਦੇਖ ਕੇ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਦੁਸਾਂਝ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਉਸ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਣ, ਪਰਖਣ, ਵਿਚਾਰਨ ਤੇ ਪੜਚੋਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਦੁਖਦਾਈ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ, ਉਸ ਦੌਰ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਸੱਤਾ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਅਤੇ ਸੌਂਝੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਗੀਟੀਆਂ ਖੇਡੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ।

ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਉਹ ਧਿਰ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਦੌਰ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣਾ ਸੁਪਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਭੁਲਾਉਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਧਿਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਸ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸੌਂਝੇ ਹਿੱਤ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਦੌਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਧਿਰ ਲਈ ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਇਕ ਪਾਸਾ ਖਰਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਖੋਟਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਹੈ, ਉਸ ਦੌਰ ਨੂੰ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਭੁਲਾਉਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਖਰੇ ਤੇ ਖੋਟੇ ਸਿੱਕੇ ਨੂੰ ਢਾਲ ਕੇ ਨਵਾਂ ਸਿੱਕਾ ਈਜਾਦ ਕਰਨ ਦੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਖਰੇ ਹੋਣ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਸਦੀਆਂ ਤਕ ਖਰਚਣ ਤੇ ਵਰਤਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ।

ਸ਼ਾਇਰ ਸੂਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੇ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਉਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, “ਪਾਣੀ ਮੰਗਦੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਝਿੜੀ ਉਗਾ ਦਿੱਤੀ, ਫਿਰ ਕੰਡੇ-ਕੰਡੇ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।” ਰਸਦੇ-ਵਸਦੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਝਿੜੀ ਬੀਜਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਖੁਦ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲ ‘ਚ ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਝਿੜੀ ਬੀਜੀ ਸੀ, ਪਰ ਜੰਗਲ ਲਈ ਸੋਚਣ ਤੇ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲੈਣ ਨਾਲ ਜੰਗਲ ਦੀ ਹੋਈ ਵੱਢ-ਟੁੱਕ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਿਜਾਤ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਝਾੜੀ ਦਾ ਬੀਜ ਤਾਂ ਨਹੀਂ?

ਬੇਰ ਜੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੰਡਿਆਲੀ ਝਾੜੀ ਬੀਜਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਅਤੀਤ ‘ਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੂਜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਫਾਦ ਖਾਤਿਰ ਇਸ ਕੰਡਿਆਲੀ ਝਾੜੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੂਲਾਂ ਹੋਰ ਤਿੱਖੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੰਗਲ (ਪੰਜਾਬ) ਨੂੰ ਲਹੂ-ਲਹਾਣ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਹੁਣ ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਮੰਨਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੀ ਧਿਰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੰਡੇ ਉਸ ਨੇ ਖਿਲਾਰੇ ਸਨ, ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੌਰ ‘ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਅਖਬਾਰਨਵੀਸਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨਦਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਜੋੜ ਲਏ ਸਨ। ਦੁਖਦਾਈ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ‘ਚੋਂ ਸੁੱਖ ਲੱਭਣ ਵਾਲੀ ਜਿਹੜੀ ਧਿਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ, ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕਈ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ,

ਰੋਸ ਕੀ ਕਰੀਏ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ

ਘ੍ਰਿਣਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ

ਵਿਹੁ ਦੇ ਕੀਤੇ ਪਲਦੇ ਰਹੇ।

ਰਤੀ ਭਰ ਵੀ ਸੇਕ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਕੁਰਸੀ ਨੂੰ, ਸਿਵਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਧੜ ਬਲਦੇ ਰਹੇ। ਲਾਹ ਲਈ ਚੁੰਨੀ ਧੀਆਂ ਵਰਗੇ ਰੁੱਖਾਂ ਤੋਂ, ਕਾਮਦੇਵ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਫਲ ਫੁਲਦੇ ਰਹੇ। ਜਿਹੜੇ ਸਾਲੂ ਤਾਣ ਤੇ ਵਟਣਾ ਮਲਦੇ ਰਹੇ, ਆਖਿਰ ਉਹ ਕੱਢਣ ਬਣ ਜਲਦੇ ਰਹੇ।

ਮੱਸਿਆ ਦੀ ਰਾਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਰਾਤ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਰਾਤ ਦੇ ਡਰਾਉਣੇ ਸੁਪਨੇ ਅਜੇ ਵੀ ਹੱਸਦੇ ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਹਨੇਰਿਆਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾ ਕੇ ਸੂਰਜ ਸੰਗ ਜਿਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈ ਕੇ ਉਪਰਾਲੇ ਵਿੱਢਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ‘ਤੇ ਪਰਖਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗਲ ‘ਚ ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਝਿੜੀ ਇਕ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰ ਨੇ ਉਗਾਈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜੰਗਲ ਦਾ ਪੌਣ-ਪਾਣੀ ਝਾੜੀ

ਦੇ ਵਧਣ-ਫੁੱਲਣ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਬੋਹਰਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਖਿਲਾਰ ਲੈਂਦਾ, ਇਹ ਜੰਮਣੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਨਾਇਕ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਖਲਨਾਇਕ ਵੀ। ਇਕ ਧਿਰ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸ਼ਹਿ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਹਮਾਮ ਵਿਚ ਸਭ ਨੰਗੇ ਹਨ। ਲਾਲ, ਭਗਵੇਂ, ਨੀਲੇ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਇਕੋ ਬੈਲੀ ਦੇ ਚੱਟੇ-ਵੱਟੇ ਹਨ।

ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਕਾਮਰੇਡਾਂ, ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਭਾਜਪਾਈਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਤਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ‘ਚੋਂ ਲਹੂ ਸਿੰਮਦਾ ਰਿਹਾ। ਅੱਜ ਭਾਵੇਂ ਲਹੂ ਸਿੰਮਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਉਤੇ ਲੱਗੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਉਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਖਰੀਡ ਆ ਢੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਜ਼ਖਮ ਅਜੇ ਵੀ ਅੱਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤਾਬੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਦੁਖਦਾਈ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਿਹਤਯਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਹੋ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਉਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਠੀਕ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਨਾਸੂਰ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਜ਼ਖਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਟ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਜੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਠੀਕ ਕਰਨੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਦਿਨ ਕਰਨੇ ਹੀ ਪੈਣੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਖਾਤਕੂ ਧਿਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਮੁਫਾਦ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੀਤ ਵਿਚ

ਕੀਤੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਮੰਨਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਲੇ ਦੌਰ ‘ਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਤੇ ਉਥੇ ਦੇ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਡੀ.ਸੀ. ਰਹੇ ਸ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ‘ਚ ਹਾਲਾਤ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਵੀ ਮਿਲੀ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਪਿਆ, ਉਸ ਦੌਰ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅਕਸਰ ਇਕ ਸ਼ੋਅਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਨ- ‘ਕੁਝ ਲੋਕ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ ਸੀ, ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਮਰਨ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਵੀ ਸੀ।’ ਇਸ ਸ਼ੋਅਰ ‘ਚ ਦਰਦ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਇਸ ਦਰਦ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਸੱਚ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੋ ਕੇ ਅਗਲਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ।

ਸੌਂਝੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਧਿਰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੀ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਦੋਹਾਂ ਪੁੜਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਇਆ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁੜ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਹੋ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ‘ਚ ਹੋ ਰਹੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ‘ਚ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ‘ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੇ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਠਰੱਮੇ ਨਾਲ ਸੁਣੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ, ਨਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਰਗਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੋਵੇ।

ਵਿਕਾਸ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦਵੰਦਵਾਦ ਦਾ ਦਾਮਨ ਫੜਿਆਂ ਹੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ‘ਚ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਤੇ ਕੁਝ ਸੁਣਨ ਦੀ ਪਿਰਤ ਪਾਈ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਕਹਿਣੀ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਉਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਣੇ

ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਖਾਤਕੂ ਧਿਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਭ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਅੰਨੇ ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਬੇਲੋੜੀ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਸਲੇ ਅਜੇ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਬੋਹਰਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਬਣ ਕੇ ਖਿੱਲਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਇਹ ਉਹੀ ਪੁਰਾਣੇ ਮਸਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਦੇ ‘ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ’ ਲਹਿਰ ਚੱਲੀ, ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਬਣੀ, ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ, ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣੀ, ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਉਭਾਰ ਹੋਇਆ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠੀ, ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਦੌਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਉਬਾਲ ਆਇਆ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਦੇ ਉਥੇ ਹੀ ਹਨ, ਮਸਲੇ ਜਿਉਂ ਦੇ ਤਿਉਂ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਦੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ‘ਚ ਕੋਈ ਲਾਵਾ ਫੁੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਇਹ ਨਾ ਲਿਖਣਾ ਪਵੇ,

ਨਾ ਕੰਮ ਆਏ ਚਰਖੇ ਦੇ,

ਨਾ ਡੋਲੀ ਨਾ ਸੰਦੂਕਾਂ ਦੇ।

ਬਣ ਗਏ ਰੁੱਖ ਨਿਮਾਣੇ ਦਸਤੇ,

ਸੰਗੀਨਾਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ।

ਨਾ ਧੂਣੀ ਦੀ ਅੱਗ ਬਣੇ,

ਨਾ ਸ਼ੌਂਕ ਬਾਲਣ ਚੁੱਲਿਆਂ ਦਾ।

ਨਾ ਕੰਮ ਆਏ ਚਕਲੇ ਦੇ,

ਨਾ ਫੂਕਣੀ ਦੇ ਨਾ ਫੂਕਾਂ ਦੇ।

ਬਣਦੇ ਬਣਦੇ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ,

ਤਖਤਾ ਬਣ ਗਏ ਫਾਂਸੀ ਦਾ।

(ਡਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਧੂ)

ਹੁਣ ਅੰਬੇਡਕਰ-ਪੇਰੀਅਰ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉਤੇ

ਅੰਬੇਡਕਰ-ਪੇਰੀਅਰ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਮੋਦੀ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਛਾਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂਤਵ+ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਏਜੰਡੇ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਆਲੋਚਕ ਹੈ।... ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤਾਕਤਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੰਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅੜਿੱਕਾ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਰ ਨਿਰਾਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਰੈਡੀਕਲ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਗਰੋਹਾਂ ਸਮੇਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿਛਾਖੜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਬਾਦਲੀਲ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਯਾਦਵਪੁਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਦਿ ਚੋਟੀ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨ-ਖ਼ਿਆਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਗਰੁਪ ਮੁੱਖ-ਧਾਰਾ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਕੈਂਪ ਵਿਰੁਧ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ-ਸਿਆਸੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵ-ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੋਹਰੀ ਟੁਕੜੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹਨ।

ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਭਗਵੇਂ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਵਲੋਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਅਣਐਲਾਨੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਮਹੂਰੀ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਹਾਲੀਆ ਉਘੜਵੀਂ ਮਿਸਾਲ ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ. (ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ) ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ‘ਅੰਬੇਡਕਰ-ਪੇਰੀਅਰ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ’ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਜਾਗਰੂਕ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਗਰੁਪ ਹੈ ਜੋ 14 ਅਪਰੈਲ 2014 ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਮਨੋਰਥ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸੂਝ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਗਰੁਪ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਇਸ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਭਖਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਵਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਏ ਹਨ।

ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਇਸ ਚਰਚਾ ਗਰੁਪ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪਈ ਜਦਕਿ ਉਥੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਸਿਆਸੀ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਗਰੁਪ ਵੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਮਨਪਸੰਦ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਰਗੇ ਗਰੁਪਾਂ ਦੀਆਂ ਹਮਲਾਵਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀਆਂ? ਸਿਰਫ਼ ਅੰਬੇਡਕਰ-

ਪੇਰੀਅਰ ਗਰੁਪ ਦੀਆਂ ਸੰਵਾਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਚੁਭਦੀਆਂ ਹਨ?

ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ ਬੇਨਾਮ ਖ਼ਤ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ‘ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ‘ਐਸ.ਟੀ., ਐਸ.ਸੀ. ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲੇ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉਕਸਾ ਕੇ ਜਾਤ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਨਫ਼ਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ...ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਫ਼ਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।’ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਅੰਬੇਡਕਰ ਜੈਅੰਤੀ ਮੀਟਿੰਗ ਅਤੇ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ, 14 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਇਸ ਗਰੁਪ ਨੇ ਅੰਬੇਡਕਰ ਜੈਅੰਤੀ ਮੌਕੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਪਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਡਾ. ਆਰ. ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਵਕਤਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਰਚ 2015 ਵਿਚ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਾ-ਮਾਹਰ ਡਾ. ਚਮਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਿਦਵਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨੀ ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ ਉਪਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਫਟਾਫਟ ਸੰਸਥਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ‘ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ.-ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ

ਅੰਬੇਡਕਰ ਪੇਰੀਅਰ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗਰੁਪ ਵਲੋਂ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਤੋਂ ਪੈਂਫਲੈਟ ਵੰਡਣ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਨਫ਼ਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ’ ਵਿਚ ਜੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਮੁਖੀ ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਇਰਾਨੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗਰੁਪ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਕੁਝ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਖ਼ਤ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਖ਼ਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਡੀਨ ਨੇ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਅੰਬੇਡਕਰ-ਪੇਰੀਅਰ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ ਭੇਜ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਸਥਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਗਰੁਪ ਉਪਰ ਲਗਾਏ ‘ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ’ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਗਰੁਪ ਵਲੋਂ ਇਸ ਬਾਬਤ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਨਾਂ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਦੇ ਵਕਤ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬੇਨਾਮੀ ਖ਼ਤ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗਰੁਪ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਹੀ ਨਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਤਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਕੀ ਹਨ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਵਿਆਪਕ ਹਮਲਾਵਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕਦੇ ਤਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਮਰੀਕੀ ਵੈਡੀ ਡੋਨੀਗਰ ਦੀ

ਕਿਤਾਬ ਬੁੱਕ ਸਟੋਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਦੇ ਤਾਮਿਲ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਡਰਾ-ਧਮਕਾ ਕੇ ਲਿਖਣਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਦੀਨਾਨਾਥ ਬਤਰਾ ਦੀਆਂ ਵਾਹਯਾਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਕੂਲੀ ਸਿਲੇਬਸ ਉਪਰ ਬੋਪੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਆਏ ਦਿਨ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਕੈਂਪ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਤਰਜਮਾਨ, ਸਾਧਵੀ ਜਾਂ ਸਾਧ ਬੇਖੋਫ਼ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲਦਾ ਹੈ।

ਅੰਬੇਡਕਰ-ਪੇਰੀਅਰ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉਠੇ ਰੋਹ ਦੀ ਝਲਕ।

ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਕੈਂਪ ਦੇ ਅਸਲ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾਉਣ ਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦਾ 125ਵਾਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਸੈਂਕੜੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਉਸ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਖਰਚਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਉਹ ਘਰ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅੰਬੇਡਕਰ ਕਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, 197 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਅੰਬੇਡਕਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਂਟਰ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਅਤੇ 99 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਲੀਪੁਰ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ); ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅੰਬੇਡਕਰ-ਪੇਰੀਅਰ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗਰੁਪਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਹੈ। ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗਰੁਪ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਚ ‘ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ. ਮਦਰਾਸ’ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਰਗੇ ਪਿਛਾਹਿਤ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੇ ਗਰੁਪ ਦੀ ਵੈਬ-ਸਾਈਟ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਨਾਂ ਉਭਰਵੇਂ ਰੂਪ ‘ਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਜਾਬਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗਰੁਪ ਉਪਰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਸਿਆਸੀ ਹੈ। ‘ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ’, ‘ਧਰੁਵ’ ਅਤੇ ‘ਸੰਤੁਲਨ’ ਵਰਗੇ ਪਿਛਾਹਿਤ ਗਰੁਪ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਚਹੇਤੇ ਗਰੁਪ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਮਾਫ਼ ਹਨ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤ-ਪਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਸਬਾਪਤੀ ਦੇ ਭਗਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛਾਹਿਤ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਰਾਸ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤਾਂ ਖ਼ੁਦ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਭਗਵੇਂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅੰਬੇਡਕਰ-ਪੇਰੀਅਰ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਮੋਦੀ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਛਾਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂਤਵ+ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਏਜੰਡੇ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਆਲੋਚਕ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲੇ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਲੋਂ ਕੈਂਪਸਾਂ ਅੰਦਰ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਮੈਂਸ ਬਣਾਏ ਜਾਣ, ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦੇ ਬੋਰਡ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਲਿਖਵਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪਿਛਾਹਿਤ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗਰੁਪਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਉਸ ਵਲੋਂ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤਾਕਤਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੰਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅੜਿੱਕਾ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਰ ਨਿਰਾਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਰੈਡੀਕਲ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਗਰੋਹਾਂ ਸਮੇਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿਛਾਖੜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਬਾਦਲੀਲ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਯਾਦਵਪੁਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਦਿ ਚੋਟੀ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨ-ਖ਼ਿਆਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਗਰੁਪ ਮੁੱਖ-ਧਾਰਾ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਕੈਂਪ ਵਿਰੁਧ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ-ਸਿਆਸੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕਰਨ ਅਤੇ

ਤੁਸੀਂ ਦੁਖਦੀ ਰਗ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ...

ਆਖ਼ਿਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅੰਬੇਡਕਰ-ਪੇਰੀਅਰ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ (ਏ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ.) ਵਿਚ ਐਸਾ ਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਈ.ਟੀ.ਟੀ. ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਡੀਨ ਆਫ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਨੂੰ ਐਨਾ ਭੈਭੀਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਕਤਰਫ਼ਾ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਰੱਦ ਕਰਨੀ ਪਈ?

ਇਸ ਦੀ ਜੋ ਵਜ੍ਹਾ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬੇਵਕੂਫ਼ੀ ਭਰੀ ਸੀ, ਅਖੇ, “ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਨਫ਼ਰਤ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।” ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਦੱਸੀ ਗਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ‘ਸਿਆਸੀ’ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹੀ ਗੱਲ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਰਗੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਉਪਰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਇਕ ਐਸੇ ਵਕਤ, ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅੰਬੇਡਕਰ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਘਿਨਾਉਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਖ਼ਾਸ ਆਦਮੀ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਕ ਐਸੇ ਵਕਤ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂ ਘਰ-ਵਾਪਸੀ ਮੁਹਿੰਮ (ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ‘ਸ਼ੁੱਧੀ’ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਸੱਜਰਾ ਚਿਹਰਾ) ਵਿੱਚੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ‘ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ’ ਵਿਚ

ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਉਪਰ ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਐਸਾ ਕੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਸੱਚੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਖੈਰਲਾਂਜੀ ਵਿਚ ਸੁਰੇਖਾ ਭੋਟਮਾਂਗੇ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ? ਐਸਾ ਕਿਉਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਕ ਦਲਿਤ ਦੇ ਫ਼ੋਨ ਵਿਚ ਅੰਬੇਡਕਰ ਬਾਰੇ ਗੀਤ ਦੀ ਰਿੰਗਟੋਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਏ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੀ ਮਾਨਤਾ

ਕਿਉਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ? ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇਖ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਜਗ੍ਹਾ ਉਪਰ ਆਪਣੀ ਉਂਗਲ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਆਲਮੀਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿਣ ਦਰਮਿਆਨ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਏ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ- ਉਹ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅੰਬੇਡਕਰ, ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਹੀ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ‘ਤੇ ਆ ਗਏ। ਇਹੀ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਵੀ.ਸੀ.ਕੇ. (ਵਿਦੁਸ਼ਲਾਈ ਚਿਰੁਥਾਈਗਲ ਕਾਚੀ) ਦਾ ਇਹ ਐਲਾਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਮੁਸਲਿਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਏ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਰੱਦ ਕਰਨਾ, ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ‘ਮਾਨਤਾ’ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਕਿ ਐਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਗੰਢਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਗੰਢੇ; ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਅਨੇਕ ਲੋਕ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਗੰਢਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋ-ਮੂੰਹਾਂ ਸੱਪ ਬਾਬਤ ਇਕ ਸਿੱਖ ਬੜੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ। ਅਖੇ, ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਦੇ ਇਹ ਦੋ-ਮੂੰਹਾਂ ਲੜ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਬੰਦਾ ਮਰਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੇ ਲੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਸਾਲ ਮੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਆ ਕੇ ਲੜਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿੱਖ ਪਿੱਛੇ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੱਪ ਦੇ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਥਾਂ ਜੋ ਜ਼ਖਮ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਤੋਂ ਉਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁੱਕ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹਰ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰ ਰਿਸਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰਿਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੂਨ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜੋ ਜ਼ਖਮ ਦਿੱਤੇ, ਇਹ ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤਕ ਔਲੇ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਦਰਅਸਲ ਜੂਨ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ ਵਿਉਂਤਕਾਰ ਤਤਕਾਲੀ ਹਕੂਮਤ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਫਨੀਅਰ ਸੱਪ ਵੀ ਬਣੀ ਤੋਂ ਦੋ-ਮੂੰਹਾਂ ਵੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਦੇ ਅੱਗੜ-ਪਿੱਛੜ ਜੋ ਦਿਲ-ਕੰਬਾਊ ਵਾਕਿਆਤ ਵਾਪਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾਨਾਂ ਗੁਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਉਹ ਹਕੂਮਤ ਫਨੀਅਰ ਸੱਪ ਹੀ ਹੋ ਨਿਬੜੀ ਜਿਸ ਦੇ ਡੰਗ ਮਾਰਿਆਂ ਬੰਦਾ ਘੜੀਆਂ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਢੇਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਤਿ ਭੀਹਵਾਲੇ ਦੌਰ ਪਿੱਛੇ 'ਤੇ ਹੱਥਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜਿਉਂਦੇ ਬਚ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉਹ ਜਾਬਰ ਸਰਕਾਰ, ਦੋ-ਮੂੰਹਾਂ ਸੱਪ ਹੀ ਸਮਝੋ। ਜਦ ਵੀ ਜੂਨ ਮਹੀਨਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਨਿਆਂ 'ਤੇ ਪਏ ਜ਼ਖਮ ਫਿਰ ਰਿਸਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਾਲਾ ਦੌਰ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਉਸ ਜ਼ੁਲਮ-ਓ-ਤਸੱਦਦ ਭਰੇ ਸਮੇਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਰੂਹ ਨਪੀੜੀ ਗਈ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪੀੜਾਂ ਨੇ ਰੁਆਇਆ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜੀਆਂ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜੇ ਝੱਲਣੇ ਪਏ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੁਲਿਸ ਤਸੀਹਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਅਣ-ਮਨੁੱਖੀ ਤਸੱਦਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਨਕਾਰਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁੱਕਾ ਬਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਬਲ ਰਹੀ ਅੱਗ ਦਾ ਸੋਕ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਚਾਹੇ ਖਾੜਕੂ ਧਿਰ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਨਾਲ, ਸਿੰਧਾ ਜਾਂ ਅਸਿੰਧਾ ਵਾਹ-ਵਾਸਤਾ ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਪਿਆ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਾਂ ਬਹੁਤਾ।

ਜਦ ਵੀ ਜੂਨ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਚੰਦਰੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਵਾਕਿਆਤ ਰਿਸਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੋਚਦਿਆਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੇਲਾ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਕੰਬਣੀ ਵੀ ਛਿੜਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮੈਂ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਬਚ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਇਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਮੈਂ ਮੌਤ ਨੂੰ 'ਵਾਜ਼' ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸੁਣੀ ਨਾ।

ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਤਸੀਹਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਅਣ-ਮਨੁੱਖੀ ਤਸੱਦਦ ਦੀਆਂ ਲੱ ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਿੱਛਾਂ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਆਮ ਹੀ ਸੁਣੀ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਦਰਦਨਾਕ ਵੇਰਵੇ

ਜਦ ਜੂਨ ਮਹੀਨਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ...

ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਛਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਕੇ ਆਏ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਦੋਸਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਮੈਂ ਵੇਖ ਲਈ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੋਂ ਪੱਛੇ ਪਏ ਤੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਹਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਐਨੀ ਬੇਦਰਦੀ ਨਾਲ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐਫ. ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਮੁੰਡਿਆਂ ਉਤੇ ਤਸੱਦਦ ਢਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣਗੇ? ਉਸ ਨੇ ਮਰਕੁਲਾਂਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਲਸੀਏ ਹੀ ਯਮਦੂਤਾਂ ਵਾਂਗ ਚਿੰਬੜਦੇ ਆ ਭਰਾਵਾਂ! ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਮੁਗਲਾਂ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾਉਂਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਤਾਅ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।

ਘਰੇ ਆ ਕੇ ਆਮ ਜਿਹੀ ਲਕੀਰੀ ਕਾਪੀ ਵਿਚੋਂ ਵਰਕੇ ਪੁੱਟ ਕੇ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਸਿਰਲੇਖ ਰੱਖਿਆ- 'ਧਰਮ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ'। ਥੱਲੇ ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਇਬਾਰਤ ਲਿਖੀ:

...ਧਰਮ ਰਾਜ ਕੋਲ 'ਗੁਨਾਹਗਾਰਾਂ' ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਯਮਦੂਤਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘਾਟ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਤ-ਲੋਕ ਵਿਚੋਂ ਪੁੱਟੇ-ਸਿੱਧੇ ਕੌਮ ਮ੍ਰਿਤ-ਲੋਕ ਵਿਚ ਗਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਹਲੂ ਵਿਚ ਪੀੜਨ, ਤਪਦੇ ਤੇਲ ਦੇ ਕਤਾਹਿਆਂ ਵਿਚ ਤਲਣ ਅਤੇ ਦਰਖਤਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕੋਰਤੋ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਭਰਤੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਹੈ। ਧਰਮ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਪੀ.ਏ. ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਲਿਖਾਉਂਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ 'ਐਡ' ਦਿਓ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੋਸਟਾਂ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜਵਾਨ ਹੀ ਅਪਲਾਈ ਕਰਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤ-ਲੋਕ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕੌਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਯਮਦੂਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 'ਪੁਲਿਸ ਤਸੀਹਾ ਕੇਂਦਰਾਂ' ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸੁਣ ਕੇ ਭੈਅ-ਭੀਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕੌਮ ਹੀ ਛੱਡ ਗਏ ਨੇ।

ਯਮਦੂਤਾਂ ਦੀ ਜੋਬ ਲਈ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਭੇਜਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਕੁਝ ਖਾਸ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਹ ਹੋਣਗੀਆਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਰਸ ਜਾਂ ਰਹਿਮ ਨਾ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜ਼ਮੀਰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਮਰੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਸ਼ਕਲ-ਸੂਰਤੋਂ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਵਰਗੇ ਲੱਗਣ, ਧਰਮ ਕੌਮ ਦਾ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਮੋਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਤੋਂ ਨਵੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋਣ। ਮਾਂ ਭੈਣ ਦੀ ਸ਼ਰਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਬੁੱਚੜਾਂ ਅਤੇ ਬੇਸ਼ਰਮਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ...ਵਗੈਰਾ ਵਗੈਰਾ।

ਗੱਲ ਕੀ, ਤੱਤੀ ਤੱਤੀ ਤਹਿਰੀਰ ਦੇ ਛੇ-ਸੱਤ ਸਫ਼ੇ ਲਿਖ ਕੇ, ਸਵੇਰੇ ਜਾਡਲੇ ਡਾਕਖਾਨਿਓਂ 'ਅਜੀਤ' ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ। ਇੰਜ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦਾ ਉਬਾਲ ਕੱਢ ਲਿਆ, ਪਰ ਅਗਲੇ ਐਤਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬੀਰੋਵਾਲ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਉਥੇ ਸੰਤ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਆਹ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ

ਕਹਿਰ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ!' ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਾਂਗ, ਮੇਰੀ ਉਹ ਲਿਖਤ 'ਅਜੀਤ' ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ ਮੋਟੇ ਤੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਛਪੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਧਰਮਰਾਜ ਦਾ ਸਕੈਚ ਵੀ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਘਬਰਾ ਵੀ ਗਿਆ। ਕਿਤੇ 'ਹਾਸੇ ਦਾ ਮਤ੍ਰਾਸ' ਹੀ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਸੰਤ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ-ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਲਈ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਵੀ ਦਿੱਤੀ।

ਦੁਜੀ ਘਟਨਾ ਵੀ ਬੀਰੋਵਾਲ ਪਿੰਡ ਲਾਗੇ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਉਥੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਾਡਲੇ ਦੀ ਨਹਿਰ ਕੋਲ ਇਕ ਜਾਣੂ ਨੌਜਵਾਨ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 'ਫਰਾਰ' ਦੱਸ ਕੇ ਲਾਪਤਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਥੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੁੱਛੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਪਿੱਛੇ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਬੈਲਾ ਲੱਦ ਦਿੱਤਾ। 'ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕਛਹਿਰੇ ਹੀ ਆ' ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸਮਾਨ ਬੀਰੋਵਾਲ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਚੁਰ ਚੁਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਨੇ ਮੈਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਾਈਕਲ ਕਮਾਦ ਦੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਖਾਦ ਵਾਲਾ ਬੈਲਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੋਹ ਟੋਹ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ 'ਸਮਾਨ' ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰ ਲਈ ਕਿ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਸੀਤੇ ਹੋਏ ਕਛਹਿਰੇ ਹੀ ਹਨ।

ਜਿਉਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਸਾਈਕਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰੋਡ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ, ਮੋਹਰੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦਾ ਨਾਕਾ ਲੱਗਿਆ ਦੇਖ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਮੁਠੀ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਚੱਕਰੀ ਮੇਰੇ ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਗਈ, 'ਐਨੇ ਕਛਹਿਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਖਾੜਕੂਆਂ ਲਈ ਹੀ ਭੇਜੇ ਹੋਣਗੇ।...ਕਿਸੇ ਮੁਖਬਰ ਨੇ ਪਿੱਛਿਉਂ ਸੂਹ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਣੀ ਹੈ...ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਬਚਦੇ ਕਿਸੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਵੀ...।' ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਬੈਲਾ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਹ ਕਛਹਿਰਿਆਂ ਦਾ ਢੇਰ ਫਰੋਲਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਮੈਂ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਾਂ ਕਿ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਵਿਚੋਂ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਖਤਰਨਾਕ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਨਿਕਲ ਆਵੇ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਰੋਲਾ-ਫਰਾਲੀ ਕਰ ਕੇ ਤਸੱਲੀ ਕਰ ਲਈ ਕਿ ਕਛਹਿਰੇ ਹੀ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਕ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਵਾਲਾ ਬੋਲਿਆ, 'ਯਿਹ ਤੁਮ ਆਤੰਕਵਾਦੀਓਂ ਕੇ ਲਿਏ ਲੋਕਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ਨਾ?'

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਰੱਬ ਨੇੜੇ ਕਿ ਘਸੁੰਨ! ਜੇ ਘਸੁੰਨ ਵੀ ਆਮ ਵਰਗਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਮੌਤ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਕਦੇ ਕਦੇ ਰੱਬ ਵੀ ਕੋਈ ਬਿਧ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਦੀ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਅਚਾਨਕ

ਸੜਕ ਕੰਢੇ ਗੱਡੇ ਹੋਏ ਮੀਲ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਪੈ ਗਈ ਜਿਥੇ ਕੁਝ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਬੀਰੋਵਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਇਸ਼ਹਿਤਾਰ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਕਦਮ ਗੱਲ ਅਹੁੜੀ, "ਨਹੀਂ ਸਰ, ਇਹ ਤੋਂ ਹਮਾਰੇ ਉਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਕਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋ ਰਹਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਲੇ ਜਾਨੇ ਹੈ।" ਮੈਂ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਸ ਰਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੱਲ ਹੱਥ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਪੰਗਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, "ਤੇ ਤੁਮ ਟੇਲਰ ਹੋ?"

ਰੋਬ ਕਛਹਿਰੇ ਸਿਉਣੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਕੋਲੋਂ ਸਿੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੈਂ, ਹਿੰਮਤ ਜਿਹੀ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਅੱਧਾ ਸੱਚ ਅੱਧਾ ਬੂਠ ਬੋਲਦਿਆਂ 'ਹਾਂ ਜੀ ਸਰ' ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ 'ਉਨਾਓ ਔਰ ਭਾਗੋ' ਦਾ ਵਾਕ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰਾ ਸਾਹ ਨਾਲ ਸਾਹ ਰਲਿਆ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੱਕ ਮੈਂ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਜਦ ਮੈਂ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਤੋਂ ਬੈਲਾ ਲਾਹ ਕੇ ਸੁੱਟਿਆ, ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਕਛਹਿਰੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਾ 'ਅਸਲਾ' ਹੀ ਸੀ, ਪਰ 'ਜਾਨ ਬਚੀ ਔਰ ਲਾਥੋਂ ਪਾਏ' ਵਾਲਾ ਕਥਨ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ।

ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਤੀਜਾ ਹਾਦਸਾ, ਜੂਨ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੋਂ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰਿਆ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡੋਂ ਬੇਟ ਦੇ ਪਾਸੇ ਦਰਿਆ ਸਤਿਲੁਜ ਕੰਢੇ ਵਸਦੇ ਪਿੰਡ ਤਾਜੇਵਾਲ ਵਿਖੇ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾ ਭੋਗ ਪਿਆ। ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਏ ਨੇ ਤਿੱਖੇ ਤੇ ਤੱਤੇ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿ ਦਿੱਤੇ, "...ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਅਜੇਕੀ ਹਾਕਮ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਿਚ ਅਬਦਾਲੀ ਦੀ ਰੂਹ ਆ ਵਸੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਭਾਈ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰੂਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਆਵੇਗੀ...ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਕਲਾ ਵਰਤਾਏਗਾ..." (ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਧਾਰਮਿਕ ਜਜ਼ਬਾਤ ਫਲਨੀ ਫਲਨੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਭਵਿੱਖਮੁਖੀ 'ਵਾਕ' ਸਿੱਖ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਆਮ ਬੁਲਾਰੇ ਬੋਲਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।)

ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਇਹ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਬੋਲ ਲਾਗੇ ਹੀ ਦਰਿਆ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹ ਉਪਰ ਗਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕੰਨੀਂ ਵੀ ਪੈ ਗਏ। ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਉਦੋਂ ਈ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਜਦ ਜਲੋਬੀਆਂ ਖਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਫੌਜੀ ਗੱਡੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜਿਪਸੀ ਰੁਕਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਫੌਜ ਜਾਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਬੋਲੀ ਜਾਂ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-915-1268

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੋ ਫੌਜੀਆਂ ਤੇ ਦੋ ਕੁ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਲਈ ਪੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਭਿੰਡਰ 'ਲਾਸਟ ਨੇਮ' ਵਾਲਾ ਇਕ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਪੁੱਛਦਾ-ਪੁਛਾਉਂਦਾ ਮੇਰੇ ਲਾਗੇ ਆ ਖੜ੍ਹਿਆ। ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਟੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਗਿਆ।

"ਜਥੇਦਾਰ! ਹੱਸ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ...ਉਤੋਂ ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਨ ਡਰੀ ਜੇ। ਜਦ ਤੂੰ ਲੈਕਚਰ ਝਾੜਦੇ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਫੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਾ ਲੱਗੀ, ਪਰ ਉਹਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਇਕਦਮ ਕੰਨ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਯਿਹ ਕਯਾ ਬੋਲਤਾ ਪੀ.ਐਮ. ਕੇ?...ਮੈਂ ਕਹਿ'ਤਾ ਕਿ ਸਰ, ਯਿਹ ਕੋਈ ਕਾਂਗਰਸ ਕਾ ਲੀਡਰ ਮਾਲੂਮ ਹੋਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਕਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰ ਰਹਾ ਹੈ, ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਬਲਿਉ ਸਟਾਰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਕੋ ਬਚਾ ਲਿਆ..."

ਜਦ ਵੀ ਜੂਨ ਮਹੀਨਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਛਾਤੀ ਦਾ ਨਾਸੂਰ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਉਕਤ ਵਾਕਿਆਤ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਭਲਾ 'ਅਜੀਤ' ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਮੇਰਾ ਲੇਖ ਕਿਸੇ ਜ਼ਾਲਮ ਪੁਲਸੀਏ ਦੀ ਨਜ਼ਰੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਵੀ 'ਮੁਕਾਬਲਾ' ਬਣਿਆ ਹੋਣਾ ਪੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਅਤੇ ਤਾਜੇਵਾਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਅਬਦਾਲੀ ਧਾੜਵੀ ਨਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਮੌਤ ਨੂੰ 'ਵਾਜ਼' ਮਾਰਨ ਦੇ ਤੁਲ ਸਨ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਣਸੁਣੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹ 'ਤੇ ਸ. ਭਿੰਡਰ ਵਰਗੇ ਰਹਿਮ ਦਿਲ ਅਫ਼ਸਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਕੋਈ ਨਿਰਦਈ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਮੱਛੀਆਂ ਦਾ ਖਾਜਾ ਬਣਨ ਲਈ ਹੁਸੈਨੀਵਾਲੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਣਾ ਸੀ।

...ਦੋ-ਮੂੰਹਾਂ ਸੱਪ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਚੜ੍ਹਦੇ ਜੂਨ ਰਿਸਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਐ! ਚੌਰਾਸੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੇ

ਫਸਲ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਬੀਜ ਗਏ ਓਂ, ਵਧੇ-ਫੁਲੇਗੀ ਪਵੇਗਾ ਬੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਖੂਨ ਦੀ ਮਹਿਕ, ਬਾਦੇ ਸਬਾ ਬਣ ਕੇ, ਮੁਰਦਾ ਰੂਹਾਂ 'ਚ ਭਰੇਗੀ ਸਰੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਜਾਈ ਤੁਹਾਡੀ, ਵੇਖੋ, ਲਿਆਵੇਗੀ ਰੰਗ ਜ਼ਰੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਜੇ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ ਹੱਕ-ਹਕੂਕ ਦੇ ਲਈ, ਮੁੱਲ ਪਵੇਗਾ ਉਹਦਾ ਜ਼ਰੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਸੁੱਤੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨੀਂਦਰੇ ਜਗਾਉਣ ਦੇ ਲਈ, ਮਰਨਾ ਪੈਂਦੇ ਵਾਂਗਣ ਮਨਸੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਬੇਗ਼ੈਰਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤੋਂ ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਉਡ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਵਾਂਗਣ ਕਫੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਜਿਸ ਕੌਮ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਅਣਖ ਮਰ ਜਾਏ, ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਏ ਉਹ ਬੇਕਸੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਜ਼ਖਮ, ਦਾਸਤਾਂ ਦੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰਹਿਣ ਰਿਸਦੇ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬਣ ਜਾਣ ਨਸੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਸਦਾ ਹੀ ਜੱਗ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਜਿਉਂਦੇ, ਬਣਦੇ ਕੌਮ ਦੇ ਨੇ ਚਸ਼ਮੇ-ਨੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਸੱਚ ਦੀ ਸ਼ਮੂਾਂ ਤੇ ਸੜਦੇ ਨੇ ਭੰਮਟ ਬਣ ਕੇ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਰੂਰ ਇਕ ਦਿਨ। ਸ਼ਮੂਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਕੋਈ ਨੂੰ ਬੁਝਾ ਸਕਦਾ, ਬੁੱਝ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਮੱਚਦੀ ਜ਼ਰੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ।

ਰਾਹ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਰੱਖਦੇ ਨੇ ਕਦਮ ਉਰੀ, ਮੋਹਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਰਦੇ ਹਜ਼ੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਹੀਲੇ ਸਾਰੇ ਜਦੋਂ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਟੱਪ ਜਾਵਣ, ਤੇਗ ਚੁੱਕਣੀ ਜਾਇਜ਼ ਜ਼ਰੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਝੰਡੇ ਹੱਕ, ਸੱਚ, ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਝੁਲਦੇ ਨੇ, ਤਿੜਕ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਬੂਠ, ਗਰੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਬੇ-ਹੁਰਮਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੋਏ ਨੇ ਚਕਨਾ-ਚੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਨਾ ਕੋਈ ਬਚਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਬਚੇਗਾ ਕੋਈ, ਚੁੱਕਿਆ ਜਿਨ੍ਹੇ ਵੀ ਕਦੇ ਫਤੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਜੇਲ੍ਹੀਂ ਬੈਠਿਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਲੰਘੀ, ਸਾਬਤ ਹੋਣਗੇ ਉਹ ਬੇਕਸੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਭੁੱਖੇ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ, ਰਹਿਬਰਾਂ ਤਾਈਂ, ਸਮਝਣਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਘਰ ਦੇ ਦੀਵਿਆਂ ਤੋਂ, ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ, ਸੱਚ ਆਵੇਗਾ ਬਾਹਰ ਜ਼ਰੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। 'ਕੌਮਾਂ' ਉਹ ਹੀ ਜਹਾਨ 'ਤੇ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਮਰਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਕਰਮ-ਧਰਮ ਸਾਰਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਬਾਂਹ ਫੜਦਾ ਏ ਜਾਹਰ-ਜ਼ਰੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਲਹੂ ਦੀ ਲਾਲੀ ਦੀ ਲੋਅ ਅਸਾਡੇ, ਹਨੇਰੇ ਰਾਹਵਾਂ 'ਚ ਵੰਡੇਗੀ ਨੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ। ਇਹ ਕਾਫਲਾ, ਸਿਰਲੱਥ ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ ਦਾ, ਪਹੁੰਚੇਗਾ ਮੰਜਲ 'ਤੇ ਬਰ-ਜ਼ਰੂਰ, ਇਕ ਦਿਨ।

-ਚੰਨ

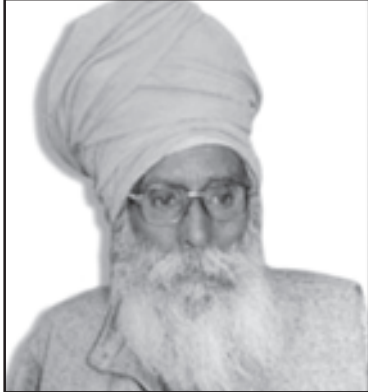
ਫੋਨ: 908-788-8427

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ

ਤਿੰਨ ਸ਼ਬਦ ਉਹਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਬੜੇ ਮਹਾਨ। ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ ਉਹਦੇ ਚਿਤਰਦੇ ਜੀਵਨ ਕਰਨ ਬਿਆਨ। ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਦਾ ਸੂਰਮਾ, ਨਾ ਤੱਕਿਆ ਲਾਭ ਤੇ ਹਾਨ। ਗਿਆਨਵਾਨ ਇਨਸਾਨ ਸੀ ਉਹ ਵੰਡਦਾ ਰਿਹਾ ਗਿਆਨ।

‘ਭਗਤ’ ਪਿਆਰਾ ਰੱਬ ਦਾ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸਭ ਦਾ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਹਦੇ ‘ਤੇ ਢੁੱਕਦਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਹਦੇ ‘ਤੇ ਫੱਬਦਾ। ਖਲਕਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੁਖੀਏ ਰਿਹਾ ਉਹ ਲੱਭਦਾ। ਯਤੀਮਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਅਪਾਹਜਾਂ ਨੂੰ, ਦਿਸਿਆ ਸੀ ਰੂਪ ਉਹ ਰੱਬ ਦਾ।

ਅਜਨਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਦੁਖੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਪਹਿਚਾਣਦਾ। ਪਿਆਰੇ ਜਿਹੇ ਅਪਾਹਜਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖਤਾ ਸੀ ਉਹ ਜਾਣਦਾ। ਕਰੀਬ ਨਹੀਂ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ, ਬੱਸ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਸੀ ਮਾਣਦਾ।

ਰੂਹ ਸੀ ਉਹ ਭਗਤ ਦੀ, ਰੂਪ ਸੀ ਇਨਸਾਨ ਦਾ।

‘ਪੂਰਨ’ ਸੀ ਉਹ ਏਸ ਲਈ ‘ਪੂਰਨ’ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਂਵਦਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸੰਗ ਜੀਵਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਰਸ ਪਾਂਵਦਾ। ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸੀ ਵਾਚਦਾ, ਪੁਸਤਕਾਂ ਤਾਈਂ ਸਰਾਂਹਵਦਾ। ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਸੀ, ਸਭ ਲਈ ਵਿਦਿਆ ਚਾਂਹਵਦਾ।

ਮਨ ਬਚਨ ਕਰਮ ਦੇ ਮੇਲ ਦਾ ਭੇਤ ਉਸ ਨੇ ਪਾ ਲਿਆ।

ਕਥਨੀ ਤੇ ਕਰਣੀ ਇਕ ਦਾ ਰਾਹ ਉਸ ਨੇ ਅਪਨਾ ਲਿਆ। ਖਲਕਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹੀ ਖਾਲਕ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਗਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਪਿੰਗਲਵਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਇਕ ਤੀਰਥ ਨਵਾਂ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਵਾਰਸ ਉਹ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਦਾ ‘ਸਿੰਘ’ ਸੀ ਉਹ ਕਰਮ ਦਾ। ਦਇਆ ਧਰਮ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ, ਮੂਲ ਅਪਨਾਇਆ ਧਰਮ ਦਾ। ਹੱਥੀਂ ਗੰਦਗੀ ਚੁੱਕਦਾ ਛੱਡ ਪੱਲਾ ਸੰਗ ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਦਾ। ਜ਼ਖਮਾਂ ‘ਤੇ ਕਰਦਾ ਪੱਟੀਆਂ ਡਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਰਮ ਦਾ।

ਰੁੱਖਾਂ ਜਿਹਾ ਦਰਵੇਸ਼ ਸੀ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਪਿਆਰਦਾ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਕਾਦਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਨਿਹਾਰਦਾ। ਸਾਦਗੀ ਦੀ ਖੁਦ ਮੂਰਤ ਸੀ, ਉਹ ਸੰਜਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਦਾ। ਮੰਨੋ ਨਾ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰਕਾਰਦਾ।

-ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ
ਫੋਨ: 317-406-0002

ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਉਬਾਲਾ

ਜਦੋਂ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਫੀਮ ਵਾਂਗ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝੀ ਕਿ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿਉਂ ਸੀ? ਅਸਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਇੱਕ ਘਾਤਕ ਘੜੀ ਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਗੁੱਡਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਅਫੀਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸਲਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕਈ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਰਾਰਤੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨੇਕ-ਦਿਲ ਮੋਲਵੀ ਇੱਕ ਦਿਨ ਕਹਿ ਬੈਠਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਉਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨੀ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਸਰਾਰਤੀ ਬੰਦੇ ਨੇ ਭਰੀ ਸੱਥ ਵਿਚ ਰੋਲਾ ਜਾ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮੋਲਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨੀ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਅੱਗੇ ਓਥੇ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੀ 'ਸਿਆਣੇ' ਬੈਠੇ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਕੱਟ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਉਸ ਮੋਲਵੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੋਰਚਾ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ। ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਵੀ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਭੁੱਖ-ਨੰਗ ਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਇਸ ਲਈ ਡੇਰਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਰੱਬ ਨੇ ਲਿਖੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਹੋਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਲੁਟੇਰੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁਭੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਗੱਲ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਫੀਮ ਕਹਿਣ ਦੀ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਕਿਰਤ ਦੀ ਲੁੱਟ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਮੱਥੇ ਮੜ੍ਹਨ ਲਈ ਧਰਮ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਵਾਲੀ ਸੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਫੀਮ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੋਲਵੀ ਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਕੱਟ ਕੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਸਰਾਰਤੀ ਵਾਂਗ ਇਹ ਗੱਲ ਉਦੋਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਬੁਲਾਰੇ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਟੁੱਕਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਜਿਹੜੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਸੰਦ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਰਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਦੇ ਯੁਗ ਵਿਚ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਵਕਤ ਉਭਰਦੇ ਹਨ, ਉਭਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਹੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਪੈਸਾ ਲਾਉਣਾ ਹੈ, ਓਥੇ ਮਾਹੌਲ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਹ ਆਪ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵੀ ਕੰਮ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਵਕਤ ਮੌਤ ਤੋਂ ਨਾ ਸਹਿਮੇ ਹੋਣ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਵਕਤ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਵਕੂਫੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਜ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਅਸੀਂ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਸਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੱਲਿਆ ਕਰੇਗੀ, ਪਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਹਾਲ ਇਹ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਜਮਾਤ ਲੁੱਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਫੀਮ ਵਾਂਗ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਸੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਹੁਣ ਉਸੇ

ਜਮਾਤ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਸੀ ਲੋੜ ਲਈ ਵਰਤਣ ਲਈ ਹਰ ਹੱਦ ਟੱਪਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਮੁੱਦਾ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਮਾਸ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਦਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਹੋ ਰਾਜਸੀ ਸੋਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਰੀਬ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦੋਹਰਾ ਚਿਹਰਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਹੱਤਿਆ ਰੋਕਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸੱਤਾ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਾਸ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵੱਧ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਪਾਠਕ ਨੇ ਸਾਡੀ ਇਸ ਗੱਲ ਉਤੇ ਬੜੀ ਭੱਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਚ ਕਿੰਤੂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਅਖਬਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ, ਸਬੰਧ ਨਾਲ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖੇ ਦੇ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹਿਸ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਾਸ ਖਾਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਸ ਮੁਖਤਾਰ ਅੱਬਾਸ ਨਕਵੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਮੱਰਥਕ ਬਣ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ। ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਬੜੇ ਤਿੱਖੇ ਬੋਲੇ ਸਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਬਾਹਰ ਆਈ ਕਿ ਗੋਆ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਉਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਓਥੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਹੌਲ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਖ ਹੀ ਵੇਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਇਹੋ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜਸੀ ਲੋੜ ਜੋਗੇ ਮੋਰਚੇ ਲਾਉਣ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਇੱਕ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੀਟ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਹੁਣ ਬਾਸਮਤੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਜਿਹੜੀਆਂ ਫਰਮਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਹਿੰਦੂ ਵਪਾਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਸੱਚ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਤਜਰਬਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਫਰਮ ਘਿਓ ਵਿਚ ਗਾਂ ਦੀ ਚਰਬੀ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵੇਚਦੀ ਫੜੀ ਗਈ ਸੀ। ਤੀਹ ਸਾਲ ਕੇਸ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਚੇਚਾ ਗੇੜਾ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਘਿਓ ਵਿਚ ਗਾਂ ਦੀ ਚਰਬੀ ਪਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਉਹ ਲੋਕ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਤ

ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ। ਇਸੇ ਫਰਮ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੋਲਾ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਪਾਉਣਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਹੁਣ ਲਿਹਾਜ਼ੂ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਅਕਾਲੀ ਭਾਈ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜੇ ਹੋਣੇ ਸਨ। ਇਹੋ ਤਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਉਹ ਮੁੱਦੇ ਚੁੱਕਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਬਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਸਤੇ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਯੁਧਿਆ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਫੈਜ਼ਾਬਾਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਰਾਜ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਾਰੀ ਵੀ ਆਈ ਖੜੀ ਹੈ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਦੋਂ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਭਾਰਿਆ ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਅੱਸੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੱਤਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਵੀ ਉਦੋਂ ਜਿੱਤਣ ਜੋਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਜਾਂ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਭਾਰੇ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ 'ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਮੈਂ ਆਪ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਗੰਗਾ ਮਈਆ ਨੇ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ।' ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਚੋਣ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਉਹ ਬਿਹਾਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਮੰਡਲ ਦੀ ਹੁਣੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ ਇਸ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਅਗਲੀ ਉਠਾਣ ਦਾ ਪਤਲਾ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਯੁਧਿਆ ਵਿਚ ਉਸੇ ਥਾਂ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਰਾਮ ਲੱਲਾ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਯੁਧਿਆ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਕੋਈ ਅਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ। ਸਾਡੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਸ ਨਗਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਆਗੂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਯੁਧਿਆ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਕੋਈ ਅਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ, ਉਹ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੱਕ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਾਬਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਾਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਨਾਅਰੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਲਾ ਰਹੇ, ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਿਆਰੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ 83 ਫੀਸਦੀ ਹਿੰਦੂ ਵੱਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ 82 ਫੀਸਦੀ। ਇਸ ਦੇ

ਬਾਵਜੂਦ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕਦੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੱਲੀ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਆਮਦ ਉਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹਨਵਾਜ਼ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆ ਗਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਉਪ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰੀ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੋਦੀ ਲਹਿਰ ਵੇਲੇ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਉਹ ਪੱਤਰਕਾਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਵਾਂਗ ਉਥੇ ਵੀ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚੱਲੀ ਤੇ ਆਮ ਹਿੰਦੂ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ 'ਅੱਭੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕੱਭੀ ਨਹੀਂ'। ਜੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚੱਲੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭਾਗਲਪੁਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼ਾਹਨਵਾਜ਼ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਕੀ ਸੀ, ਇਹ ਅਸੀਂ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਉਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਲਹਿਰ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਚਲਾਈ, ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਭਾਗਲਪੁਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਗੈਰ-ਹਿੰਦੂ ਲਈ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਏ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਚੋਣ ਵਿਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜੇ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਟਿਕਟ ਸ਼ਾਹਨਵਾਜ਼ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਜੇਤੂ ਜਾਪਦੇ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹਲਕੇ ਦੀ ਹਾਰ ਨਾਲ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ, ਬਿਹਾਰ ਦੀਆਂ ਚਾਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਸਮੇਤ ਇਕੱਤੀ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ। ਇਹ ਸੀਟਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਡੰਕਾ ਵਜਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸਥਿਰ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦਾ ਸੁਫਨਾ ਵਿਖਾ ਕੇ ਜਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਭਾਜਪਾ ਧਰਮ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਫ਼ਾਲ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਤੇ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਝੰਡਾ ਝੁਲਾਉਣ ਦੀ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਵਿਖਾਵੇ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਲਈ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਹਲੀ ਨਹੀਂ। ਕਾਹਲੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੱਤਾ ਲਈ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਤਲਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਉਹੋ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਨਾਗਪੁਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਅਸਲੀ ਤਾਕਤ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਰੂਪ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਥੋਂ ਦੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਲਈ ਵੀ ਸੁਖਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਜਿਹੜੀ ਲੁੱਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਧਰਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਫੀਮ ਵਾਂਗ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਮੋਹ ਆਪਣੇ ਮਾਲ ਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਮੰਡੀ ਨੂੰ ਮੰਡੀ, ਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਵਾਲੀ ਮੰਡੀ ਵਜੋਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਜਾਪ ਰਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਵੀ ਏਸੇ ਲਈ ਪੈਰ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਨਿਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ ਇਹ। ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸੀਸੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵੇਖੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਅਜੇ ਉਹ ਇਸ ਸੀਸੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਅਜੇ ਸੱਤਾ ਲਈ ਦੌੜ ਦੇ ਕੁਝ ਪੜਾਅ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਦੇਵੇਗਾ ਮਦਦ

ਬਠਿੰਡਾ: ਕੇਂਦਰੀ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਬੀਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਕਹਿਰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਲਈ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੁਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਰਾਬ ਪਾਣੀ ਵੀ ਕੈਂਸਰ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਵਾਸਤੇ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਫੰਡ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਵਿਚ 2200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਬੀਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਸਬੰਧੀ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨਾਲ ਜਨ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖਤਾ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਵਿਕਾਸ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 1540 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਤੋਂ 660 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ। ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਦੇ ਛੱਪੜਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾ ਲੱਗ ਸਕੇ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ
ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ
ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ
ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733

Yuba City Ph:530-419-5058

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ

ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ (ਬਿਊਰੋ): ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ 'ਸਾਡਾ ਜਰਨੈਲ' ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਲੰਬੀ 24 ਮਈ ਨੂੰ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਰਬਾਰ ਵਿਖੇ ਇੱਛਾ ਅਮੈਰਿਕਨ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦਰਾ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਦਿਨ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਬਿੰਦਰਾ ਅਤੇ ਗਿੱਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਵੀ ਇਸੇ ਦਿਨ ਮਨਾਏ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਐਤਵਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ ਸ. ਬਿੰਦਰਾ ਨੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਰਮੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਗਲੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਮਰਾਜ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਫਾਰਾ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਅਤੇ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹੋਰ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਦੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਇਕ ਅਹਿਮ ਆਗੂ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਬਹੁਮੁਖੀ ਜੀਵਨ ਉਪਰ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਸ਼ਹੀਦੇ ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਫਰਿਜ਼ਨੋ

ਤੋਂ ਆਏ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਗੂ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਬਰਾਬਰੀ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਮਜ਼ਹਬੀ ਝਗੜਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਇਹੋ ਕੁਝ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਮਿਤਰ ਸਿੰਘ ਉਪਲ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜੋਕੀ

ਅੱਧੋਗਤੀ ਤੇ ਉਲਝੀ ਤਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨਤੀ ਦੀ ਪਟੜੀਓਂ ਲੱਥੀ ਗੱਡੀ ਮੁੜ ਰਾਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸੋਧ ਲੈਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਸ. ਬਿੰਦਰਾ ਦੇ ਬੇਟਿਆਂ-ਗਗਨ ਅਤੇ ਪਾਲ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਆਗੂ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਤਪਰ

ਰਹਿਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬੱਚੇ ਸਾਡੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਹਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੂਨਮ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੜੀ ਸਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਦੋਂਕਿ ਪੰਮੀ ਮਾਨ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ। ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਦੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਗਾ ਕੇ ਸਲਾਮ ਕੀਤੀ। ਇੱਥੇ ਅਮੈਰਿਕਨ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਆਈ ਸੰਗਤ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਮੰਚ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਣਾ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਿਆ।

ਇਸ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਏ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਬਲਵੰਤ ਬਾਕਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਤੇ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ ਦੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਕੂਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸਾ ਗਰੁਪ ਵਲੋਂ ਦਾਅਵਤ-ਏ-ਦਾਸਤਾਨ

ਸਟਾਕਟਨ (ਬਿਊਰੋ): ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਸੋਧ ਦੇ ਧਾਰਨੀ, 'ਕੂਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸਾ ਗਰੁਪ ਸਟਾਕਟਨ' ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਟਕਕਾਰ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਜੋਤੀ-ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰੇਣੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦੋਹੜੀ ਉਨਤੀ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਵੀ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਘੜੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਦਾਅਵਤ-ਏ-ਦਾਸਤਾਨ' ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ

ਇਹ ਬੋਲ, 'ਜਾਗਿਆ ਬੰਦਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ, ਜਾਗਿਆ ਕਿਰਤੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹਰਦਾ' ਇਸ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਜੋਤੀ ਨੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਵੀ ਗੂੰਜਣ ਲਾ ਦਿੱਤੇ।

ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਵੀ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਗਦੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਵੀ ਜਾਗਦੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪੈਰਾਮ

ਵੇ ਕੋਈ ਜਾ ਕੇ ਆਇਆ ਵੇ, ਤੂੰ ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਦੂਰ, ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਸਾਵਾ ਸਾਵਾ' ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਮਹਿਫਿਲ ਵਿਚ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਰੰਗ ਭਰ ਦਿਤਾ। ਹਰਜਿੰਦਰ ਪੰਧੋਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਜ਼ਲ ਤੇ ਬੀਨਾ ਸਾਗਰ ਨੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਕਵੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ, ਸੋਨੂ ਵਾਲੀਆ, ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂਰ, ਡਾ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ, ਫਾਇਜ਼ਾ ਅਖ਼ਤਰ ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸੁਲਝਣੀ ਘੜੀ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਨਿੱਕੀ ਬੱਚੀ ਦੀ ਝੋਲੀ ਅਸੀਸਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤੀ।

ਦਾਅਵਤ-ਏ-ਦਾਸਤਾਨ ਦੇ ਇਸ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ 'ਕਿੰਗ ਆਫ ਸਟਾਕਟਨ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ (ਐਸ ਐੱਫ ਐਸ, ਆਟੋ ਮਾਲ) ਦੇ ਮਾਲਕ ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, 'ਕਵਰ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ' ਇੰਸੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਏਜੰਟ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸਿਮੀ ਅਰੋੜਾ, ਮਿਸਿਜ਼ ਅਰਜਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ, ਉਨਤੀ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੈਸੀ ਸੰਘਾ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਅਰੋੜਾ, ਰੀਟਾ ਨੂਰ ਅਤੇ ਸ਼ੋਭਿਤ ਨੂਰ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸੱਜਣ ਮਿੱਤਰ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ।

ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਅਰੰਭ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਪੰਧੋਰ, ਰੇਣੂ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਸ਼੍ਰਮਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ। ਉਨਤੀ ਦੇ ਨਾਨਾ-ਨਾਨੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰੇਣੂ ਸਿੰਘ ਉਸ ਮਰਹੂਮ ਯੁਗ ਪੁਰਸ਼ ਗੁਰਸਰਨ ਸਿੰਘ (ਭਾਅ ਜੀ) ਦੇ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਵਾਰਸ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ, ਜੀਵਨ ਲੋਕ ਰਾਹਾਂ 'ਚ ਪਸਰੇ ਪਏ ਹਨੇਰੇ ਕੋਨਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਗੁਰਸਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਸਦਿਆਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ, ਨੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰੇਣੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ

ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਮੁਖੀ ਕਵਿਤਾ 'ਸ਼ਬਦ, ਸੁਪਨਾ ਤੇ ਸੰਗਰਾਮ' ਵੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ।

ਡਾ. ਰਬਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਿਲੋ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਰਮਈ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ 'ਸਾਵਾ ਸਾਵਾ' ਅੰਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬੂਰ, ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਸਾਵਾ ਸਾਵਾ' ਕੋਈ ਆ ਕੇ ਗਿਆ

ਕਥਾਵਾਚਕ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਲੋਂ ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਬਿਊਰੋ): ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਤਰਾਖੰਡ, ਜੋ ਮਾਨਵਤਾ ਹਿਤ ਕੀਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਕਰਕੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅੱਜ-ਕੱਲ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੰਬੇ ਹਫ਼ਤੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਤੋਂ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਤੱਕ ਕਥਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਅਤੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ ਦਾ ਪੱਲਾ ਛੱਡ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਮਸਲੇ ਇੱਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਡੀ ਸਭ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਤੋਂ ਕਪੜਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਜਿਹੜਾ ਕੰਟੇਨਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਲੋੜਵੰਦ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਕਾਰਜ ਵੀ ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਸਦਕਾ ਨੇਪਰੇ ਚੜਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮੁਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ।

ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਬੇਅ ਏਰੀਆ ਮਿਲਪੀਟਸ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਤੋਂ 6 ਜੂਨ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮ 7 ਤੋਂ 8 ਵਜੇ ਤੱਕ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਥਾ ਕਰਨਗੇ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ 408-898-7056 ਤੋਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਸਿੱਪੋਜ਼ੀਅਮ ਦਾ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਖੇਤਰੀ ਮੁਕਾਬਲਾ

ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ (ਬਿਊਰੋ): ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਸਿੱਪੋਜ਼ੀਅਮ ਦਾ ਖੇਤਰੀ ਮੁਕਾਬਲਾ 23 ਮਈ ਨੂੰ ਇਥੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ 6 ਤੋਂ 22 ਤੱਕ ਦੇ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਮਾਤਾ ਭਾਗ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉਪਰ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ।

ਕਰੀਬ 90 ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਡੈਲਾਨੋ, ਪੋਰਟਰਵਿਲ ਅਤੇ ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਸਮੇਤ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ

ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਜੇਤੂ ਓਟਾਰੀਓ, ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਖੇਤਰ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

ਇਸ ਖੇਤਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਗਰੁਪ ਵਿਚ ਇਸ਼ਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਗੁਰਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਤੀਜੇ ਵਿਚ ਹਰਵੀਰ ਕੌਰ, ਚੌਥੇ ਵਿਚ ਰੋਬਿਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਵਿਚ ਮੋਹਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੇਤੂ ਰਹੇ। ਸਿੱਪੋਜ਼ੀਅਮ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਡਾ. ਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਟਰਲਕ ਸ਼ੈਵਰਲੈਟ ਵਾਲੇ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਇਸ ਸਿੱਪੋਜ਼ੀਅਮ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਗਰੁਪ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕੀਤੀ।

ਸੇਲਮਾ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਚੇਤਨਾ ਦਿਵਸ 13 ਜੂਨ ਨੂੰ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਬਿਊਰੋ): ਇੰਡੋ. ਯੂ. ਐਸ. ਹੈਰੀਟੇਜ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਆਉਂਦੀ 13 ਜੂਨ ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬੀ ਚੇਤਨਾ ਦਿਵਸ' ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਨਵੇਂ ਲਏ ਗਏ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਚਰਨਜੀਤ ਭੰਗੂ, ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਪ੍ਰਮੋਦਹਨ ਚਾਹਲ, ਅਵਤਾਰ ਗੋਦਾਰਾ

ਨੇ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵੈਲੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਨਕਸਰ ਚੈਰੀ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨਾਹਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਭਾ ਵਿਚ

ਨੂੰ ਜੀਅ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ ਗਿਆ।

ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤੋਖ ਮਿਨਹਾਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੋਕਾ ਰੋਸਤਰਾਂ ਸੇਲਮਾ ਵਿਖੇ 13 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਚੇਤਨਾ ਦਿਵਸ' ਵਿਚ ਨਵ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਵਿਤਾ ਪਾਠ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਮਨਜੀਤ ਕੁਲਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਿਰਮਲ ਗਿੱਲ, ਹੈਰੀ ਮਾਨ, ਰਣਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਬਰਾੜ ਵੈਰੋ ਕੇ, ਸੰਤੋਖ ਢਿਲੋਂ, ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ, ਗੁਰਨੇਕ ਰਾਏ, ਮਨਧੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਲੱਖਣ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਸਤਵੰਤ ਵਿਰਕ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

Residential
New or Upgrade
High Definition

Satellite Plus
security cameras inc.
www.SPSecurityCameras.com

Commercial
New Or Upgrade
High Definition

Homes

Retail Stores

Restaurants

Hotels

Motels

Truck Stops

Since 1995

559.226.1510

ACCREDITED BUSINESS A+

Northwest Truck Driving School

3241 Industrial Drive, Yuba City, CA 95993

ਨਾਰਥਵੈਸਟ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

- ਇਥੇ \$1200 ਵਿਚ Commercial A Class License ਲੈਣ ਲਈ 10 ਦੀ ਸਪੀਡ 'ਤੇ ਟਰੱਕ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ
- ਲਾਇਸੈਂਸ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ

Northwest Freightway ਨੂੰ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

40 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸੰਘਾ, ਫੋਨ: 530-777-6737

24 ਘੰਟੇ
ਸੱਤੇ ਦਿਨ
ਸੁਣੋ

Listen on :
Radio Sets (CA, WA, NV)

Dial in

832-551-5029 or 605-475-6868

Android & iPhone App

www.PunjabiRadioUSA.com

Ph: 408-272-5200

GROW YOUR BUSINESS WITH NEW TREND
FULL COLOR LED Digital Display & Message Board

LICENSED Contractor
GAS SIGNS
HOTEL/MOTEL SIGNS

88.88 DIESEL CREDIT 88.88
 We install anywhere in California

RF Remote LCD Remote

ELECTRIC SIGN COMPANY
 for more info: *Call Sukhpal*
1-661-586-1106
 email: esigncompany@gmail.com

Surveillance Camera Systems
2 Year Warranty
UP GRADE YOUR SECURITY SYSTEM
vista Full HD 1080p
 Now Sell & Install **ONLY HIGH DEFINITION HIGH DEFINITION HIGH DEFINITION HIGH DEFINITION**

Fully Trained Technical Staff.
Serving Since 1999.
We Install any where in California.
Commercial Grade Equipment.
Solution for Gas stations, Liquor Stores, Hotel/Motel, warehouse & Homes

Call Sukhpal 1-661-586-5080
 Email: commvision@sbcglobal.net

Dhillon Truck Stop
Dhillon Road Service
 Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ
 ਗਿੱਲ ਮੰਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੇ
 24 ਘੰਟੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ
New & Used Tires Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ
Ph: 575-576-4111, 575-815-8536

The Anu Attorney Immigration Law Firm
Law offices of Anu Peshawaria

***More than 25 years of experience *Internationally Awarded-Extraordinary ability *Served as Legal Advisor to Govt. of India, Embassy of India, Washington, DC**

US IMMIGRATION
 *Green Cards (Investor, Employment)
 *E-2 investor Visa, L1 (Intra Company)
 *Family Green Card, Fiancee Visa
 *Deportation Defense, VAWA, U Visa
 *Asylum, Appeals, Ninth Circuit Court
 *H1B, Computer Engineers, Cooks, Teachers, Students, Doctors, Nurses, Physical Therapist

Anu Peshawaria
 Attorney at Law
 Licensed to practice Immigration & Bankruptcy in all 50 states.
 More than 20 year experience in US immigration & Indian law

ਪੰਜਾਬੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰੋ

ਹੁਣ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਵੀ ਦਫਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਚੁਕਾ ਹੈ

Contact numbers:
 Seattle, WA
Ph: 206-774-0907
 Fremont, California
Ph: 510-353-0102
Cell Phone 510-299-1907
Toll free: 1-866-586-6297
 anu@anuattorney.com
 www.anuattorney.com

FAMILY LAW
 *Divorce *Annulment
 *International Custody

INCORPORATIONS
 *International Contracts, Mergers
 *Attorney Supreme Court of India
 *Bankruptcy Consultation & Filing

46560 Fremont Blvd., STE#205, Fremont, CA 94538
 801, Pine Street, # 24 C, Seattle, Washington 98101
 Offices: Seattle, WA *Fremont, CA *UK *Canada *India

Weekends & Evening Appointments Available

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਸੰਤ ਕਾ ਮਾਰਗ ਧਰਮੁ ਕੀ ਪੌੜੀ ਕੋ ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਵੈ॥

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਐਲ-ਸਬਰਾਂਟੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ**65ਵੀਂ ਬਰਸੀ****ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲੇ****14 ਜੂਨ 2015, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ**ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਓ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਤਪੱਸਵੀ,
ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ, ਵਿਦਿਆ-ਦਾਨੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ
ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ (ਬੇਗੋਵਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ) ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਬਰਸੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ,
ਐਲ-ਸਬਰਾਂਟੇ ਵਿਖੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ
ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ
12 ਜੂਨ 2015 ਦਿਨ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ, ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ
ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ
14 ਜੂਨ 2015 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ, ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ**ਫਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੈਂਪ:** ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਾ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲ
ਆਪਣੀ ਮੈਡੀਕਲ ਟੀਮ ਨਾਲ ਲੋੜਵੰਦ ਸੰਗਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਫਰੀ
ਮੈਡੀਕਲ ਕੈਂਪ ਲਾਉਣਗੇ।**Free Medical Camp:**On this occasion, Dr. Surinder Singh Kohal along
with his medical team will set up a free medical to
serve the needy Sangat members of Gurdwara Sahib.ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ 2 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕਥਾ-ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪਰਵਾਹ ਚੱਲੇਗਾ। ਉਪਰੰਤ 2 ਵਜੇ ਅਰਦਾਸ ਹੋਵੇਗੀ।
ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ, ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ 11 ਵਜੇ ਤੋਂ ਅੱਤੁਟ ਵਰਤੇਗਾ ਜੀ। ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਲੋਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੀ।*65th Barsi of Sant Baba Prem Singh Ji Muralewale (Begowal, Distt. Kapurthala) is being celebrated at
Gurudwara Sahib. El-Sobrante from June 12 to June 14, 2015. All are requested to participate to pay homage to
the great Saint of the 20th Century & Seek God's blessings.*

For More Info. Please Contact:

Col Paramjit S. Gahra 510-334-0255, Col Puran S. Ghotra 707-704-6915, Jagir Singh Multani 510-502-5580

Dr. Surinder Singh Kohal 925-324-1012, Harjit Singh 707-334-7514, Jit Singh 650-823-0597

Malkit Singh 510-860-7811, Daljit Singh 650-826-1357

Ad space sponsored by

Law Office of Manpreet Singh Gahra

Berkeley Office : 2161, Shattuck Ave., Suite#304, Berkeley, CA 94704

Phone: 510-841-4582

Sacramento Office : Ph. 916-924-1617

ਕੀਰਤਨ-ਮਹਿਮਾ

ਮਨਿਕਾ ਕੌਰ

ਗਿਟਾਰ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸੰਗਮ ਨਾਲ ਫੋਹੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ...

ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਮਨਿਕਾ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਅਤੇ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਸਭ ਕੁਝ ਸੇਵਾ, ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ, ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਸੁਹਜ ਨਾਲ ਭਰਿਆ-ਭੁਕੰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕੁੜੀ ਅੱਜ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਹੋਰਾਂ ਲਈ ਮਿਸਾਲ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਜ 'ਕੀਰਤਨ ਫਾਰ ਕਾਜ਼' (ਉਦੇਸ਼ ਖਾਤਰ ਕੀਰਤਨ) ਦੀ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਗੇਤਾ ਲਾ ਕੇ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ 22 ਅਗਸਤ ਨੂੰ

ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਐਲਬਮ 'ਵੰਦਨਾ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਦੁਬਾਰਾ ਵੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ

ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਨਾਲ ਮਨਿਕਾ ਕੌਰ।

ਕੀਰਤ ਕਾਜ਼ਣੀ

ਲੰਡਨ (ਯੂ.ਕੇ.) ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਅਨ ਚੈਪਲ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੋਅ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਰੁਝੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਐਲਬਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ਬਦ 'ਔਖੀ ਘੜੀ' ਦਾ ਸੰਗੀਤ-ਵੀਡੀਓ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਗਈ ਸੀ।

ਮੈਲਬਰਨ (ਆਸਟਰੇਲੀਆ) ਵਸਦੀ 32 ਸਾਲਾ ਮਨਿਕਾ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੰਗੀਤ-ਕਲਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਐਲਬਮਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਸਾਰੀ ਕਮਾਈ ਉਹ ਸੇਵਾ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਮਾਈ ਉਹ ਬੁੱਧ ਸਾਹਿਬ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ 'ਰੇਡੀਓ ਨੈਸ਼ਨਲ' ਤੋਂ ਨਸ਼ਰ ਹੋਏ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖੀ

ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ... ਮਨਿਕਾ ਕੌਰ।

'ਵੰਦਨਾ' ਨਾਲ ਸ਼ੁਭ ਅਰੰਭ...

ਮਨਿਕਾ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਐਲਬਮ 'ਵੰਦਨਾ' ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਜ ਤੱਕ ਹੈਰਾਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਲਬਮ ਤੋਂ 10 ਲੱਖ ਦਰਹਾਮ (ਇਕ ਕਰੋੜ ਸੱਤਰ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ) ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ 'ਕੀਰਤਨ ਫਾਰ ਕਾਜ਼' ਦਾ ਖਿਆਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਦਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਐਲਬਮਾਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੀ ਮਾਇਆ ਸੇਵਾ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲੱਗੀ ਜਾਵੇ। ਐਲਬਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਨਿਕਾ ਕੌਰ ਨੂੰ 'ਯੂਟਿਊਬ' ਉੱਤੇ ਵੀ ਵੱਡਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸ਼ਬਦ 'ਔਖੀ ਘੜੀ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਐਲਬਮ ਇਸੇ ਸਾਲ ਸਤੰਬਰ ਵਿੱਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣੀ ਹੈ।

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਉਲੀਕਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲੀਹ ਉੱਤੇ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਮਨਿਕਾ ਕੌਰ ਦੇ ਮਾਪੇ ਤਕਰੀਬਨ 500 ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ (ਬੁੱਧ ਸਾਹਿਬ) ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕਾਰਜ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰਦਾ ਗਿਆ।

ਮਨਿਕਾ ਕੌਰ ਮੁਤਾਬਕ, ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਹੌਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਜ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਿਛਲੇ 20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਂਦੇ ਵਕਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਤਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਾਕਾਇਦਾ ਜਾਪ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਤਬਲਾ ਵਜਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਤੇ ਮੈਂ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਨਾਲ ਸੁਰਾਂ ਮੇਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਨੇ ਹੀ ਅਗਾਂਹ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ।"

ਮਨਿਕਾ ਕੌਰ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਗਿਟਾਰ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਇਉਂ ਕੀਰਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ/ਕਰਵਾਇਆ, ਕੀਰਤਨ ਰਵਾਇਤੀ ਸਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਨਿਕਾ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਉਤਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, "ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਦੀ ਕਾਢ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਸ਼ਖਸ ਅਲੈਗਜ਼ਾਂਦਰ ਦੁਬੇਨ ਨੇ 1700 ਈਸਵੀ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰ-ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜੁੜਿਆ ਹੈ।" ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ, ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਅਜਿਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਚੈਨ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਨਾਂ-ਪੱਖੀ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਫਟਕਣ ਦਿੰਦੀ। 'ਕੀਰਤਨ ਫਾਰ ਕਾਜ਼' ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲਗਦੀ ਵਾਹ, ਕੋਈ ਵੀ ਬੱਚਾ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾਂ ਨਾ ਰਹੇ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। 'ਗਾਗਰ ਵਿੱਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 13 ਜੂਨ 2015 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-172

ਰਾਜ-ਭਾਗ ਦਾ ਗਊ-ਭਗਤਾਂ ਦੇ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜਿਆ ਤਾਜ।
ਗਾਈਆਂ-ਵੱਛਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹੋਇਆ, ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-170

ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਢ ਹੈ ਕੱਢੀ
ਹੈ ਸੀ ਮੋਪਿਡ, ਬਣਾ ਲਈ ਗੱਡੀ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਉਪਰੋਕਤੀ ਜੰਮ ਪਏ ਇਹ ਬੱਚੇ,
ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ।

ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਜੰਮੇ ਤਿੰਨ,
ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਚਾਰ।
ਮੀਆਂ ਬੀਵੀ ਜਾਣਾ ਜਿਥੇ ਵੀ,
ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੇ ਘਰ ਸੰਤਾਨ।
ਪਾਈ ਖੁਰਜ਼ੀ ਮੋਪਡ ਪਿੱਛੇ,
ਫਿੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕੁਝ ਬੱਚੇ ਉਥੇ,
ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ ਇਕ ਕੁੱਛੜ ਬੀਵੀ ਦੇ।
ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜੇ ਨਾਨੀ ਕੋਲੇ,
ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ ਦੋਹਰੇ ਆਏ,
ਨਹੀਂ ਕਸਰ ਛੱਡੇਗੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ।
ਜੇ ਬਣਨ ਜਾ ਰਹੇ ਧੱਕੇ ਦੇ ਮਹਿਮਾਨ,
ਪਾਉਣਗੇ ਉਹ ਤਿਉੜੀਆਂ ਮੱਥੇ,
ਬਹਿ ਜਾਣਗੇ ਵੱਟ ਕੇ ਪਾਸ।

-ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੁਸਾਂਝ

ਲੱਦੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਦੇਖੋ
ਕਰ ਕੇ ਮਿਹਨਤਾਂ
ਤੇ ਜੁਗਤੂ ਨੇ ਲਾਇਆ ਏ ਜੁਗਾੜ।
ਇਹ ਵੀ ਕਿਹੜਾ ਘੱਟ
ਹਨੁਮਾਨ ਕੋਲੋਂ ਮਿੱਤਰਾ ਵੇ
ਜੀਹਨੇ ਕਹਿੰਦੇ ਚੁੱਕਿਆ ਪਹਾੜ।
-ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਅਹਿਲਾਵਤ

ਯਾਰੀਆਂ

-ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ

ਚੰਗੇ ਯਾਰ ਯਾਰਾਂ ਦੇ, ਜੋ ਯਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਨੇ,
ਕਈ ਐਸੇ ਯਾਰ, ਛੁਰੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਉੱਤੇ ਉੱਤੇ ਯਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਨੇ,
ਮੂੰਹ ਦੇ ਉੱਤੇ ਮਿੱਠੇ, ਪਿੱਛੇ ਆਰੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਹਾਂ ਜੀ, ਹਾਂ ਜੀ ਕਹਿ ਕੇ ਹੁੰਦੇ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਨੀਵੇਂ,
ਜਿਵੇਂ ਤੀਰ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸਿਰ ਦੁਣਾ ਹੀ ਝੁਕਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਸੀਨੇ ਸੱਲ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਬੇਦੋਸ਼ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦੇ,
ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਹੱਸ ਤਾੜੀ ਜੋਰ ਨਾਲ ਵਜਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਯਾਰੋ ਰੱਬ ਕੋਲੋਂ ਡਰੋ, ਕੱਲੇ ਪੈਸੇ 'ਤੇ ਨਾ ਮਰੋ,
ਕੋਈ ਛੇਲਿਆਂ ਦਾ ਵੱਢ, ਮੋਛੇ ਤੁਤ ਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਸੱਚੇ ਬੰਦੇ ਯਾਰੀਆਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਜਾਨ ਵਾਰ ਦਿੰਦੇ,
ਕੋਈ ਯਾਰ ਮਾਰ ਕਰੇ ਦੇਖੀ ਰੱਬ ਦੇ ਸਦਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਕਿਹੜਾ ਰੱਬ, ਕਿਥੇ ਬੈਠਾ, ਆਖ ਦਿੰਦੇ ਝੱਟ-ਪੱਟ,
ਦੇਖੀ ਜਾਊ ਜਿਹੜੀ ਹੋਊ, ਮੂੰਹੋਂ ਕਹਿ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਨੇ।
'ਦਿਲਾਵਰ' ਉੱਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੂ ਰੱਬ ਕਿਹੜਾ, ਕਿਥੇ ਬੈਠਾ,
ਜਦੋਂ ਘੜੇ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਪਾਪ ਕੰਢੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ।

HURRY! LIMITED-TIME OFFER!

BIGGEST SALE EVER IN HINDI TV OVER 50% OFF PER MONTH FOR A YEAR!

Requires 24-month commitment, credit qualification and subscription to qualifying American programming. Early Termination Fee applies.

\$**24⁹⁹**
mo
for 12 months

**HINDI MEGA
PACK** ~~\$54⁹⁹~~
EVERYDAY PRICE

AMERICA'S TOP 120
\$29.99/mo. for 12 months. Everyday price \$59.99/mo.

ENJOY THESE FAVORITES, PLUS MORE

LOCAL CHANNELS INCLUDED

All offers requires 24-month commitment, credit qualification and subscription to qualifying American programming. Early Termination Fee applies.

DISH. The only satellite provider with Hindi TV. Call today!

We Install DISH Network All Over The USA

MUST MENTION OFFER CODE:
SAVEBIG
AT TIME OF ORDERING.
Cannot be combined with other Offer Codes

Satellite Plus
security cameras inc.

www.SPSecurityCameras.com

1.877.593.1510
559.226.1510

dish
AUTHORIZED RETAILER

International programming requires additional \$10/mo International Basic package or any America's Top package.

\$30/mo. Credit for 12 Months Offer: Valid for activation and installation of qualifying new DISH service. Requires subscription to a qualifying American or DishLATINO package in addition to Hindi Mega Pack. Must provide Offer Code at time of order. Receive a monthly credit of \$30 for the first 12 months.**Important Terms and Conditions: Promotional Offers:** Require activation of new qualifying DISH service. All prices, fees, charges, packages, programming, features, functionality and offers subject to change without notice. After 12-month promotional period, then-current monthly price applies and is subject to change. **ETF:** If you cancel service during first 24 months, early termination fee of \$20 for each month remaining applies.**Additional Requirements: Installation/Equipment Requirements:** A second dish antenna may be required to view both International and American programming. Free Standard Professional Installation only. Leased equipment must be returned to DISH upon cancellation or unreturned equipment fees apply. Upfront and additional monthly fees may apply. **Miscellaneous:** Offers available for new and qualified former customers, and subject to terms of applicable Promotional and Residential Customer agreements. Taxes or reimbursement charges for state gross earnings taxes may apply. Additional restrictions and taxes may apply. **Offers end 6/10/2015.**

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਖੜ੍ਹੇਗਾ ਯਾਦਵ ਧੜਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਯੋਗੇਂਦਰ ਯਾਦਵ ਦਾ ਸਵਰਾਜ ਅਭਿਆਨ 'ਜੈ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ' ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਵਰਾਜ ਅਭਿਆਨ ਦੇ ਆਗੂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ 'ਆਪ' ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੱਸਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਯਾਦਵ ਦੇ ਸਵਰਾਜ ਅਭਿਆਨ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਉਲਝੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ 'ਆਪ' ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਸ਼ੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੁਵਿਧਾ ਵਿਚ ਹਨ।

ਸਵਰਾਜ ਲਹਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਥੇ ਕਿਸਾਨ ਭਵਨ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੂਬਾਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ 'ਜੈ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ' ਤਹਿਤ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ 'ਜਾਗੋ ਕਿਸਾਨ ਜਾਗੋ' ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੁੱਤ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੌਮੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੁੱਤ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੰਗ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਅਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਵਿਨਾਇਕ ਦਮੋਦਰ ਸਾਵਰਕਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਸਪੀਕਰ ਸਮਿਤਰਾ ਮਹਾਜਨ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਾਵਰਕਰ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰੇ ਸਨ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ 2002 ਵਿਚ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੁੱਤ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਰ ਅਰਪਿਤ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਬੁੱਤ ਸੰਸਦ ਦੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ।

ਮੋਗਾ ਕਾਂਡ: ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵਾ ਮੰਗਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਮੋਗਾ ਬੱਸ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੇਰਵੇ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹੜੀ ਯੋਜਨਾ ਤੇ ਨੀਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਚੱਲਦੀ ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਮਾਂ ਤੇ ਧੀ ਨੂੰ ਸੁੱਟਣ ਤੇ ਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ 24 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਤੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਵੱਲੋਂ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮੰਗੇ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 30 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ

ਪਿੱਕੀ ਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰ ਖੜਕਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿੱਕੀ ਨੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ 20 ਮਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਠੀਕ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪਿੱਕੀ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਜਸਟਿਸ ਅਰੁਣ ਪੱਲੀ ਮੂਹਰੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ

ਕਿਸਾਨ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਪੈਰ ਗੱਡਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਸੰਪਰਕ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ, ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਖੜਕਾਉਣ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨ ਮਾਰਚ ਵਿੱਢਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਵਰਾਜ ਅਭਿਆਨ ਤਹਿਤ 27 ਮਈ ਨੂੰ ਨੋਇਡਾ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰੀ

ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ 'ਜੈ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ' ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮਾਨਸੂਨ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ 'ਰਿਆਸਤ' ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰੀ ਰੈਲੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਧਿਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜਣਗੇ ਤੇ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਵਰਾਜ ਲਹਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਧਿਰ ਦੇ ਕੌਮੀ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜੀਵ ਗੋਦਾਰਾ ਤੇ ਤਰਸੇਮ ਜੋਧਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵਰਾਜ ਅਭਿਆਨ ਦੀ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਏ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ 'ਆਪ' ਦੇ ਮਿੱਥੇ ਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਭਟਕਣ ਤੇ 'ਵਨ ਮੈਨ ਸ਼ੋਅ' ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਰਸਤਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅੜਿੱਕਾ

ਉਦਘਾਟਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਡਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਦਘਾਟਨ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੂਹਰੇ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਅੜਿੱਕਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਡਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਅਸਲੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜਾ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਮੰਤਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਗਜਪਤੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਸਾਪਤੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ

ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਉਦਘਾਟਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਉਦਘਾਟਨੀ ਰਸਮ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਠੀਕ ਇਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਡਾਣਾਂ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅੱਡੇ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਮੁਤਾਬਕ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜਣ ਬਾਰੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੱਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸ. ਬਾਦਲ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਡਾਣਾਂ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਘਰੇਲੂ ਉਡਾਣਾਂ ਤੋਂ

ਅੱਗੇ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਵਧਣ ਦਿੱਤਾ। ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਏਅਰ ਅਰੇਬੀਆ ਨੂੰ ਦੁਬਈ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉਡਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਡੀਗੋ ਤੇ ਸਪਾਈਸਜੈਟ ਦੀਆਂ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਤੇ ਦੁਬਈ ਉਡਾਣਾਂ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਨੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਵਿਭਾਗ ਮੁਤਾਬਕ ਏਅਰ ਅਰੇਬੀਆ, ਤੁਰਕਿਸ਼ ਏਅਰਲਾਈਨ ਤੇ ਉਜ਼ਬੇਕਿਸਤਾਨ ਏਅਰਲਾਈਨ ਨੇ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਉਡਾਣਾਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਉੱਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਡਾਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਹੁਣ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਭਰ ਰਹੀ।

ਰਿਜ਼ੋਰਟ ਤੱਕ ਸੜਕ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਨਿਉ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਬਣ ਰਹੇ ਰਿਜ਼ੋਰਟ ਤੱਕ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਧਿਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਜ਼ੋਰਟ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦਾ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਧਿਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜੁਵੀਜ਼ਾ ਚੱਢਾ ਨੇ ਦਾਖ਼ਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ

ਨੂੰ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਰਾਜੀਵ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਜ਼ਰੀਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਜਰਾ ਪਿੰਡ ਰਾਹੀਂ 100 ਫੁਟ ਚੌੜੀ ਤੇ 1.3 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਸੜਕ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁਹਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪੱਲੂਣਪੁਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬਣ ਰਹੇ ਮੈਟਰੋ ਈਕੋ ਗਰੀਨ ਰਿਜ਼ੋਰਟਸ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਉਸ ਟੁਕੜੇ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਰਿਜ਼ੋਰਟ ਲਈ ਰਾਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 2014 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਹ ਅਮਲ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸੱਤ ਕਨਾਲ 15 ਮਰਲਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉੱਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਉਂਦਿਆਂ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਹਰਸਿਮਰਤ ਬਾਦਲ ਦੀ ਚੋਣ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਬਾਦਲ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪੁਨਰ ਵਿਚਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖ਼ਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਦੇਰੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੁਕਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਡੱਬਵਾਲੀ ਢਾਬ ਦੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਿਵੀਊ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 30 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਰੀਕ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸੇ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖ਼ਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ 10 ਲੱਖ ਜਿੰਦੜੀਆਂ ਨਿਗਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੰਬਾਕੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਤਕਰੀਬਨ 10 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੰਬਾਕੂ ਕਰਕੇ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 30 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੰਬਾਕੂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। 26 ਫੀਸਦੀ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚੇ ਵੀ ਚੋਰੀ ਛਿਪੇ ਇਸ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੰਬਾਕੂ ਨਾਲ ਫੇਫੜੇ, ਮੂੰਹ ਦਾ ਕੈਂਸਰ ਤੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ 50 ਫੀਸਦੀ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਕੈਂਸਰ ਤੰਬਾਕੂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟੀ.ਬੀ. ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ 40 ਫੀਸਦੀ ਮੌਤ ਸਿਗਰਟਨੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2020 ਤੱਕ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਤੰਬਾਕੂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ 84 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੰਬਾਕੂ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੰਬਾਕੂ ਨਿਯੰਤਰਨ ਸੈੱਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਣਨੀਤੀ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਨ-ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ, ਸਾਂਸਦਾਂ, ਵਿਧਾਇਕਾਂ, ਪਾਰਸ਼ਦਾਂ ਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਤੰਬਾਕੂ ਦੇ

ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਬੰਧੀ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਮਸ (ਹਸਪਤਾਲ) ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਰਗ ਡਿਪੈਂਡੈਂਸ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਸੈਂਟਰ (ਐਨ.

ਡੀ.ਡੀ.ਟੀ.ਸੀ.) ਨੂੰ ਤੰਬਾਕੂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਸਵਾਸਥ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਹਿਯੋਗ

ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਏਮਸ ਵਿਖੇ 'ਤੰਬਾਕੂ ਛੱਡੋ, ਸਵਾਸਥ ਚੁਣੋ' ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਇਕ ਸੰਮੇਲਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਐਨ.ਡੀ.ਡੀ.ਟੀ.ਸੀ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਐਸ. ਖੰਡੇਲਵਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਵੈਸਟਵਿਕ ਤੰਬਾਕੂ ਸਰਵੇ 2009-10 ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 35 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਤੰਬਾਕੂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ 48 ਫੀਸਦੀ ਪੁਰਸ਼ ਤੇ 20 ਫੀਸਦੀ ਔਰਤਾਂ ਤੰਬਾਕੂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੈਂਟਰਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਸੈਕੰਡਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ.) ਨੂੰ ਤੰਬਾਕੂ ਸਬੰਧੀ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਛੇਵੀਂ ਤੋਂ 12ਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਪਾਠਕਰਮ ਵਿਚ ਤੰਬਾਕੂ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਅੱਧਾ ਪਾਠ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਚਕਰ ਦੀ ਮਨਦੀਪ ਸੰਧੂ ਬਣੀ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ

ਖੇਡ ਜਗਤ

ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਦੀ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ 24 ਮਈ ਨੂੰ ਤੇਪਈ ਚੀਨ ਵਿਚ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਜੂਨੀਅਰ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ, ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਚਕਰ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਿਆ। ਸ਼੍ਰੇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਅਕੈਡਮੀ ਚਕਰ ਪੇਂਡੂ ਖੇਡ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਮਾਡਲ ਹੈ। 2006 ਵਿਚ ਸੂਰੂ ਹੋਈ ਇਸ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ 2015 ਤਕ ਸਟੇਟ ਪੱਧਰ ਦੇ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੱਧਰ ਦੇ 25 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਸੁਖਦੀਪ ਚਕਰੀਆ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਚਕਰ ਦੀਆਂ

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜੇਤੂ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 4 ਮੈਡਲ ਭਾਰਤ ਲਈ ਜਿੱਤੀਆਂ। ਹੁਣ ਤੇਪਈ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਜੂਨੀਅਰ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਮਨਦੀਪ ਨੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ। ਅਣਗੋਲੇ ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਪੋਰਟਸ ਅਕੈਡਮੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਚਕਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇਗੀ। ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਕੋਈ ਵੀ ਖੇਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆ ਕੇ ਵੇਖ ਲਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਿਡਾਰੀ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦੇ ਦਿਸਣਗੇ। ਕੋਈ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਕੋਈ ਕਬੱਡੀ, ਕੋਈ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਹੋਣਹਾਰ ਬੱਚੇ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ।

ਚਕਰੀਏ ਹੁਣ ਮਾਣ ਨਾਲ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਬਣ ਰਹੇ ਚਕਰ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਸਪੋਰਟਸ ਅਕੈਡਮੀ ਚਲਾਈ, ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਲਾ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨਵਿਆਈਆਂ, ਸਟੇਡੀਅਮ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਵਾਈ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਲਾ ਕੇ ਸੀਵਰੇਜ ਪਾਇਆ। ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੇ ਚਾਰੇ ਅਗਵਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਂ ਸੱਥਾਂ ਨਵਿਆਈਆਂ, ਪਾਰਕ ਬਣਾਏ, ਨਵੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਨਾਲ ਗਲੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲੀਆਂ, ਫਿਰਨੀ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਾਹਾਂ ਉਤੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੂਟੇ ਤੇ ਰੁੱਖ ਲਾਏ। ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੇ ਲੋਕ ਆ ਕੇ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਹੋਇਆ ਕਿਵੇਂ?

ਇਹ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਰ ਮਾਈ-ਭਾਈ, ਬਾਲ-ਬੱਚੇ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਏ ਮੌਰਗਿਨ ਕੇਵਨ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਗੋਰੇ ਨੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਚਕਰ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਅਖਵਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ। ਸ਼ਾਮਲਾਟਾਂ ਰੋਕੀ ਬੈਠੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ

ਸਾਂਝੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਨਿਜੀ ਥਾਂਵਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਗਲੀਆਂ ਚੌੜੀਆਂ ਕਰਵਾਈਆਂ।

ਮੈਂ ਸਦਾ ਚਿਤਵਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣੇ ਕਿ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਸਵਾਰਨ ਨਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲ ਝਾਕੀ ਜਾਣ। ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਦਸ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੱਗ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜੋ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਲੱਗੇ ਹਨ ਪਰ ਦਿੱਸਦੇ ਲੱਖਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ!

ਸ਼੍ਰੇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਅਕੈਡਮੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦੇ ਸਿੰਧੂ ਭਰਾਵਾਂ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਉਹ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚਦੇ ਹਨ। ਅਕੈਡਮੀ ਵਿਚ ਦੋ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੱਚੇ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਤਿੰਨ ਕੋਚ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਕੈਡਮੀ ਦਾ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਹੈ ਤੇ ਸ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਿਟਾਇਰਡ ਐਸ. ਪੀ. ਸਰਪ੍ਰਸਤ। ਕੋਚਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਭੱਤਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰੈਕ ਸੂਟ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਸਿੰਧੂ ਭਰਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਅਕੈਡਮੀ ਦਾ ਕੋਈ ਖਿਡਾਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਤਾਂ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਸਿਲਵਰ ਜਿੱਤੇ ਤਾਂ 30 ਲੱਖ, ਬਰਾਂਜ ਜਿੱਤੇ ਤਾਂ 20 ਲੱਖ ਤੇ ਜੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦੇਣਗੇ।

ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਚਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਬੀਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਟਰੈਕ ਸੂਟ ਪਾਈ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕਸਰਤਾਂ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਥੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕੀਹਦੇ ਲੈਣ ਦਾ ਹੈ? ਖੇਡ ਪ੍ਰਮੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਚਕਰ ਵਰਗੀਆਂ ਖੇਡ ਅਕੈਡਮੀਆਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਥੇ ਇਕ ਦੋ ਦਿਨ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਖੇਡਾਂ ਚੱਲਣ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲਾਹਨਤ ਤੋਂ ਇੰਜ ਹੀ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸ਼੍ਰੇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਅਕੈਡਮੀ ਚਕਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ੇਰਨੀਆਂ: 2015 ਦੇ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਸਰਬੀਆ ਵਿਚ ਹੋਏ ਚੌਥੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਜੂਨੀਅਰ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਦੋ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਸੀਨੀਅਰ

ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਚਕਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਸੋਨੇ ਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਸਿੰਧੂ ਨੇ

ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ

ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਮੈਡਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕੁੜੀਆਂ ਸਾਧਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜੰਮਪਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਅਕੈਡਮੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਹੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਚਕਰ ਦੇ ਮਸੀਹੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ, ਚਕਰ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨ ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਅਕੈਡਮੀ ਤੇ ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਸਦਮਾ ਲੱਗਾ।

ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਵਰਗੀ ਜੁਝਾਰੂ ਖੇਡ ਵਿਚ ਚਕਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ੇਰਨੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਕੈਡਮੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਸ਼ਵਿੰਦਰ ਕੌਰ 2012 ਦੀ ਜੂਨੀਅਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬਾਕਸਿੰਗ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਬੋਤਮ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਐਲਾਨੀ ਗਈ। ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਦਾ ਬਾਕਸਿੰਗ ਕੱਪ ਖੇਡੀ। ਸੁਖਦੀਪ ਚਕਰੀਆ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਰਬੋਤਮ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲੜ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਇੰਟਰਵਰਸਿਟੀ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣੀ ਤੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ

ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣੀ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਮੰਚ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ।

WEBSITE - DHOLRADIO.CO

DHOL RADIO

ਪਿੰਡ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ

REQUEST SONG MUSIC 24/7

LISTEN ON PHONE

Application For Android and iPhone - Dhol Radio

LIVE CALLS → USA 951-824-6365

skype - DHOLRADIO.ORG

LISTEN BY CALL → USA 702-489-0211

Sukhpal Gill 10 pm to 12 am (IST)

Puran singh waraich 2:30 pm to 4 pm (IST)

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਬਰੋਪ

ਪਿਛਲੇ 9 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

SAME DAY ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।	ਹੁਣ ਅਸੀਂ DPF Cleaning ਅਤੇ Baking ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।	STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ALIGNMENT SHOP • 3 Axle Alignment \$199 • Trailer Alignment \$150
---	---	--

Special Price for Truck Wash Grand Opening

• 8 Drive Tires For \$3300 Kelly KDA

• Two Steer Tire Michelin \$1150 Including Balancing (22.5 LP)

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ STOCKTON ਵਿਚ HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ 1950 E Miner Ave. Stockton, CA 95205

Ph: 209.547.9210

FAX: 209.547.9211

www.gfbontime.com, raj@gfbontime.com

REPAIR SHOP

ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil Change, Brakes, Engine Work, Tune Up, Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 50 ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

TEL: 209.547.9210

FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES

ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA, CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT Audit ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

TEL: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

ਸਫ਼ਾਈ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਦਤਾਂ ਦੀ ਉਮਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸਫ਼ਾਈ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ, ਇਕ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਿਚ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਈ। ਚਾਰ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦਿਹਾਤੀ ਉਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਰਾਦਵਾਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਆਏ ਧਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਅਤੇ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਠੇਕੇਦਾਰ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨਦੇਜ਼ ਨਿਕਾਸੀਆਂ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ। 'ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਸ਼ਹਿਰ' ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਦੇਜ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਸੀਆਂ, ਸੈਲਾਨੀਆਂ, ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਫੁੱਲ ਮੇਲੇ, ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਾਗਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਲਗਾਤਾਰ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਬਾਗ਼-ਬਗੀਚੇ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਅੰਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਔਰਤ ਦਿਵਸ ਉਤੇ ਪੱਥਰ ਢੇਰੀਆਂ ਜਾਂ ਰੋੜੀ ਕੁੱਟਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ-ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਿਵਸ ਉਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਛਾਪਣ ਦੀ 'ਮਜ਼ਬੂਰੀ' ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ

ਫੋਨ: +91-97811-21873

ਪਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨੌਕਰੀ ਵਾਲੇ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਘਰੋ-ਘਰੀ ਖਿੱਚੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਲੀਵਾਰ ਛਾਪਣਾ 'ਜ਼ਰੂਰੀ' ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਆਲ ਅਹਿਮ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਕੀ ਹਨ? ਇਹ ਤਰਜੀਹਾਂ ਕੌਣ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕੀ ਮਾਅਨੇ ਹਨ? ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੀ ਕੀ ਪਛਾਣ ਹੈ? ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨਾਲ ਧਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਅਤੇ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕੀ ਬਣਦਾ ਹੈ?

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਰੁਤਬਾ ਅਹਿਮ ਸੁਆਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਉਤੇ ਚਰਚਾ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ 'ਉਨ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ' ਵਾਂਗ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹਕੂਕ ਦੇ ਸੁਆਲਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਆਸੀ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਟਾਲਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਭਾਰੂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਆਲਾਂ ਨੂੰ ਦੋਇਮ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸੁਆਲ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਉਤੇ ਅਣਐਲਾਨੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ 'ਸਮਾਰਟ ਸਿਟੀ' ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ 'ਸਮਾਰਟ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਗੱਫੇ' ਲੈਣ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ 'ਸਮਾਰਟ ਸ਼ਹਿਰਾਂ' ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ 'ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ' ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮਿਸਾਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਵੱਡੀ ਆਬਾਦੀ ਧਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਅਤੇ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਰਸੋਈਆਂ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਮਾਨ ਭਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਇਸੇ ਤਬਕੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਬਾਗ਼-ਬਗੀਚੇ ਨੂੰ ਮਹਿਕਦਾ, ਜ਼ਮੀਨਦੇਜ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਚੱਲਦਾ, ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰਦਾ ਅਤੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬੂਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਇਹੋ ਤਬਕਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚੌਕੀਦਾਰ ਇਹੋ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਾਕਸ ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਰਿਕਸ਼ਿਆਂ, ਰਿਹਤੀਆਂ ਅਤੇ ਟੈਪੂਆਂ ਨਾਲ ਇਹੋ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚੋਂ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ ਅਤੇ ਆਵਾਸੀ ਦੀ ਬਹਿਸ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਵਸਾਇਆ

ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਸੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਘਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਬੜਹੋੜੀ, ਅਟਾਵਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਘੱਟ ਲੋਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਉਜਾੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਆ ਕੇ ਵਸੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਉਜੜੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਫੈਲਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਉਜਾੜਿਆ ਗਿਆ। ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਉਜਾੜਾ-ਦਰ-ਉਜਾੜਾ ਵਾਪਰੀ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਪਿੱਛੇ ਉਤੇ ਬਾਹ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਐਨ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਧਿਐਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਉਸਾਰੀਆਂ ਦੁਆਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵਸਣ ਅਤੇ ਉਜੜਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਜਿੰਨੀ ਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਉਸਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਖਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਬੀਬੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਆਈ ਅਤੇ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਲਾਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਪਰਤਣ ਦਾ ਹੀਆ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਹਵੇ ਤੋਂ ਹੜ੍ਹ ਕਾਰਨ ਉਜੜੀ ਬੀਬੀ ਕਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਜੋਗੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਜੋੜ ਸਕੀ, ਪਰ ਦੋ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਜਿੰਨਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਤੋਂ ਆਈ ਬੀਬੀ ਤੋਂ ਗੋਹਾ-ਕੂੜਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਘਰਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਈ ਅਤੇ ਤਮਾਮ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਬੀਬੀਆਂ ਪੱਚੀ ਸੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਝੁੰਗੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਦੇ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਜ਼ਲਾਲਤ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਤੁੰਨਿਆ ਸੀ। ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਇਸ ਸੋਚ ਨਾਲ ਤੈਅ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੌਣ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਣ ਘੁਸਪੈਠੀਆਂ? ਕੌਣ ਮੂਲਵਾਸੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਣ ਪਰਵਾਸੀ?

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਦਾ ਸਫ਼ਰਯਾਫ਼ਤਾ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸਾਲਾਂਬੱਧੀ ਬੈਠਣ ਵਾਲੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ-ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਹਿੱਕ ਬਾਪਤ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬੈਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੋ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਰ ਸਹੂਲਤ ਅਤੇ ਪਤਵੰਤਾਸ਼ਾਹੀ ਮਾਨਣ ਵਾਲੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਕਮਾਲ ਹਨ। ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਸਰਕਾਰੀ ਛੁੱਟੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਏ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਜਾਨੇ ਤੋਂ ਤਨਖ਼ਾਹਾਂ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤੀ ਨਾ-ਸੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਉਤੇ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀ। ਇਹ ਚੰਗਾ ਰੁਝਾਨ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ 'ਇਮਾਨਦਾਰ' ਨੂੰ ਸ਼ੌਂਕ ਪਾਲਣ ਦੀਆਂ ਤਨਖ਼ਾਹਾਂ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹੈ। ਇਹੋ ਇਸ ਬਹਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੌਣ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਣ ਪਰਵਾਸੀ? ਇਹ ਸਫ਼ਰਯਾਫ਼ਤਾ ਆਬਾਦੀ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੂਲ-ਨਿਵਾਸੀ ਜਾਂ

ਮਾਲਕ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸੇ ਤਬਕੇ ਦੀਆਂ ਕਾਵਿਕ ਉਡਾਣਾਂ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ 'ਬੇਦਿਲ' ਅਤੇ 'ਪੱਥਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ' ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਧਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਅਤੇ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਦੇਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਚੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂਥੋਂ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੀ ਖ਼ਬਰ ਬਣੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਤਾਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਉਪਰਲੇ ਦਰਜੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨੀ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨਦੇਜ਼ ਨਿਕਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਵੀ ਮਾਹਰ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਫ਼ਾਈ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖ਼ਦਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਦਰਅਸਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਠੇਕੇ ਉਤੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਜੀਅ ਦੇ

ਨਾਮ ਉਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਧਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਅਤੇ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਬੰਧੀ ਹੀ ਲੰਮੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲਿਆ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਟੋਲਾ ਕਦੇ ਆਰਜ਼ੀ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਾ ਖ਼ੇਰਖਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਬੰਦੇ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕੀ ਅੱਕਾਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੈਂਕੜੇ ਮੀਲਾਂ ਤੋਂ ਸਫ਼ਾਈ ਕਾਮੇ ਵਜੋਂ ਚਾਰ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਿਹਾਤੀ ਲਈ ਲੈ ਆਈ ਹੈ?

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੈਮਰੇ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮੀਆ ਅਮਲੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਗਾਰਦਾਂ

ਸੁਆਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਣੇ? ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਰਾਬਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦਲੀਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੋਰ-ਮੋਰੀਆਂ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਖ਼ਾਸੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ।

ਜੇ ਕਿਸੇ ਧਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਜਾਂ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਦਲੀਲ ਦੇ ਪਾਸੇ ਫੈਲੇਗੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਹ ਸੁਆਲ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ, ਖ਼ਬਰ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣੀਆਂ? ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੁਆਲ ਇਹ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰ ਤੋਂ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦਾ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣਦਾ ਹੈ? ਸਫ਼ਾਈ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਲਾਗ, ਦਮੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬੀਮੇ ਅਤੇ ਜ਼ਾਮਨੀ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਸਰੀਰ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਉਨੀ ਦੇਰ ਦਿਹਾਤੀ ਜੁੜਦੀ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਭੁੱਖ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਬਿਹਤਰੀਨ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਇਸਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਰੱਖਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੈਂਪਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਸੁਆਲ ਇਹ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਧਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਅਤੇ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਹਾਦਸਾ ਕਿਉਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ? ਇਹ ਕਤਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹਨ? ਜੇ ਇਹ ਕਤਲ ਹਨ ਤਾਂ ਕਾਤਲ ਕੌਣ ਹਨ? ਕੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਤਲਾਂ ਲਈ ਕਸੂਰਵਾਰ ਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ? ਧਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਅਤੇ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਥਾਂ ਦਰਦਮੰਦੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਾ। ਦਰਦਮੰਦ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਧਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਅਤੇ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਲਾਂਬੱਧੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਟੁੱਟੇ ਜੁੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਜੀਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕਤਲ ਹੋਏ ਹਨ? ਕਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਉਤੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਆਸ ਨਾਲ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲਾਲ ਜ਼ਾਕਿਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ-ਵੇਹ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜ਼ਖ਼ਮੋਂ ਕੀ ਤਿਜਾਰਤ ਕਰ ਕੇ, ਮੁੱਦਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਮੇਂ ਉਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਕਾ ਚਰਚਾ ਹੋਗਾ।

ਕੀ ਧਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਅਤੇ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਦੀਆਂ ਮੁੱਦਤਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਇਕੋ ਦਿਨ ਹੈ?

ਕਿਸਾਨੀ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ

ਧੱਕ ਕੇ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰੇਹਾਂ, ਸਪਰੇਅ ਦੀ ਚਾਟ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖੁੱਸ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੈਂਸਰ, ਕਾਲਾ ਪੀਲੀਆ, ਗੁਰਦੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣ ਵਰਗੀਆਂ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਪੱਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੌਣੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਮਜ਼ਦੂਰ-ਕਿਸਾਨ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਕਹਾਉਂਦੇ ਸੂਬੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ 2011 ਤਕ ਕਰਜ਼ੇ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਕਾਰਨ 6926 ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭੇਡਾਂ-ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ, ਬਾਗਾਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ, ਦੋ ਚਾਰ ਏਕੜ ਬਾਗ਼ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਕਾਰਨ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਵੇਖਣ

ਤੋਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਬਾਹਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਅਨੇਕਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫ਼ੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 6926 ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਪੀੜਤ ਮੰਨ ਵੀ ਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ 2338 ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਗ਼ਰੀਬੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈਆਂ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਇਸ ਪੈਮਾਨੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਸਰਕਾਰੀ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਗਿਣਨਯੋਗ ਹਿੱਸਾ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਤਾਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਪੱਲੇ ਪਈ ਘੋਰ ਗ਼ਰੀਬੀ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਕਾਰਨ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੀੜਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੇਰੁਖ਼ੀ ਵਾਲੇ ਰਵੱਈਏ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 2009 ਵਿਚ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ

ਦਾ ਕੀਤਾ ਲਿਖਤੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਵੀ ਅਜੇ ਤਕ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਰਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਲਗਪਗ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਪਾਸੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਹੋਈਆਂ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਹੀ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈਆਂ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲਿਖਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦੀ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠੱਲ੍ਹਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੁਧਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਤੋਟ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 1972 ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ 17.5 ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਕੱਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ 16 ਲੱਖ 66 ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਵੰਡਣ ਲਈ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ

ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਤੇਜ਼ੀ ਫੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗ਼ਲਤ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਘਟਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਵਧਦੇ ਕਰਜ਼ੇ, ਸੁੰਗੜਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਵਧਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਆਦਿ ਕਾਰਨਾਂ ਸਦਕਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਅੰਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅੱਜ ਆਪਣੇ

ਲਫ਼ਮਣ ਸਿੰਘ ਸੇਵੇਵਾਲਾ

ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਸਲਫਾਸ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਫੰਦੇ ਪਾ ਕੇ, ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ 'ਤੇ ਕੁੱਦ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਕੋਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਨਦਾਤਿਆਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ ਦੀ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦਮਗਜ਼ੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਕਮ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਲੋਕਾਈ ਬੇਹੱਦ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਾਮਰਾਜੀ ਲੋੜਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਲਿਆਂਦੀ ਤਕਨੀਕ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਗਾਲੀ ਦੇ ਮੂੰਹ

ਆਪਣਾ ਦੂਸਰਾ ਗ਼ਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਿਹ ‘ਕਿਤਾਬ ਆਸਮਾਨ ਦੀ’ ਤਿਆਰ ਕਰਦਿਆਂ

ਮੇਰਾ ਪਹਿਲਾ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ‘ਖੰਡਰ, ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਤੇ ਰਾਤ’ 2002 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਛਪਿਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਪ ਚੁਕੇ ਹਨ। 2002 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬਾਰਾਂ-ਤੋਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਨਵੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਦੂਸਰਾ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਤਾਂ ਖਰੜਾ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਾਜਨ ਅਤੇ ਉਕਾਰਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਭੇਜੀ। ਇਕ ਕਾਪੀ ਤਨਦੀਪ ਤਮਨਾ ਨੂੰ।

ਸੁਰਜੀਤ ਸਾਜਨ ਨੇ ਤਿੰਨ ਹਰਫ਼ੀ ਟੁਕੜੀਆਂ ਦੇ ਵਜ਼ਨ, ਪਰੂਫ਼ ਰੀਡਿੰਗ ਅਤੇ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ

ਜ਼ਿਹਾਫ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਘੋਖਿਆ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਕੁਝ ਸ਼ਿਅਰ ਉਸ ਨੇ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ। ਕੁਝ ਇਕ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਸਾਰਥਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ।

ਉਕਾਰਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਈ ਪਰਿਪੇਖ ਨੂੰ ਮਹੀਨ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ। ਸਾਰਥਕ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀ ਕਲਮ-ਨੁਮਾ ਛੁਰੀ ਨਾਲ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ‘ਤੇ ਕਾਟਾ ਮਾਰਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਿਅਰ ਕੱਟੇ।

ਤਨਦੀਪ ਤਮਨਾ ਨੇ ਕਾਵਿਕ-ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਪਰਖ-ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ। ਬਿਬਲੀਕਲ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ ਵਰਤਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ ਦੀਆਂ ਬੇਬਾਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਸ਼ਾ, ਇਕ ਪੱਧਰ, ਇਕ ਉਚਾਈ ਬਖਸ਼ਣ ਵਿਚ ਅਣ-ਬਿਆਨਿਆ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਸੋਚੀ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕੋਈ ਸ਼ਿਅਰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਉਰਦੂ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣਾ ਕੇ ਕਦੇ ਮੇਰੇ ਸ਼ਿਅਰ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦਾ, ਕਦੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਿਅਰ ਕੱਟ ਦੇਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੌ ਕੁ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਿਰਫ਼ 65 ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਫ਼ਸਲ ਵਿਚੋਂ ਨਦੀਨ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਤੰਦਰੁਸਤ ਫ਼ਸਲ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਗ-ਬਾਗ ਹੋ ਰਹੇ ਮਨ ਵਰਗਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨ ਖੇਡੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਸੁਹਿਰਦਤਾ, ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਲਈ ‘ਪੰਨਵਾਦ’ ਕਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮਨ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕਾਵਿਕ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਗ਼ਜ਼ਲ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਬਹਿਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵੀ ਮਨ ਕਾਹਲਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਚਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਮੋਮਨ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ‘ਵੇ ਜੇ ਹਮ ਮੇਂ ਤੁਮ ਮੇਂ ਕਰਾਰ ਬਾ, ਤੁਮੇ ਯਾਦ ਹੋ ਕਿ ਨਾ ਯਾਦ ਹੋ’ ਮੇਰੀ ਮਨਮਸ਼ੈ ਗ਼ਜ਼ਲ ਹੈ। ਇਸ ਬਹਿਰ ਦੀ ਉਤਰਾਈ-ਚੜ੍ਹਾਈ ਮੈਨੂੰ ਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਵਰਗੀ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਉਚਾਈ ਵਰਗੀ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਬਹਿਰ ਵਿਚ ਗ਼ਜ਼ਲ ਲਿਖ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਸਕਿਆ। ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਖੀ ਨੇ ਇਸ ਬਹਿਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕਾਮਯਾਬ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ

ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਇਸ ਬਹਿਰ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਹਿਰ ਵਿਚ ਗ਼ਜ਼ਲ ਲਿਖ ਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ।

ਮਿਰਜ਼ਾ ਗ਼ਾਲਿਬ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗ਼ਜ਼ਲ ‘ਆਹ ਕੋ ਚਾਹੀਏ ਇਕ ਉਮਰ ਅਸਰ ਹੋਨੇ ਤਕ’ ਵਾਲੀ ਬਹਿਰ ‘ਤੇ ਗ਼ਜ਼ਲ ਲਿਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਕੂਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਗ਼ਾਲਿਬ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ‘ਕਹਾਂ ਬੀ ਹਮਾਰੀ ਕਿਸਮਤ ਕਿ ਵਸਾਲੇ ਯਾਰ ਹੋਤਾ’ ਵਾਲੀ ਬਹਿਰ ‘ਤੇ ਗ਼ਜ਼ਲ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮੈਂ ਕਦੇ ਖ਼ਾਬ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ। ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਖੀ ਨੇ ਇਸ ਬਹਿਰ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਹਨ।

‘ਨਸ਼ੇ ਕੀ ਰਾਤ ਢਲ ਗਈ ਅਬ ਖੁਮਾਰ ਨਾ ਰਹਾ’ ਵਾਲੀ ਬਹਿਰ ਬੇਹੱਦ ਔਖੀ ਹੈ। ਇਕ ਲਘੂ ਇਕ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬੰਦਿਸ਼ ਨਿਭਾਉਣਾ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਗੱਲ ਜਾਪਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਬਹਿਰ ਵਿਚ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖ ਹੋ ਗਈ।

ਗ਼ਾਲਿਬ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗ਼ਜ਼ਲ ‘ਹਰੇਕ ਬਾਤ ਪੇ ਕਹਿਤੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਮ ਕਿਆ ਹੈ’ ਵਾਲੀ ਬਹਿਰ ਵਿਚ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਇਸ ਬਹਿਰ ਵਿਚ ਕਦੇ ਲਿਖ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਉਰਦੂ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਹਿਰ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਉਰਦੂ ਵਿਚ ‘ਗਿਰਾਹ’ ਲਾਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦੇ ਮਿਸਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਗ਼ਜ਼ਲ ਵਿਚ ਵਰਤ ਕੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦਿਲਚਸਪੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਰਦੂ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਹੀਆ ਸ਼ਾਇਰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਗਿਰਾਹ ਲਾ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਮੋਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਯਾਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ,

ਉਨ ਕੋ ਬੱਚੇ ਹਮ ਕੋ ਮਾਮੂ ਕਹਿ ਗਏ।

ਦਿਲ ਕੋ ਅਰਮਾਂ ਆਂਸੂਓਂ ਮੇਂ ਬਹਿ ਗਏ। ਗਿਰਾਹ ਲਾਉਣ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਇਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਤਾਂ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਰਵਾਇਤ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਤੁਫ਼ ਬੁੱਧੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਅਤੇ ਡਾ.

ਜਗਤਾਰ ਦੇ ਮਿਸਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਰਾਹ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲਾ ਡੇਢ ਸਾਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕਾਵਿ-ਮਈ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਮਾਹੌਲ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਾਲਸਤਾਏ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਾਵਲ ‘ਐਨਾ ਕਾਰੇਨਿਨਾ’ (ਤੇਰਾਂ ਸੌ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਨਾਵਲ) ਦਾ ਰੋਜ਼ ਇਕ ਇਕ ਕਾਂਡ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਜੋ ਨਜ਼ਾਰੇ ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਨੇ ਮਾਣੇ, ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰਾ ਹੈ। ਕਾਵਿਕ ਸ਼ੈਲੀ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲਸਤਾਏ ਨੇ ਸੂਝ ਦੀ ਖੁਰਦਬੀਨ ਨਾਲ ਦੇਖ

ਕੇ ਬਿਆਨਿਆ ਹੈ।

ਕੰਨੜ ਨਾਵਲ ‘ਮੋਤ ਤੋਂ ਬਾਦ’ ਨੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ‘ਯਥਾਰਥ’ ਦੇ ਅਰਥ ਹੀ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ। ਹੰਗੇਰੀਅਨ ਨਾਵਲ ‘ਬੁਝਦਿਲ’ ਨੇ ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਅਪਾਰ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਅਹਿਮਦ ਫ਼ਰਾਜ਼ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਵਿਚੋਂ ਗ਼ਜ਼ਲ ਬਾਰੇ ਬੜੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਲੱਗੀ।

ਸ਼ਕੋਬ ਜਲਾਲੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ 32 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗੀ, ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਿਅਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਦਿਨ ਤਰੇ-ਤਾਜ਼ਾ ਰੱਖਿਆ,

ਅਜਬ ਨਹੀਂ ਜੋ ਉਗੇ ਯਾਂ ਦਰਖਤ ਪਾਨੀ ਕੇ,

ਕਿ ਅਸ਼ਕ ਬੋਏ ਹੈਂ ਸਬ ਭਰ ਕਿਸੀ ਨੇ ਧਰਤੀ ਮੇਂ।

ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਕੇਤ ਕੋਸ਼’ ਦੇ-ਦੋ ਸਫ਼ੇ ਕਰਕੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਫੇਰ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ। ਇਸ ਨੇ ਮੇਰੀ ਕਾਵਿਕ-ਤਰੰਗ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਤੇ ਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਵੀ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚਲਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦੀ ਨਦੀ ਵਹਾਈ ਰੱਖੀ। ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਬਾਦਲ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਸੁਖੈਨ ਗ਼ਜ਼ਲ’ ਦੀ ਪਰੂਫ਼ ਰੀਡਿੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਿਅਰ ਰਚੇ ਗਏ।

ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਵਿਕ ਆਸਮਾਨ ਛਾਇਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਅਰ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਹਰ ਅਦਾ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵਰਕੇ ਬਿਨਾਉਣ ਦੀ ਹੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਖ਼ਿਆਲ ਅਤੇ ਬਹਿਰ ਇੰਜ ਰਚ-ਮਿਚ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਦੇ ਰਹੇ। ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਰੂਪ ਦਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 29 ਉੱਤੇ)

ਵੇਲਾ ਲੰਘਿਆ ਹੱਥ ਨਾ ਆਂਵਦਾ ਈ...

ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚਮਕ ਉਸ ਵਕਤ ਮੱਧਮ ਪੈ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹਦੀ ਧੀ ਹਰਜੀਤ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਬਿੱਟੂ ਨਾਲ ਲਾ ਲਈਆਂ। ਉਹ ਭੁੱਲ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦਾ ਬਾਪ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਹੈ ਤੇ ਬੜੇ ਅਤਬ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਹਰਜੀਤ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕੈਨੇਡਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਹਰਜੀਤ ਲਈ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਮੁੰਡਾ ਲੱਭਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰੁਕੂ ਗਈ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, “ਸਰਦਾਰ ਜੀ! ਮੂੰਹ ਛੋਟਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਤ ਵੱਡੀ। ਆਪਣੀ ਹਰਜੀਤ ਕਿਸੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ, ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਵੀ ਘੱਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਘਰ ਦਾ ਲੂਣ ਖਾਧਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦਾ ਹੋਇਆ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਣ ਆ ਗਿਆ।”

“ਰਤਨ ਸਿਆ! ਤੈਨੂੰ ਗਲਤੀ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੀ ਧੀ ਇੰਜ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਪੰਨਵਾਦ, ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੰਨ ਫੂਕ ਨਾ ਮਾਰੀ।” ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਗੱਲ ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗਲ ਬੋਲੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਤਰ ਰਹੀ। ਉਹ ਧੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੱਚ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਹਰਜੀਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਈ ਤਾਂ ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਹਰਜੀਤ! ਪੁੱਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਐ?”

“ਪਿਤਾ ਜੀ! ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ। ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਪੇਪਰ ਹੋ ਜਾਣੇ ਆ।” ਹਰਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਚੰਗਾ ਫਿਰ ਤਾਂ, ਪੇਪਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇਰੀ ਮੰਗਣੀ ਜੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਕਰ ਦੇਣੀ ਆਂ, ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ।” ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਪਿਤਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਇਥੇ ਹੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲੈਣਾ।” ਹਰਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਧੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੱਧਿਉਂ ਵੱਧ ਸੱਚ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਪੂਰਾ ਸੱਚ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਬਾਰੂਵੀਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਪੇਪਰ ਹੋ ਗਏ। ਹਰਜੀਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਨਾ ਮਿਲਦਾ। ਫਿਰ ਪੁੰਨਿਆ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਹਰਜੀਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ

ਗਈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਬਿੱਟੂ ਵੀ ਆ ਗਿਆ। ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਮਿਲਣੀ ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਰ ਆਈ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਆਸਮਾਨੀ ਬਿਜਲੀ ਹਰਜੀਤ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਡਿੱਗ ਪਈ ਹੋਵੇ। ਹਰਜੀਤ ਦੀ ਗੁੱਤ ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੀ।

“ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਿਉਂ ਠੁਕਰਾ ਰਹੀ ਐਂ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਕੀ, ਪੂਰਾ ਇਲਾਕਾ ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਬੁਲਾਉਂਦਾ, ਤੇ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਰੋਲ ਰਹੀ ਹੈ।” ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੈਠ ਦੀ ਪਰਾਣੀ (ਸੋਟੀ) ਹਰਜੀਤ ‘ਤੇ ਵਰ੍ਹਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਮਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਧੀ ਦਾ ਕਸੂਰ ਕੀ ਹੈ?”

“ਆਪਣੀ ਧੀ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਪੁੱਛ ਲੈ।” ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਨੀ ਤੂੰ ਕੀ ਚੰਦ ਚਾੜ੍ਹ ਆਈ ਹੈਂ। ਤੇਰਾ ਪਿਉ ਕਿਉਂ ਵੈਰੀ ਬਣ ਗਿਆ।” ਹਰਜੀਤ ਉਠ ਕੇ ਮਾਂ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਗਈ ਤੇ ਰੋਂਦੀ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਂ ਨੇ ਸੁਣ ਕੇ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਥੱਪੜ ਹਰਜੀਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਜੜ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਬੋਲੀ, “ਵੱਢ ਦੇ ਇਸ ਨੂੰ, ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ...ਨੀ ਤੈਨੂੰ ਪਹਿਨਣ-ਥਾਣ ਤੋਂ ਨਾ ਰੋਕਿਆ...ਪੁੱਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਕੇ ਪਾਲਿਆ...ਤੇ ਤੂੰ ਆਹ ਚੰਦ ਚਾੜ੍ਹ ਰਹੀ ਐਂ। ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਬਿੱਟੂ ਵਰਗੇ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਘਰੇ ਕੋਲੀਆਂ ਚੁੱਕੀ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਆਵਦੇ ਪਿਉ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਵੱਲ ਦੇਖ ਲੈਂਦੀ। ਲੋਕ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ! ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅੱਜ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਦੋਚਿਤਾ ਫਸ ਗਿਆ। ਨੀ ਤੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਏਂ?” ਮਾਂ ਪਿੱਟਦੀ ਤੇ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਬੱਕ ਗਈ, ਪਰ ਕੁੜੀ ਦੇ ਕੰਨ ‘ਤੇ ਜੁੱ ਤੱਕ ਨਾ ਸਰਕੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਗੱਲ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ। ਧੀ ਦੀ ਇਸ ਕਰਤੂਤ ਨੇ ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੋਕ ਤੋਤ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਨਫਰਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਧੀ ਦਾ ਸਿਰ ਤੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਣਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਲੋੜੇਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਪਿਆਰ ਹੀ ਲੱਗਾ।

ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੂ ਨਾਲ ਰਾਏ ਕੀਤੀ, ਧੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹ ਦੇਈਏ। ਉਹਦਾ ਇਕ ਸਾਲਾ ਫੌਜ ਵਿਚ ਅਫਸਰ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਸਿਆਣਾ ਸੀ, ਬੋਲਿਆ, “ਚਮਕ ਸਿਆ! ਮੋਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੋਤ ਵਰਗੀ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਥੇ ਦੋਸੀ ਆਪ ਮੌਤ ਮੰਗਦਾ ਰਹੇ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਅੱਕ ਜਾਵੇ।” ਫੌਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ।

“ਉਹ ਕਿਵੇਂ?” ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਆਪਾਂ ਬਿੱਟੂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧੀ ਨਾਲੋਂ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੋਤ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਸਾਲ ਦੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਧੀ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਭੂਤ ਉਤਰ ਜਾਵੇਗਾ, ਹੋਸ਼ ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਗਲਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਤਤਫਰੀ ਦੇਖ ਕੇ ਹੋਰ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਲ ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਮੁੱਲ ਤਾਰਨਾ ਪੈਂਦਾ।”

“ਫੌਜੀ ਸਾਹਿਬ! ਤੁਹਾਡਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਨੱਕ ਵਢਾ ਲਈਏ। ਦੋ ਪੈਸੇ ਦੇ ਮਲੰਗ ਪਿਛੇ ਧੀ ਲਾ ਦੇਈਏ।” ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਂਝੂ ਬੋਲਿਆ।

“ਜਦੋਂ ਕੁੜੀ ਮੰਨਦੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਤੋਰੋਗੇ, ਉਥੇ ਕੁਝ ਖਾ ਕੇ ਮਰ ਜਾਊ। ਆਪਾਂ ਬੇਗਾਨੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਸੂਲੀ ਟੰਗੀਏ।” ਫੌਜੀ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ।

ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਹਰਜੀਤ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ, ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਪਰ ਹਰਜੀਤ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਾ ਹੋਈ। ਫਿਰ ਸਭ ਨੇ ਰਾਏ ਲਾਈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਕੇ ਤਿੰਨ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਤੋਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ।

ਚਮਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜ ਬੰਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸੱਦ ਕੇ ਕੁੜੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਲੱਗੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, “ਧੀਏ! ਜਿਥੇ ਰਹੋ, ਖੁਸ਼ ਰਹੋ, ਵੱਸਦੀ ਰਹੋ। ਇਕ ਗੱਲ ਯਾਦ ਤੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਚੱਲੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਮਰ ਗਿਆ, ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮਰ ਗਈ।” ਹਰਜੀਤ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ਗਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਸ ਨੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ਸੀ।”

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ
ਫੋਨ: 916-273-2856
www.boparaisudhar.com

ਪੁੱਤ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਬਾਗੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਲੱਭਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਅਮੀਰ ਘਰ ਦੀ ਨੂੰਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲ ਗਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪਿਆਰ ਖੇਡ ਚਲਾ ਲਈ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਆਪਣੇ ਸੁਹਰਿਆਂ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਸੀ ਤੇ ਬਿੱਟੂ ਆਪਣੀ ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੇ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੁਪਏ ਵਰਤਾਏ ਤੇ ਖੂਬ ਐਸ਼ ਕਰਵਾਈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੀ ਮਿਲਣੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਘਰ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਘਰਵਾਲੇ ਰਮਨ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ।

ਰਮਨ ਬਿਜਨਸ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਬਾਹਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਬਾਪ ਹੀ ਘਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਬਿੱਟੂ ਜਦੋਂ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਹਰਜੀਤ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰਮਨ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਨੂੰਹ ਤੇ ਬਿੱਟੂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦੇਖ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਰਮਨ ਦੇ ਬਾਪ ਜੋ ਰਿਟਾਇਰਡ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਸੀ, ਨੇ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਮੌਕੇ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਬਿੱਟੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਘਰ ਲੁੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਿੱਟੂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲੀ। ਰਮਨ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਉਹਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਉਂ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਵੀ ਨਾ ਬਣਿਆ। ਹਰਜੀਤ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ‘ਤੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਲੱਥ-ਪੱਥ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਹਰਜੀਤ ਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਨਾ ਮਰਿਆਂ ਵਿਚ। ਨਾ ਉਹ ਪੇਕਿਆਂ ਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਨਾ ਸੁਹਰਿਆਂ ਦੀ ਬਣ ਸਕੀ। ਉਸ ਦੀ ਬਗਵਾਤ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਮਾਰਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਅਦੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਜੀਭ ਉਸ ਇੱਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ (ਮਾਇਆ) ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਭਾ ਸਭ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ,

ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਾਲਾਹੀਐ
ਸਚੇ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਉ॥
ਨਾਨਕ ਏਕੁ ਛੋਡਿ ਦੂਜੈ ਲਗੈ
ਸਾ ਜਿਹਵਾ ਜਲਿ ਜਾਉ॥੨॥ (ਪੰਨਾ ੫੧੬)

ਅਗਲੀ ਪਉਤੀ ਵਿਚ ਉਸ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਹਰ ਇੱਕ ਜੀਵ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਉਤੀ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ, ਅਵਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਅਰਥਾਤ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੇਵਤੇ ਜਾਂ ਅਵਤਾਰ ਵੀ (ਜਿਵੇਂ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ) ਆਮ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜੰਗ-ਯੁੱਧ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। (ਭਾਵ ਉਹ ਕੋਈ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਲਕਿ ਰੱਬ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀਆਂ ਵਾਂਗ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਸਨ)। ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਆਦਿ ਦੇਵਤੇ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ 'ਰੱਬ' ਜਾਣ ਕੇ ਪੂਜਦੇ ਹਨ) ਉਸ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਰਚਨਹਾਰ ਦੀ ਅਦਭੁੱਤ ਖੇਡ ਦੀ ਬਾਹ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਕੋਤਕ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੋ ਡਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਅਕਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੀ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਜੋਤਿ ਪਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਅਸਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਦਾ ਅਡੋਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ,

ਅੰਸਾ ਅਉਤਾਰੁ ਉਪਾਇਓਨੁ
ਭਾਉ ਦੂਜਾ ਕੀਆ॥
ਜਿਉ ਰਾਜੇ ਰਾਜੁ ਕਮਾਵਦੇ
ਦੁਖ ਸੁਖ ਭਿਤੀਆ॥
ਈਸਰੁ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੇਵਦੇ
ਅੰਤੁ ਤਿਨ੍ਹੀ ਨ ਲਹੀਆ॥
ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਅਲਖੁ ਹੈ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਪ੍ਰਗਟੀਆ॥
ਤਿਥੈ ਸੋਗੁ ਵਿਜੇਗੁ ਨਾ ਵਿਆਪਈ
ਅਸਥਿਰੁ ਜਗਿ ਥੀਆ॥੧੯॥

ਇਸ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਦੀ ਚਲਾਇਮਾਨਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਨੇ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਚਲਾਇਮਾਨ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਇਸ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਜੋ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਸਦੀਵੀ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਸੰਸਾਰਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਇਸ 'ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਮੂਰਖ, ਅਗਿਆਨੀ ਤੇ ਗਵਾਰ ਹੈ,

ਏਹੁ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਆਵਣ ਜਾਣੁ ਹੈ
ਜੇਤਾ ਹੈ ਆਕਾਰੁ॥
ਜਿਨਿ ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿਆ

ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਾਲਾਹੀਐ ਸਚੇ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਉ

ਸੋ ਹੋਆ ਪਰਵਾਣੁ॥
ਨਾਨਕ ਜੇ ਕੋ ਆਪੁ ਗਣਾਇਦਾ
ਸੋ ਮੂਰਖੁ ਗਾਵਾਰੁ॥੧॥ (ਪੰਨਾ ੫੧੬)
ਅਗਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀ ਹਾਥੀ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਮਹਾਵਤ ਗੁਰੂ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਉਸ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਮਨ ਨੂੰ ਵਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਵਸ ਕੀਤਾ ਮਨ ਜਿਧਰ ਗੁਰੂ ਚਾਹੇ ਫਿਰ ਉਸੇ ਪਾਸੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਮਹਾਵਤ ਕੰਡੇ ਰਾਹੀਂ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਸੋਧ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮਨ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੰਡੇ ਜਾਂ ਅੰਕੁਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਾਥੀ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋਇਆ ਇਧਰ ਉਧਰ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਔਝੜੇ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ,

ਮਨੁ ਕੁੰਚਰ ਪੀਲਕੁ ਗੁਰੂ ਗਿਆਨੁ
ਕੁੰਡਾ ਜਹ ਕਿੰਚੈ ਤਹ ਜਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਹਸਤੀ ਕੁੰਡੇ ਬਾਹਰਾ
ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਉਝੜਿ ਪਾਇ॥੨॥

(ਪੰਨਾ ੫੧੬)
ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਭਾਵ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲਣ ਨਾਲ, ਉਸ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਫਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਸਦਾ ਸਿਮਰ ਸਕੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮਨ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ ਪਾ ਸਕੀਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ-ਰੂਪੀ ਧਨ ਖੱਟ ਕੇ ਨਿਸਚਿੰਤ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ, ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਅਰਦਾਸਿ ਜਿਨਿ ਉਪਾਇਆ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਪਣਾ ਸੇਵਿ ਸਭ ਫਲ ਪਾਇਆ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਉ ਸਦਾ ਧਿਆਇਆ॥ ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ਦੁਖੁ ਮਿਟਾਇਆ॥ ਨਾਨਕ ਭਏ ਅਚਿੰਤੁ ਹਰਿ ਧਨੁ ਨਿਹਚਲਾਇਆ॥੨੦॥

(ਪੰਨਾ ੫੧੬)
ਇਸ ਪਉਤੀ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਵਰਖਾ ਦੀ ਮਸਾਲ ਰਾਹੀਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਦੇ ਵੱਸਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੱਦਲ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਟਾਂ ਉਚੀਆਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੀਂਹ ਪੈਣ 'ਤੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਭਗਤੀ ਦਾ ਵਲਵਲਾ ਉਠਦਾ ਹੈ, ਉਛਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਬਣ ਕੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਬੱਦਲ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੀਂਹ ਪਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਪਾ, ਸਮਾਂ ਲੰਘੇ ਤੋਂ ਵਰਸਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵੱਸਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਵੱਸ, ਉਮਰ ਲੰਘ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੱਸਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ 'ਚ ਹੀ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ, ਖੇਤਿ ਮਿਆਲਾ ਉਚੀਆ ਘਰੁ ਉਚਾ ਨਿਰਣਉ॥ ਮਹਲ ਭਗਤੀ ਘਰ ਸਰੈ ਸਜਣ ਪਾਹੁਣਿਅਉ॥ ਬਰਸਨਾ ਤ ਬਰਸੁ ਘਨਾ ਬਹੁਤਿ ਬਰਸਹਿ ਕਾਹਿ॥ ਨਾਨਕ ਤਿਨੁ ਬਲਿਹਾਰਣੈ ਜਿਨੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਇਆ ਮਨ ਮਾਹਿ॥੧॥

(ਪੰਨਾ ੫੧੭)
ਅਗਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਦਾਰਥ ਉਹ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਦਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਮਿੱਤਰ ਉਹ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ

ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਚਾਨਣ ਕਰੇ, ਮਿਠਾ ਸੋ ਜੋ ਭਾਵਦਾ ਸਜਣੁ ਸੋ ਜਿ ਰਾਸਿ॥ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਕਉ ਆਪਿ ਕਰੇ ਪਰਗਾਸੁ॥੨॥ (ਪੰਨਾ ੫੧੭)

ਅਗਲੀ ਪਉਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਹਲੀਮ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਭਗਤ ਉਸ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ, ਤੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸੱਚਾ ਮਾਲਕ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਹੀ ਸਭ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਇਸ ਲਈ ਸਦਾ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਧਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਤੇਰੇ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਤੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਤੇਰੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਮੌਤ ਦੇ ਕੇ ਖੁਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਫਿਕਰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਿਸਚਿੰਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗ,

ਪ੍ਰਭ ਪਾਸਿ ਜਨ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ
ਤੂ ਸਚਾ ਸਾਂਈ॥
ਤੂ ਰਖਵਾਲਾ ਸਦਾ ਸਦਾ
ਹਉ ਤੁਧੁ ਧਿਆਈ॥
ਜੀਅ ਜੰਤੁ ਸਭਿ ਤੇਰਿਆ
ਤੂ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ॥
ਜੋ ਦਾਸ ਤੇਰੇ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰੇ
ਤਿਸੁ ਮਾਰਿ ਪਚਾਈ॥
ਚਿੰਤਾ ਛਡਿ ਅਚਿੰਤੁ ਰਹੁ
ਨਾਨਕ ਲਗਿ ਪਾਈ॥੨੧॥ (ਪੰਨਾ ੫੧੭)
ਅੱਗੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਨਿਆਵੀ ਆਸਾਂ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਆਸਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਦੇ ਵੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਜਾਂਦੀ ਨਹੀਂ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਤਾਂ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਲੋਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਾਂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਉਸ ਸਦੀਵੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਆਸਾ ਕਰਤਾ ਜਗੁ ਮੁਆ ਆਸਾ ਮਰੈ ਨ ਜਾਇ॥ ਨਾਨਕ ਆਸਾ ਪੂਰੀਆ ਸਚੇ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਲਾਇ॥੧॥ (ਪੰਨਾ ੫੧੭)

ਅਗਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਤੇ ਆਸਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਦੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ, ਮਨ ਦੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੱਚਾ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਤੋਖ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਸਭ ਕੁਝ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰੋਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਮਰਿ ਜਾਇਸੀ ਜਿਨਿ ਕੀਤੀ ਸੋ ਲੈ ਜਾਇ॥ ਨਾਨਕ ਨਿਹਚਲੁ ਕੋ ਨਹੀ ਬਾਝਹੁ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਇ॥੨॥

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਰਚਿਤ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਅਗਲੀ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਪਉਤੀ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਪੂਰੀ ਬਣਤ ਬਣਾ ਕੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸੌਦਾ ਹੈ, ਆਪ ਹੀ ਹੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਵਣਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੌਦਾਗਰ ਹੈ ਭਾਵ ਇਹ ਸੰਸਾਰ, ਇਸ ਦੇ ਕਰਮ, ਧੰਦੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਭ ਕੁਝ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸੰਸਾਰ-ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ, ਆਪ ਹੀ ਜਹਾਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੱਗਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਮਲਾਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਬੋਝੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਲੈ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਸਿੱਖ (ਚੇਲਾ) ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਅਗਲਾ ਕਿਨਾਰਾ ਅਰਥਾਤ ਪਾਰਲਾ ਪੱਤਣ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਕਸ਼ਟ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਆਪੇ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਓਨੁ ਕਰਿ ਪੂਰਾ ਬਾਟੁ॥ ਆਪੇ ਸਾਹੁ ਆਪੇ ਵਣਜਾਰਾ ਆਪੇ ਹੀ ਹਰਿ ਹਾਟੁ॥ ਆਪੇ ਸਾਗਰੁ ਆਪੇ ਬੋਹਿਥਾ ਆਪੇ ਹੀ ਖੇਵਾਟੁ॥ ਆਪੇ ਗੁਰੁ ਚੇਲਾ ਹੈ ਆਪੇ ਆਪੇ ਦਸੇ ਘਾਟੁ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ਤੂ
ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਕਾਟੁ॥੨੨॥੧॥ਸੁਧੁ॥ (ਪੰਨਾ ੫੧੭)

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜਗਤ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਸੀ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ, ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਸਮਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਤ੍ਰੈਗੁਣਾਤਮਕ ਮਾਇਆ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਕੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਸਰੂਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤ੍ਰੈਗੁਣਾਤਮਕ ਮਾਇਆ ਦਾ ਮੋਹ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਇਆ ਦੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ 'ਚ ਲਿਬੜਦਾ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਮੇਲ ਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਹੀ ਬਿਆਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਪਰਮ ਸਤਿ ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ 'ਸਚਿਆਰ' ਹੋਣ ਲਈ ਇਸ ਹਉਮੈ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਵਾਰ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਚਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਵੀ ਇਸ ਵਾਰ ਵਿਚ ਇਹੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਨ, ਉਸ ਸੱਚੇ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ-ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖੀ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਯੋਗ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਗੁਣ 'ਸੰਤੋਖੁ' ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤੋਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਰੱਜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਨ ਰੱਜਦਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਇਛਾਵਾਂਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਭਟਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਪ੍ਰਭ ਭਏ ਅਨੰਦਾ

ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਪ੍ਰਭ ਭਏ ਅਨੰਦਾ
ਦੁਖ ਕਲੇਸ ਸਭਿ ਨਾਠੇ॥
ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਧਿਆਵਤ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ
ਕਾਰਜ ਸਗਲੇ ਸਾਠੇ॥੧॥
ਜਗਜੀਵਨ ਨਾਮੁ ਤੁਮਾਰਾ॥
ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਦੀਓ ਉਪਦੇਸਾ
ਜਪਿ ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਾ॥ਰਹਾਉ॥
ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਦੀਓ ਉਪਦੇਸਾ
ਜਪਿ ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਾ॥ਰਹਾਉ॥
ਤੂਹੈ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸੁਨਹਿ ਪ੍ਰਭ ਤੂਹੈ
ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਕਰਣੈਹਾਰਾ॥
ਤੂ ਆਪੇ ਦਾਤਾ ਆਪੇ ਭੁਗਤਾ
ਕਿਆ ਇਹੁ ਜੰਤੁ ਵਿਚਾਰਾ॥੨॥
ਕਿਆ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਆਖਿ ਵਖਾਣੀ
ਕੀਮਤਿ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਈ॥
ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਜੀਵੈ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ
ਅਚਰਜੁ ਤੁਮਹਿ ਵਡਾਈ॥੩॥
ਧਾਰਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਆਪਿ ਪ੍ਰਭ ਸਵਾਮੀ
ਪਤਿ ਮਤਿ ਕੀਨੀ ਪੂਰੀ॥
ਸਦਾ ਸਦਾ ਨਾਨਕ ਬਲਿਹਾਰੀ
ਬਾਛਉ ਸੰਤਾ ਧੂਰੀ॥੪॥

ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮਿਹਰਾਂ ਕਰਦੇ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ- ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭ ਜੀਓ! ਜੋ ਜੀਵ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੀ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਦਾ ਲਈ ਹੀ ਅਨੰਦ ਚਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਦੂਰ ਦੌੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਧਿਆਵਤ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ, ਹੇ ਭਾਈ! ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ

ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਸਵਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜਗਜੀਵਨ ਨਾਮੁ ਤੁਮਾਰਾ॥
ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਦੀਓ ਉਪਦੇਸਾ
ਜਪਿ ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਾ॥ਰਹਾਉ॥
ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਦੀਓ ਉਪਦੇਸਾ
ਜਪਿ ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਾ॥ਰਹਾਉ॥
ਜਪਿ ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਾ॥ਰਹਾਉ॥
ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਦੀਓ ਉਪਦੇਸਾ
ਜਪਿ ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਾ॥ਰਹਾਉ॥
ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਦੀਓ ਉਪਦੇਸਾ
ਜਪਿ ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਾ॥ਰਹਾਉ॥
ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਦੀਓ ਉਪਦੇਸਾ
ਜਪਿ ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਾ॥ਰਹਾਉ॥

ਗੁਰਦੇਵ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਾਲਾਹ ਕਰਦੇ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ- ਹੇ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਓ! ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਅਟੱਲ ਰਾਜ ਦਾ ਆਪ ਹੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮੰਤ੍ਰੀ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਦਾਤਾ ਨੂੰ ਭੋਗਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਹ ਵਿਚਾਰਾ ਜੀਵ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਕਿਆ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਆਖਿ ਵਖਾਣੀ
ਕੀਮਤਿ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਈ॥
ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਜੀਵੈ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ
ਅਚਰਜੁ ਤੁਮਹਿ ਵਡਾਈ॥੩॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰ ਸੁਆਮੀ! ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਆਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਵੇਂ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਓ! ਭਲਾ ਤੇਰੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਉਸ ਦਾ ਨਿਰਮਲਾਪਨ ਤਾਂ ਅਸਚਰਜਤਾ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਡਭਾਗਾ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਧਾਰਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਆਪਿ ਪ੍ਰਭ ਸਵਾਮੀ
ਪਤਿ ਮਤਿ ਕੀਨੀ ਪੂਰੀ॥
ਸਦਾ ਸਦਾ ਨਾਨਕ ਬਲਿਹਾਰੀ
ਬਾਛਉ ਸੰਤਾ ਧੂਰੀ॥੪॥
ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਓ! ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਜੀਓ! ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਜੀਵ ਉਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਤੂੰ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮੌਤ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਇਜ਼ਤ ਵੀ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ; ਸਦਾ ਸਦਾ ਨਾਨਕ ਬਲਿਹਾਰੀ, ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਓ! ਇਹ ਨਾਨਕ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਦਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਓ! ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਦਰ ਤੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਮਾਰਚ-ਅਪਰੈਲ 1960, ਉਮਰ ਤੇਈ ਸਾਲ। ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਪੁਰਾਣੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਘੁੱਗ ਵਸਦੀ ਬਸਤੀ, ਕੂਚਾ ਘਾਸੀ ਰਾਮ ਦੀ ਭੀੜੀ ਗਲੀ ਦੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੀ ਸਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਵੀਨ ਸ਼ਾਹਦਰੇ ਦੇ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਖੀ.ਏ. ਵੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਈਵਨਿੰਗ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਵੀ ਲੈ ਲਿਆ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ਿਫਟ ਲਈ ਸਾਢੇ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਸਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਹੀ ਬਸ ਫੜ ਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ, ਠੀਕ ਛੇ ਵਜੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ।

ਇਹ ਬਦਲੀ ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੁ ਸਵੇਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੈਂ ਘਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਸਕਾਂ।

ਨਵੀਨ ਸ਼ਾਹਦਰਾ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ ਨਵੀਂ ਬਸਤੀ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਟਾਫ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਮੇਰੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਥੇ ਟੀਚਰਾਂ ਵੀ ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ ਅਣਵਿਆਹੀਆਂ ਹੀ ਸਨ। ਨਵੀਂ ਨੌਕਰੀ, ਨਵਾਂ ਚਾਅ, ਨਵੇਂ ਸ਼ੌਕ ਅਰ ਨਾਲੇ-ਨਾਲ ਅਗੇਰੀ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਵੀ ਸਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ। ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਐਫ਼.ਏ. ਖੀ.ਏ. ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਕਰ। ਕੋਈ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਤੇ ਕੋਈ ਨ੍ਰਿਤ ਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੂਚਾ ਘਾਸੀ ਰਾਮ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਘੁਟਵਾਂ ਸੀ।

ਘਣੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਖਾਰੀ ਬਾਉਲੀ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਸਥਿਤ ਕੂਚਾ ਘਾਸੀ ਰਾਮ ਦੇ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਅਧਿਆਪਕਾਵਾਂ ਅਧਖਤ ਤੇ ਵਡੇਰੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਉਸੇ ਹੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਵਸਨੀਕ ਸਨ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਔਧੀ ਛੁੱਟੀ ਵੇਲੇ ਘਰ ਤੁਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਪਰਤਦੀਆਂ ਹੀ ਨਾ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈਣੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤੀ ਦਰਖਾਸਤ ਛੱਡ ਜਾਂਦੀ, ਅਰ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਫਾਤ ਕੇ ਪਿਛਲੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾ ਦਿੰਦੀ। ਇਹ ਸਭ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕੋ ਹੀ ਥੈਲੀ ਦੇ ਚੱਟੇ-ਵੱਟੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵਤੀਰਾ ਸਭ ਨੂੰ ਰਾਸ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਚੰਗੇਰੀ ਤੇ ਲਿੰਸੀ ਸੀ, ਭਲੀਮਾਣਸ। ਉਹ ਇਕ ਦੁੱਧ-ਮੂੰਹੀ ਬੱਚੀ ਦੀ ਮਾਂ ਸੀ ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਵੀ ਦੂਰੋਂ ਸੀ, ਕਮਲਾਨਗਰ ਤੋਂ, ਬੱਸ ਉਤੇ। ਅਕਸਰ ਹੀ ਲੇਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਉਹ ਘੱਟ-ਵੱਧ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਆਖਦੀ।

ਔਧੀ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਤਫ਼ਰੀਹ ਵੇਲੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਜੁੜੀਆਂ ਉਸਤਾਨੀਆਂ ਰਸਮੀ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰ ਕੇ ਲੁੱਚੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨਾ ਲੱਗਦੀਆਂ। ਮੈਂ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬਾਲਕਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਹੋਮਵਰਕ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਚੈਕ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕਰ ਲੈਂਦੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਬਿਨਾਂ ਪੂਰਬ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਹੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆ ਨਿਕਲੀ। ਮੈਂ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਭੂਗੋਲ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੀ ਸਾਂ। ਤਖ਼ਤ-ਸਿਆਹ ਉਤੇ ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਵਾਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਣਕ, ਜਵਾਰ, ਬਾਜਰਾ ਜਾਂ ਚਾਵਲ ਤੇ ਗੰਨੇ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਰੁੱਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਪੁੱਛ ਕੇ ਜਿਸ ਜਿਸ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਵਾਤਾਵਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਦੀ ਹੋਈ, ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ-ਦੱਸਦੇ, ਰੰਗੀਨ ਚਾਕਾਂ ਨਾਲ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਅਨਾਜਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਉਲੀਕਦੀ ਜਾਂਦੀ। ਖੇਡ ਖੇਡ ਵਿਚ ਹੀ ਮੈਂ ਤੇ ਬਾਲਕ ਦੱਸ-ਸਿੱਖ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਇਕ ਜਮਾਤ ਦੀ ਇਕੋ ਅਧਿਆਪਕਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਉਸੇ ਨੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਹੀ ਮੇਰੇ ਜਮਾਤ-ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵੰਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਜੁਗਰਾਫ਼ੀਆ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਕਲਾ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਕੂਚਾ ਘਾਸੀ ਰਾਮ ਦਾ ਸਕੂਲ ਪਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਕੂਲ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੀਮ ਜਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ

ਦਰਿਆਵੈ ਕੰਨੀ ਰੁਖੜਾ

ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ 'ਦਰਿਆਵੈ ਕੰਨੀ ਰੁਖੜਾ' ਵਿਚ ਛੇੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਇਹ ਕਥਾ ਕਰਦੀ ਕਰਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਉਮਰ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਪੜਾਅ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਦਾ ਇਹ ਸਫਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰੇ ਸਬਰ ਤੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਤਲਖ ਹਕੀਕਤਾਂ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਅਕਸਰ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਰ ਕਥਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸਬਕ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲਿਖਤ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਭਰੀ-ਭੁਕੰਨੀ ਨਦੀ ਤੁਹਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਕਿਤੇ ਵਗ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਲ ਕਲ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਉਮੰਗਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਭਰ ਰਹੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਅੰਤਰ ਖੇਤਰੀ ਖੇਡ ਜਾਂ ਕਲਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ। ਦੌੜਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕੋਈ ਖੇਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੇਡੀ, ਪਰ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਡਾਢੀ ਰੁਚੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਸਮਝ ਵੀ।

ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਨਾਟਕ ਵੀ ਮੇਰੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਮਰ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਬਾਲਕਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੇੜੇ ਸਾਂ। ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਲਗਭਗ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਦੀਦੀ ਕਰ ਕੇ ਪੁਕਾਰਦੇ, ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਸਭ ਉਸਤਾਨੀਆਂ 'ਬਹਿਨ

ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹੀ ਮੈਂ ਕੁੜੀ ਸਾਂ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਨਵੇਂ ਹੀ ਸੋਸ਼ੇ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ। ਫਲਾਣਾ ਪਰਚਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫਲਾਣੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕੋਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਫਲਾਣਾ ਫਲਾਣੇ ਕੋਲ। ਫਲਾਣਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਫਲਾਣੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਦੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਘੁਮਾ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਫਲਾਣਾ ਫਲਾਣੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇ ਘਰ ਰੋਜ਼ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਆਦਿ ਆਦਿ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜਮਾਤੀ ਮੇਰਾ ਬਹੁਤ ਖ਼ਿਆਲ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਫਾਰਗ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੁਰਦੇ ਅਤੇ ਮੋਰਿਸ ਨਗਰ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਬੱਸ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੈਨਨ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ ਕੋਲ ਲੈ ਗਏ। ਵਿਸ਼ਾ ਵੀ ਚੁਣ ਲਿਆ, 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ।' ਐਮ.ਏ. ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰਾ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਵੀ ਇਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਡਾ. ਕੋਹਲੀ ਨੇ ਗਾਈਡ ਵਜੋਂ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਹੀ ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਾਇਰ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਵੀਰ ਜੀ ਨਾਲ ਉਸ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮਿਲਣ ਗਈ। ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਏ।

ਮੁੜ ਦੂਜੀ ਵੇਰਾਂ ਜਦੋਂ ਇਕੱਲੀ ਮਿਲਣ ਗਈ

ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਈਵਨਿੰਗ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਵੀ ਲੈ ਲਿਆ।... ਐਮ.ਏ. ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀਰ ਜੀ ਨੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਡਾ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ ਕੋਲ ਲੈ ਗਏ। ਕੋਹਲੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗਾਈਡ ਵਜੋਂ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਾਇਰ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਵੀਰ ਜੀ ਨਾਲ ਉਸ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮਿਲਣ ਗਈ। ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਏ। ਦੂਜੀ ਵੇਰਾਂ ਜਦੋਂ ਇਕੱਲੀ ਮਿਲਣ ਗਈ ਤਾਂ ਗਾਈਡ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਹੋਰ ਸੀ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ।

ਜੀ' ਕਹਿੰਦੀਆਂ।

ਸਾਲਾਨਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਹਰ ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕ ਜਮਾਤ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਸਪੁਰਦ ਚੌਥੀ ਜਮਾਤ ਹੋਈ। ਪਰਚੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਚੌਥੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਬਰਫ਼ੀ ਦੇਵੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਫਤਾਉਂਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲਾਲ ਸਿਆਹੀ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਤਿੰਨ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਵਾਲੇ ਨਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਛੇੜ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਮੈਂ ਪਾਸ ਕਰਨੇ ਹੋਣਗੇ। ਜਵਾਬੀ ਪਰਚਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਦੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਪੰਜ ਬਾਲਕ ਵੀ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਉਤਰ ਰਹੇ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਤੀਹ-ਪੈਂਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਲਿਆਂ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਪਰਚੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਕੋਰੇ ਸਨ, ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਨਿਰਰਥ ਘੀਚ-ਮਚੋਲੇ। ਘਬਰਾਈ ਘਬਰਾਈ ਮੈਂ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਕੋਲ ਗਈ।

“ਤੂੰ ਬੱਚੀ ਏਂ ਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਯਾਗ। ਇਸ ਬਸਤੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਮੰਨ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ...”

ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਖੂਨ ਨਹੀਂ। ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਕੀ ਕਸੂਰ ਸੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪਾਇਆ ਵੀ ਕੀ ਗਿਆ ਸੀ?

ਐਮ.ਏ. ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅੱਵਲ ਰਹੀ। ਗਿਆਨੀ ਪਾਸ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਮੇਰਾ ਪਿਛੋਕੜ ਚੰਗੇਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਚੀ ਵੀ ਸੀ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਇਮਤਿਹਾਨ ਨੇੜੇ ਢੁਕਦੇ ਗਏ, ਹਾਲਾਤ ਬਦਲਣ ਲੱਗੇ। ਜਿਹੜੇ ਸਹਿਪਾਠੀ ਮੇਰੇ ਨੋਟ ਲੈ ਲੈ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੇ ਚਹੋਤੇ, ਚੇਲੇ ਸਨ। ਵੀਹ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕ ਤੇ

ਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੁੰਦੇ। ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਸਕੂਟਰ ਜਾਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਠੀਕ ਨੌਂ ਵੱਜ ਕੇ ਦਸ ਮਿੰਟ 'ਤੇ ਮੈਂ ਸ਼ਾਹਦਰੇ ਲਈ ਆਖਰੀ ਬਸ ਫਤਨੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜੇ ਰਤਾ ਵੀ ਦੇਰ ਨਾਲ ਕਲਾਸ ਛੁੱਟੇ ਤਾਂ ਬਸ ਫਤਨੇ ਖੁੰਝ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਕੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇ ਕੀ ਸਹਿਪਾਠੀ, ਸਭ ਨੂੰ ਹੀ ਮੇਰੀ ਚਿੰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕਲਾਸ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਵੇਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਲੇਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡੀ ਜਾਂਦੀ।

ਐਮ.ਏ. ਪਾਸ ਕਰ ਲਈ। ਉਧਰੋਂ ਵੀਰ ਜੀ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵਜ਼ੀਫੇ 'ਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਅਮਰੀਕਾ) ਤੋਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕਸ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਪਰਤ ਆਏ ਤੇ

ਮੰਗਣੀ ਲਈ ਮਿੱਥੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਤੀ ਅੱਗੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖੀਆਂ। ਪਹਿਲੀ, ਮੈਂ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੇ ਫੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਦਮ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤੁਰਾਂਗੀ, ਨਾ ਕਿ ਮਗਰ। ਦੂਜੀ, ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰਾ ਲਿਬਾਸ ਸਾੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੀਜੀ, ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਮਗਰੋਂ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੀ।

ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਮੰਨ ਲਈਆਂ, ਪਰ ਤੀਜੀ ਲਈ ਉਹ ਹਿਚਕਿਚਾਇਆ। ਉਹ ਹਾਲਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਹਾਲੇ ਲੌਜ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੁਕਾਨ ਖਰੀਦਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਵੀ ਸੀ।

ਤਾਂ ਗਾਈਡ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਹੋਰ ਸੀ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ। “ਨਹੀਂ” ਕਰਾਂਗੀ ਮੈਂ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ...ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ।” ਮੈਂ ਵੀਰ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੋ-ਟੁੱਕ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਠੀਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਸਥਿਤ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਇਹ ਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਵਜੋਂ ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਪੋਸਟ। ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਮਗਰੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਨੌਕਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਮੈਂ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਸਥਿਤ ਕੇਂਦਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਫਰਵਰੀ 1962 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਸਕੀ ਭੈਣ, ਮਾਸੀ, ਚਾਚੇ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੜੇ ਨਾਨਕੇ ਤੇ ਦਾਦਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਵਕਤ ਪਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿਗਮ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਿਲ ਜਾਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਸੀ।

ਨੌਕਰੀ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ, ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ। ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਕੂਚਾ ਘਾਸੀ ਰਾਮ ਸਕੂਲ ਦੇ ਕੋਤੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਨਜ਼ਾਤ ਪਾ ਲਈ।

ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੌਰਾਨ ਮਾਂ ਨੇ ਝਿਝਕਦਿਆਂ ਝਿਝਕਦਿਆਂ ਆਖਿਆ: “ਬੱਚੀਏ, ਬੰਬਈ ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਹੈ, ਸਰਦਾਰ। ਤੇਰੀ ਭੈਣ ਨੇ ਗਵਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਰੋ ਦੁਕਾਨ ਉਸਨੀ, ਤੇਰਾ ਭਾਈਆ (ਜੀਜਾ) ਗੁਰਬਖਸ਼ ਉਸਨੀ ਬੜੀ ਸ਼ਿਫ਼ਤ ਕਰਨੈ, ਜੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਲਵੇਂ ਤਾਂ...ਹੁਣ ਉਮਰ ਹੈ ਤੇਰੀ ਤੈ ਪਰਦੇਸ ਵੀ...ਉੱਜ ਜਿੰਝ ਆਖਸੇ...ਕਰਸੀਏ, ਮਾਂ ਸਦਕੇ...”

ਫੁਲਕ ਪਈ ਮਾਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਵੀ ਗੱਚ ਭਰ

ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: +91-95019-44944

ਆਇਆ।

ਜਾ ਭਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਮੈਂ ਨਿਗਮ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ।

ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਅਗਸਤ ਮੰਗਣੀ ਹੋਈ ਤੇ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਸਤੰਬਰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਅਕਤੂਬਰ ਮੈਂ ਘਰ ਬੈਠ ਗਈ। ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਸੀ, ਸ਼ਤ-ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ।

ਮੰਗਣੀ ਲਈ ਮਿੱਥੀ ਗਈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਤੀ ਅੱਗੇ ਸ਼ਾਦੀ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖੀਆਂ। ਪਹਿਲੀ, ਮੈਂ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੇ ਫੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਦਮ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤੁਰਾਂਗੀ, ਨਾ ਕਿ ਮਗਰ। ਦੂਜੀ, ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰਾ ਲਿਬਾਸ ਸਾੜ੍ਹੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਸੂਟ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਸੇ ਦੀ ਹੀ ਆਦੀ ਹਾਂ। ਤੀਜੀ, ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਮਗਰੋਂ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੀ।

ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਮੰਨ ਲਈਆਂ, ਪਰ ਤੀਜੀ ਲਈ ਉਹ ਹਿਚਕਿਚਾਇਆ।

ਪਤੀ ਹਾਲਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਹਾਲੇ ਲੌਜ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੁਕਾਨ ਖਰੀਦਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਵੀ ਸੀ। ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਆਇਆ ਸੀ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ।

“ਮੈਂ ਘੱਟ ਖਾ ਲਾਂਗੀ। ਤੰਗੀ 'ਚ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਲਾਂਗੀ ਹੱਸ ਕੇ, ਪਰ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਤੇ ਕੇਵਲ ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਜਿਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ, ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਬਣ ਕੇ, ਨਿਰੋਲ ਤੇ ਨਿਰੋਲ ਮਾਂ।”

ਪਤੀ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਵੀ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਈ। ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਸਮ ਬਹੁਤ ਸਾਦੀ ਸੀ, ਨਾ ਦਾਜ ਨਾ ਵਰੀ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਦੁੰਦਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵੀਹ ਬੰਦੇ। ਨਾ ਘੋੜੀ, ਨਾ ਡੋਲੀ, ਨਾ ਢੋਲ ਨਾ ਵਾਜੇ।

ਇਹ ਅਸਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ। ਕੁਆਰੇ ਜੀਵਨ ਦੌਰਾਨ ਜੋੜੀ ਗਈ ਮੇਰੀ ਕੁੱਲ ਕਮਾਈ ਸੀ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ। ਚੰਦ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਰਕਮ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦੇ ਕੇ ਅਸਾਂ ਪੂਰਬੀ ਸਾਂਤਾਕਰੂਜ਼ ਵਿਚ ਉਸਰ ਰਹੀ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਹਾਊਸਿੰਗ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਫਲੈਟ ਬੁੱਕ ਕਰ ਲਿਆ। ਫਲੈਟ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕੀਮਤ ਸਾਢੇ ਸਤਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਦੀ ਰਕਮ ਅਸਾਂ ਗ੍ਰਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਮਗਰੋਂ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਕਿਸਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਹ।

ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਰਹੇ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਸਸਤੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ। ਨਾਲ ਦਿਓਰ ਵੀ ਸੀ। ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਸੰਨ।

ਇਹ ਸੀ ਸਾਡੇ ਵਿਵਾਹਿਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਰੰਭ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਬਦਾਂ ਵਿਚ ਹਨੀਮੂਨ!

ਪੰਦਰਾਂ ਅਕਤੂਬਰ ਸਾਨੂੰ ਕਮਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ। ਇਹ ਸੀ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪੈਲੇਸ, ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਬੰਗਲਾ। ਪੱਛਮੀ ਅੰਧੇਰੀ ਦੀ 'ਸਾਤ ਬੰਗਲਾ' ਬਸਤੀ ਦੇ ਸਾਗਰ ਕੰਢੇ 'ਤੇ। ਇਸੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਠੀਕ ਥੱਲੇ ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਤਮਕ ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਸੁਰਮਈ ਸ਼ਾਮਾਂ ਗੁਜ਼ਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਨੌਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਇਥੋਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਦੋਵੇਂ ਬਾਲਕ ਜੰਮੇ ਪਲੇ ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਂਤਾਕਰੂਜ਼ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਢਿੱਲੀ-ਮੱਠੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਜਾ ਵਡੇ ਆਪਣੇ ਫਲੈਟ ਵਿਚ, ਵਾਕੋਲਾ ਬ੍ਰਿਜ ਦੀ ਸੰਤ ਸੁਦਾਮਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਾਲੇ ਘਰ।

ਇਹੀ ਫਲੈਟ ਵੇਚ ਕੇ ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਮੁਹਾਲੀ ਆਉਣਾ ਪਿਆ, ਆਤੰਕਵਾਦ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ।

ਇਕ ਚੌਥਾਈ ਸਦੀ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਚੌਥਾਈ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਦੀ ਮੈਂ ਇਥੇ ਹਾਂ, ਮੁਹਾਲੀ।

ਦਰਿਆਵੈ ਕੰਨੀ ਰੁਖੜਾ!

ਲੋਰਕਾ ਅਤੇ ਪਾਸ਼

ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਸੁਹੱਪਣ

ਸਪੇਨ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਫਰੈਡਰੀਕੋ ਗਾਰਸੀਆ ਲੋਰਕਾ (5 ਜੂਨ 1898-19 ਅਗਸਤ 1936) ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਪਾਸ਼ (9 ਸਤੰਬਰ 1950-23 ਮਾਰਚ 1988) ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਰੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਿਆਸੀ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮਰਦੰਗ ਵਜਾਈ ਹੈ। ਮਰਦੰਗ ਦੀਆਂ ਥਾਪਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਜੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਜ਼ੀਮ ਸ਼ਾਇਰ ਘਰੇਲੀ ਜੰਗ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰ ਸਰੋਕਾਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਇਸ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਪਾਸ਼

ਲੋਰਕਾ

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਪ੍ਰੋ. ਰਾਜੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਵੱਲੋਂ ਸਪੇਨੀ ਸ਼ਾਇਰ ਫਰੈਡਰੀਕੋ ਗਾਰਸੀਆ ਲੋਰਕਾ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਝ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨੇ ਲੋਰਕਾ ਅਤੇ 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਰਕਾ' ਪਾਸ਼ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਦੇ ਮੇਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ। ਸਹਿਜ ਮਨ ਲਿਖਣ ਲਿਖਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਮੇਰੀ ਤਬੀਅਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਪ੍ਰੋ. ਰਾਜੇਸ਼ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿਮਾਕਤ ਕਰਨੀ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਸੋ, ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ, ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

ਮੈਂ ਲੋਰਕਾ ਨੂੰ

ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ

ਫੋਨ: 001-647-982-6091

ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਕਾਫਕਾ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਮਾਣਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਸੱਵਰ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੱਲ 1968 ਦੀਆਂ ਸਰਦੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ 'ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਕੇਤਨ' ਸਠਿਆਲਾ ਕਾਲਜ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਵਾਲਾ ਰੁਟੀਨ-ਗੇਤਾ ਮਾਰ ਕੇ ਪਿੰਡ ਪਰਤਦਿਆਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਚੇ ਚੁਬਾਰੇ ਅੰਦਰ ਅਜੇ ਪੈਰ ਧਰਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਝਾਕੇ ਬਗੈਰ ਹੀ 'ਦਿ ਇਡੀਅਟ' ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਇੰਪੋਲਿਟ ਦੇ ਅਤਿਅੰਤ ਡਰਾਉਣੇ, ਪਰ ਦਿਲਚਸਪ ਸੁਪਨੇ ਵਾਲਾ ਕਾਂਡ ਉਚੀ ਉਚੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤਕ ਉਹ ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਜੇ ਅਦਭੁਤ ਸੰਸਾਰ ਬਾਰੇ ਬੋਲੀ ਗਏ। ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ ਦੇ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਮੇਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਯਕੀਨਨ ਉਸ ਦਿਨ ਹੀ ਬੱਝਿਆ ਸੀ।

ਕਾਫਕਾ ਦੇ ਮਹਾਨ ਨਾਵਲ 'ਦਿ ਟਰਾਇਲ' ਉਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਡੇਢ-ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਪਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਕੁਲਬੀਰ ਹੁੰਦਲ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਨੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਲੱਠ ਵਰਗੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਅੱਗਿਉਂ ਕਮਰੇ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮੇਜ਼ ਉਪਰ ਉਹ ਨਾਵਲ ਪਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਂ ਫਰੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਡਾ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿੰਹਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਕੁਲਬੀਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਠੀਕ ਲਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕੀ ਹੋਈ, ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਈ, ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਸ ਦਿਨ ਜੋ ਬਣ ਗਿਆ, ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ।

ਫਰੈਡਰੀਕੋ ਲੋਰਕਾ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਮੈਨੂੰ 15-20 ਵਰ੍ਹੇ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਵਲੋਂ ਰੁਪਾਂਤਰਿਤ ਅਤੇ ਨੀਲਮ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਉਸ ਦੇ ਨਾਟਕ 'ਅੱਗ ਦੇ ਕਲੀਰੇ' (ਬਲੈਂਡ ਵੈਡਿੰਗ) ਵੇਖਣ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਅਗਲੇਰੇ ਦਿਨ ਪਟਿਆਲੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਲਾਲੀ ਬਾਬਾ ਦੇ ਲੋਰਕਾ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਅਤੇ ਕਾਵਿ-ਜਗਤ ਬਾਰੇ ਕਈ ਘੰਟੇ ਲੰਮੇ ਜਾਦੂਮਈ ਪ੍ਰਵਚਨ ਨੂੰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਲਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਤਫਾਕ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਲਾਲੀ ਬਾਬਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਨੂੰ ਟੱਕਰੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇਆਨ ਗਿਬਸਨ ਦੀ 'ਫਰੈਡਰੀਕੋ ਗਾਰਸੀਆ ਲੋਰਕਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ' ਕਿਤਾਬ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੇਖੇ ਡਰਾਮੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਘਾਹ ਉਪਰ ਹੀ ਆਸਣ ਜਮਾ ਲਿਆ। ਲੋਰਕਾ ਵਰਗੀ ਰੂਹ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਂਝ ਪੁਆ ਦੇਵੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤੀ ਤੇਹਫਾ ਭਲਾ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕਰੈਡਿਟ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਤਿੰਨ ਨਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਮੁਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਹਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ? ਨੀਲਮ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਮਾਲ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵਿੰਹਦਿਆਂ ਕਦੀ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਭਿਆਨਕ ਖਾਨਾਜ਼ਹੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ 'ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਲ ਰਹੀ ਸਪੇਨ ਦੀ ਆਤਮਾ ਵਿਚੋਂ ਤ੍ਰਿਪ ਤ੍ਰਿਪ ਚੋਂਦੇ ਲੂਹ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਖਾ ਦਿਤੇ ਸਨ। ਕਦੀ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਝਉਲੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦਾ ਨਾਟਕੀ ਰੁਪਾਂਤਰਣ ਵੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਸਤਰ:

ਹਰ ਮਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਏ
ਲੋਹਾ ਔਜ਼ਾਰ ਬਣੇ
ਜਾਂ ਸਾਜ਼ ਦੀ ਤਾਰ ਬਣੇ
ਕੋਈ ਮਾਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ
ਲੋਹਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣੇ।

ਨੀਲਮ ਅਤੇ ਪਾਤਰ ਠੀਕ ਸਨ, ਪਰ ਅਸਲ ਧੰਨ ਧੰਨ ਲਾਲੀ ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਲੋਰਕਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਸਪੇਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਉਸ ਮਹਿਬੂਬ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚਲੇ ਸੁਹਜ ਤੇ ਸ਼ਿੰਦਤ ਦੇ ਅਨੇਕ ਆਯਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 'ਬਲੈਂਡ ਵੈਡਿੰਗ' ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਲੰਮੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਲੋਰਕਾ ਦਾ ਕੋਈ ਪਿਆਰਾ ਯਾਰ ਸੀ ਮੈਟਾਡੋਰ-ਖੁੰਘਾਰ ਸਾਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਸਪੇਨ ਦੀ ਕੌਮੀ ਖੇਡ ਦਾ ਚੈਂਪੀਅਨ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਲੋਰਕਾ ਨੇ ਜੋ ਵਿਰਲਾਪ ਗੀਤ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਬਾਬੇ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਨੋ ਸਾਨ੍ਹ ਨਾਲ ਭੇਤ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਮੌਤ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਦੁਖਾਂਤ ਹੀ ਸਾਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ।

20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਅਤੇ ਐਬਸਰਡ ਘਰੇਲੀ ਜੰਗ ਸਪੇਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਪਰ

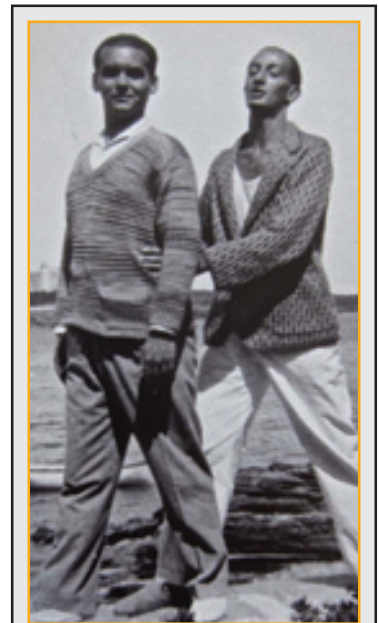
ਹੀ ਲੜੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਲੋਰਕਾ ਸਮੇਤ 10 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਜੰਗ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਲਾਲੀ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਪਿਕਾਸੋ, ਮਤੀਸ ਅਤੇ ਬਰਾਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂਰਪ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਚਰਚਿਤ ਆਧੁਨਿਕ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸਲਵਾਡੋਰ ਡਾਲੀ ਅਤੇ ਗਾਰਸੀਆ ਲੋਰਕਾ ਦੀ ਗਹਿਰੀ 'ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਗੁਰੀਲਾ ਜੰਗ' ਬਾਰੇ ਉਹ ਅਕਸਰ ਹੀ ਦੱਸਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਵਿਚ ਡਾਲੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਰੀਆਂ ਵਰਗੀ ਰੂਸੀ ਮੂਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਅਲੋਕਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਪ੍ਰੋ. ਰਾਜੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਲੋਰਕਾ ਦੀਆਂ 7 ਨਜ਼ਮਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਕਰ ਕੇ ਭੇਜੀਆਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਰ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਆਪਣੀ ਖਿੱਚ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਦੱਸ ਲਈ ਜਾਵੇ।

ਕਿਸੇ ਰਹੱਸਮਈ ਲੈਅ ਤੇ ਬਲਦੇ ਬੋਲਾਂ/ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤੇ ਨਾਟ-ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸ਼ਾਇਰ ਦਾ ਜਨਮ 5 ਜੂਨ 1898 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਅਜੇ 10-11 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਕੇ ਗਰੇਨਾਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਆ ਵਸਿਆ। ਇਸ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਖੇਤ, ਹਵਾਵਾਂ, ਝਰਨੇ, ਪਰੀ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦੀਆਂ ਗਹਿਰੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਵਿਚ ਲਹਿ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦਿਹਾਤੀ ਸਪੇਨ ਦੇ ਅਸੀਮ ਹੁਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤ੍ਰਾਸਦੀਆਂ ਦਾ ਗੀਤ ਹੀ ਗਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਿਪੁੰਨ ਪਿਆਨੋਵਾਦਕ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਵੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਲਗਾਓ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਮਨਭਾਉਂਦਾ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਬੀਬੇਵਨ ਸੀ ਪਰ ਕਲਾਤਮਿਕ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਉਸ ਦੀ ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਦਾਖਲ ਉਹ ਹੋਇਆ ਪਰ ਰਸਮੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਰਾਸ ਨਾ ਆਈ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਦਿਤੀ।

ਲੋਰਕਾ 20-21 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰੇ ਗਰੇਨਾਡਾ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਡਰਿਡ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਥੇ ਉਸ ਦੀ ਯਾਰੀ ਸਲਵਾਡੋਰ ਡਾਲੀ ਅਤੇ ਲੂਈ ਬਿਨੁਇਲ ਨਾਂ ਦੇ ਪੜਯੋਗਵਾਦੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪੈ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਤਾਰਾ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਯੂਰਪੀ ਕਲਾ ਜਗਤ ਦੇ ਅਸਮਾਨ 'ਤੇ ਚਮਕ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ, ਮਨ ਦਾ ਇਕਲਾਪਾ ਹੈ ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸੁਹੱਪਣ ਦਾ ਗਾਇਨ ਫਿਰ ਵੀ ਭਾਰੂ ਹੈ। 1927 ਵਿਚ 'ਮਾਰੀਆਨਾ ਪਿਨੇਦਾ' ਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਂਗ ਨਾਟ ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੇਡਣ ਲਈ ਸਟੇਜ ਸੈਟਿੰਗ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਡਾਲੀ ਨੇ ਹੀ ਨਿਭਾਈ। ਦੋ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ੀਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਤੋਂ ਦਰਸ਼ਕ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ। ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ 'ਜਿਪਸੀ ਬੈਲਡਜ਼' ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਆਉਣ ਨਾਲ ਉਭਰਦੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਕਵੀ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪੈਂਠ ਹੋਰ ਵੀ ਬੱਝ ਗਈ।

ਇਹ ਸਲਵਾਡੋਰ ਡਾਲੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਸਿਖਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਜਾਦੂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਡਾਲੀ ਨੂੰ ਰੂਸੀ ਮੂਲ ਦੀ ਔਰਤ ਦੇਵਲੀਨਾ ਗਾਲਾ ਨੇ ਲੋਰਕਾ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹ ਲਿਆ। ਗਾਲਾ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਸ਼ਾਇਰ ਪਾਲ ਐਲੂਅਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀ। ਡਾਲੀ ਨੂੰ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਗਾਲਾ ਨੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਕਲਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਅਨੋਖੀ ਅਤੇ ਚਰਚਿਤ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਅਜਬ ਦੰਤਕਥਾ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਪਾਲ ਐਲੂਅਰ ਨੂੰ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਸਲਾਮ ਆਖ ਦਿਤੀ। 1929 ਵਿਚ ਡਾਲੀ ਉਸ ਸਮੇਂ 25 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਗਾਲਾ 35

ਫਰੈਡਰੀਕੋ ਗਾਰਸੀਆ ਲੋਰਕਾ (ਖੱਬੇ) ਅਤੇ ਸਲਵਾਡੋਰ ਡਾਲੀ।

ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਗਾਲਾ, ਐਲੂਅਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਡਾਲੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਣ ਗਈ, ਪਰ ਐਲੂਅਰ, ਗਾਲਾ ਦੀ ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਆਭਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਆ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤਕ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਦੀਆਂ ਗਹਿਰਾਈਆਂ 'ਚੋਂ ਖਤ ਲਿਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਖਤ 'ਲੈਟਰਜ਼ ਟੂ ਗਾਲਾ' ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਅਮੀਰ ਪੱਛਮੀ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਹਨ।

ਇਸ 'ਹਾਦਸੇ' ਨਾਲ ਡਾਲੀ ਦਾ ਜਗਤ ਤਾਂ ਰੁਸ਼ਨਾ ਗਿਆ ਪਰ ਗਾਲਾ ਵਲੋਂ ਡਾਲੀ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਇੰਜ ਆ ਕੇ ਖੋਹਣ ਕਾਰਨ ਲੋਰਕਾ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਜਗਤ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਆਲਮ ਤਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਲੋਰਕਾ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਇਸ ਆਲਮ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਘੁੰਮ ਆਉਣ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਲੋਰਕਾ ਜਦੋਂ ਦੇਸ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ 1930 ਵਿਚ ਪਰੀਮੋ 'ਡੀ ਰਿਵੇਰਾ' ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਤਖਤਾ ਉਲਟ ਕੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਸਰਕਾਰ ਤਾਕਤ ਵਿਚ ਆ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਰਕਾ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਬਿਏਟਰ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਰਕਾ ਨੂੰ ਨਾਟ ਕਲਾ ਰਾਹੀਂ ਨਵੇਂ ਜਮਹੂਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਅਗਲਾ ਕੁਝ ਅਰਸਾ ਲੋਰਕਾ ਨੇ ਇਹੋ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਸਪੇਨ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਬਦਨਸੀਬੀ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨੇੜਿਓਂ ਪਤਾ

ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਲੱਗਾ। 'ਅੱਗ ਦੇ ਕਲੀਰੇ', 'ਯਰਮਾ' ਅਤੇ 'ਹੁਕਮੀ ਦੀ ਹਵੇਲੀ' ਵਰਗੇ ਸ਼ਾਹਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਹਜ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੀਲਮ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨੀ ਹੀ ਅਕੀਦਤ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਖੋਖਲੇ/ਰਸਮੀ ਸਦਾਚਾਰ ਜਾਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹਨ। ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮੁਰਦਾ ਤਰਕ ਜਾਂ ਰਸਮੀ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਦੀ ਥਾਂ ਮੂੰਹ-ਜ਼ੋਰ ਇੱਛਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੋ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਦਰਦਨਾਕ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਾਤਰ ਇੰਨੇ ਜੀਵੰਤ ਹਨ ਕਿ ਆਦਮੀ ਦੇ ਦਿਲੋ-ਦਿਮਾਗ, ਲਹੂ ਤਕ ਲਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਕਾਵਿ-ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਥੀਮ ਸ਼ਿੰਦਤ ਭਰਪੂਰ ਹਨ। ਮਸਲਨ, ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਵਲੋਂ ਰੁਪਾਂਤਰਿਤ 'ਅੱਗ ਦੇ ਕਲੀਰੇ' ਦੀ ਆਦਿਕਾ ਵੇਖੋ: ਉਜਾਗਰ ਤੇ ਮੀਤਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਓਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੀ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਐਸਾ ਵਾਪਰਿਆ ਕਿ ਉਜਾਗਰ ਨੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਬੱਚਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਆਸ। ਅੱਜ ਮੀਤਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ। ਉਜਾਗਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵੀ ਆਏ ਨੇ। ਮੀਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਐ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਵਿਆਹੀ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਹੂ ਕੋਲੋਂ ਡਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਏ।... ਉਹੀ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਡਰ ਸੀ। ਲਹੂ ਵਿਚ ਸੁੱਤੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਛਲੀ। ਮੀਤਾਂ ਉਜਾਗਰ ਨਾਲ ਦੌੜ ਗਈ, ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਦਿਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਵਾਹਰ ਗਈ। ਤਿੱਖੀ ਝੜਪ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਬੰਨਾ ਵੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੀ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਹਾਣੀ ਇੰਨੀ ਕੁ ਹੀ ਹੈ। ਇਨਸਾਨੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੇ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਵੇਗ ਮੂਹਰੇ ਸਭ ਅਕਲਾਂ, ਇਲਮ, ਤਰਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨ ਪਲਾਂ ਛਿਣਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਛਾਈ-ਮਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਉਹ ਆਦਮੀ ਹੀ ਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੋੜ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਟਕੀ ਮੰਚਨ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਡਿੱਠਾ ਹੋਵੇ। ਮੁਖ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦੇ ਤ੍ਰਾਸਦਿਕ ਸੀਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤਕ ਪਾਠਕ ਜਾਂ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਟੁੰਬਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਰਕਾ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਖਿੱਚ ਰਹੀ। ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਖਾਨਾ ਜੰਗੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਜਨਮ ਭੋਇ ਵੱਲ ਖਿਚਿਆ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਮਹਿਜ਼ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ, 19 ਅਗਸਤ 1936 ਨੂੰ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਨਿਜ਼ਾਮ ਵਿਰੋਧੀ ਲੜਾਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਯਾਰ ਦੇ ਘਰੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖ ਕੇ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਭਣਵੱਈਏ ਮੋਤੋਸਿਨੋਜ਼ ਜੋ ਗਰੇਨਾਡਾ ਦਾ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਮੇਅਰ ਸੀ, ਨੂੰ 'ਮਿਲਾਉਣ' ਲੈ ਗਏ। ਦਰਅਸਲ ਫਰਾਂਕੋ ਪੱਖੀ ਰਜ਼ਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮੇਅਰ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਅਤੇ ਪਿਛੋਂ ਪੂਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਲਦਾਂ ਮਗਰ ਧੂ ਧੂ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਦੀ ਕਬਰ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਰਕਾ ਨੂੰ ਬੱਟ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਅਧਮੋਇਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਿਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਲਾਸ਼ ਖੁਰਦ-ਖੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਸ਼ਾਇਰ ਫਰੈਡਰੀਕੋ ਗਾਰਸੀਆ ਲੋਰਕਾ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਦਾ ਨਮੂਨਾ।

ਫਰਾਂਸ ਉਪਰ ਜਰਮਨ ਫਾਸਿਸਟਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਚਿੱਤਰਕ ਵਾਲਟਰ ਬੈਜਾਮਿਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਤਾਂ ਬਰਤੰਲਤ ਬਰੈਖਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਰਮਨ ਕਲਚਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਹਾਨ ਯੂਰਪੀ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਕਲਚਰ ਦੀ ਇਸੇ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਸਪੇਨੀ ਫਾਸਿਸਟਾਂ ਵਲੋਂ ਲੋਰਕਾ ਦੀ ਮੁਜਰਮਾਨਾ ਹੱਤਿਆ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਗਰੇਨਾਡਾ ਦੇ ਪਲਾਜ਼ਾ ਦਲ ਕਾਰਮਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਹੌਲੀ ਜਲਾ ਕੇ ਲੋਰਕਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ 'ਜਸ਼ਨ' ਮਨਾਇਆ ਅਤੇ ਫਰਾਂਕੋ ਕਾਲ ਦੇ ਅਗਲੇ 20 ਵਰ੍ਹੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗੀ ਰਹੀ।

ਲੋਰਕਾ ਆਸਥਾ ਪੱਖੋਂ ਰੋਮਨ ਕੈਥੋਲਿਕ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਪੱਕਾ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਪਸੰਦ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੱਟੜ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਾਂ ਆਤੰਕਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਨ। ਸਪੇਨ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਉਘੇ ਸਮਕਾਲੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਕਵੀ ਗੈਬਰੀਲ ਸੋਲਾਵੀਆ ਨੇ ਸਗੋਂ ਪਿਛੋਂ ਛਪੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਡਾਢੇ ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬੁੱਧਵਾਰੀ ਸ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਲੋਰਕਾ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾਨੀ ਪੁਰਾਤਨਵਾਦੀ ਫਲੰਗੋ ਧੜੇ ਦੇ ਆਗੂ ਜੋਸ ਐਨਤੋਨੀਓ ਪਰੀਮੋ 'ਡੀ ਰਿਵੇਰਾ' ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰੀ ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਜਾਮ ਸਾਂਝਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰੀਮੋ 'ਡੀ ਰਿਵੇਰਾ' ਵੀ ਲੋਰਕਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਅਸੀਮ ਪ੍ਰਤਿਤਾ ਦਾ ਸਵਾਮੀ ਸੀ ਅਤੇ ਘਰੇਲੀ ਜੰਗ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਲੋਰਕਾ ਵਾਂਗ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਚਿਪਬਲਿਕਨ ਧਿਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਅਰਾਜਕਤਾਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਦੇਵਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਅਜੀਬ ਇਤਫਾਕ ਵੇਖੋ ਕਿ ਰਿਵੇਰਾ ਫਰਾਂਕੋ ਧਿਰ ਲਈ, ਫਰਾਂਕੋ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਤੁਰਤ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪਵਿੱਤਰ ਚਿਹਨ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਫਾਸ਼ੀ ਧਿਰ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸਾਰੇ ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਜਗ੍ਹਾ ਉਸ ਦੇ ਬੁੱਤ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 70ਵਿਆਂ 'ਚ ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਪਿਛੋਂ ਲੋਰਕਾ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਹੋਰਵੇ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮਾਨੋ ਤੂਫਾਨ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਲੋਰਕਾ ਲਈ ਆਕਰਸ਼ਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸਪੇਨ ਜਾਂ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਾ ਰਹੀ, ਇਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਰਜਨਟਾਈਨਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਿਉਨਿਸ ਏਅਰਸ ਦੇ ਚੈਸਟਲਰ ਹੋਟਲ ਜਿਥੇ ਉਹ 1933 ਵਿਚ ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਠਹਿਰਿਆ ਸੀ, ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ

ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਲੋਰਕਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਪਵਿਤਰ ਜ਼ਿਆਰਤਗਾਹ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੰਜ ਹੀ ਸਪੇਨ ਦੇ ਮੈਡਰਿਡ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪਲਾਜ਼ਾ 'ਡੀ ਸ਼੍ਰਾਂਤਾ ਅਨਾ' ਚੌਰਾਹੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਦਿਓ ਕੱਦ ਬੁੱਤ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਲੋਰਕਾ ਬਾਰੇ ਅਨੇਕਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਨਾਟ ਗੀਤ ਫਿਲਮਾਂਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। 10 ਕੁ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨੀਲੋ ਕਾਰਜੂ ਨਾਂ ਦੇ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੇ 'ਲੋਰਕਾ' ਇਨ ਗਰੀਨ ਡਰੈਸ' ਨਾਟਕ ਲਿਖ ਕੇ ਖੇਡਿਆ ਤਾਂ ਓਰੇਗਨ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ

ਕਮਾਲ ਹੈ, ਲੋਰਕਾ ਦੀਆਂ ਗਵਾਚੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਲੱਭ ਪਈਆਂ; ਉਸ ਦੀ ਗੁਪਤ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਪਾਤਰ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪਛਾਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜੇ ਤਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ। ਸਪੇਨ ਅੰਦਰ ਖੱਬੇ ਦਾਅ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਸਿਜ਼ਮ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਹਾਂ ਨਾਇਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਰੋਮਨ ਕੈਥੋਲਿਕ ਧਾਰਮਿਕ ਆਸਥਾ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਲਈ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਡੇਵਿਡ ਕਰੇਂਕਰ ਨੇ ਇਸ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪਣੀ

ਲੋਰਕਾ ਦੇ ਨਾਟਕ 'ਬਲੱਡ ਵੈਡਿੰਗ' ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤਰਜਮੇ ਦਾ ਟਾਈਟਲ।

ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਹਜ਼ੂਮ ਟੁੱਟ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ, 1997 ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੀਵਨੀਕਾਰ ਇਆਨ ਗਿਬਸਨ ਨੇ ਜਦੋਂ ਫਿਲਮ 'ਡਿਸਐਪੀਅਰੈਂਸ ਆਫ ਲੋਰਕਾ' ਬਣਾਈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਲ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮ ਐਲਾਨੀ ਗਈ। 2009-10 ਵਿਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਫਿਲਿਪ ਗੋਸਲੈਟ ਵਲੋਂ ਲੋਰਕਾ, ਸਲਵਾਡੋਰ ਡਾਲੀ ਅਤੇ ਲੂਈ ਬਿਨੁਇਲ ਦੀ ਦੰਤ ਕਥਾਈ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 'ਲਿਟਲ ਐਸ਼ਿਜ਼' ਨਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀ ਰਹੀ।

1936 ਵਿਚ ਉਮਰ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਵਰ੍ਹੇ ਲੋਰਕਾ ਨੂੰ 18-19 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਐਨੀ ਮੁਹੱਬਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਣ ਲਈ 'ਸੋਨਟਸ ਟੂ ਹਿਜ਼ ਡਾਰਕ ਲਵ' ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਜੋ 'ਦੀਵਾਨ' ਲਿਖਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲਈ ਲੋਰਕਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰੀਬ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਲੋਰਕਾ ਦੇ ਇਸ ਮਹਿਬੂਬ ਪਿਆਰ ਪਾਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਜੁਆਨ ਰਮੀਰੇਜ 'ਡੀ ਲੁਕਸ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ 2012 ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ।

‘ਅੱਗ ਦੇ ਕਲੀਰੇ’ (ਬਲੱਡ ਵੈਡਿੰਗ) ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਤੇ ਮੀਤਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਐਸਾ ਵਾਪਰਿਆ ਕਿ ਉਜਾਗਰ ਨੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਬੱਚਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਆਸ। ਅੱਜ ਮੀਤਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੈ। ਉਜਾਗਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵੀ ਆਏ ਨੇ। ਮੀਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਵਿਆਹੀ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਹੂ ਕੋਲੋਂ ਡਰ ਲਗ ਰਿਹਾ ਏ।... ਉਹੀ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਡਰ ਸੀ। ਲਹੂ ਵਿਚ ਸੁੱਤੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਛਲੀ। ਮੀਤਾਂ ਉਜਾਗਰ ਨਾਲ ਦੌੜ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਵਾਹਰ ਗਈ। ਤਿੱਖੀ ਝੜਪ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਬੰਨਾ ਵੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੀ।

ਇਸ 'ਗਵਾਹੀ' ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ:

ਮੈਡਰਿਡ ਸਥਿਤ ਲੋਰਕਾ ਦਾ ਬੁੱਤ ਦਾਅਵਿਆਂ ਤੇ ਮੋੜਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਲਈ ਸਪੇਨੀ ਵਿਰਸੇ ਬਾਰੇ ਅਖਾੜੇ ਦਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਵਾਦੀ ਚਿਹਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜੇ ਕੋਈ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ-ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬੁੱਤ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਲਾਲ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਹਾਰ ਪਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਕਦੋਂ ਕੋਈ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਇਹ ਹਾਰ ਉਡਾ ਕੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਬੁੱਤ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਪਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਪੇਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਰਕਾ ਦੇ ਤ੍ਰਾਸਦਿਕ ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤਰੁੰਡਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇੰਜ ਕਰਦੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿਣਗੀਆਂ, ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਲੋਰਕਾ, ਪਾਸ਼ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਾਂਗ।

ਇਸ ਲਈ ਲੋਰਕਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਅਜ਼ੀਮ ਸ਼ਾਇਰ ਪਾਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਲੋਰਕਾ ਨਾਲ ਇਕ ਨਹੀਂ, ਅਨੇਕ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਲੋਰਕਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਅਤੇ ਸਪੇਨ ਦੇ ਦਿਹਾਤੀ ਧਰਾਤਲ ਨਾਲ ਜੋ ਅਸੀਮ ਮੋਹ ਸੀ ਤਾਂ ਪਾਸ਼ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਲੋਰਕਾ ਤੋਂ ਵੀ ਪਾਰ ਸੀ। ਪਾਸ਼ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ

ਸੀ ਪਰ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਪੜ੍ਹ ਵੀ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਸਾਡੀ ਮੁਰਾਦ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਕਤਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤਾਂ ਲੋਰਕਾ, ਮਹਾਂਕਵੀ ਟੈਗੋਰ ਜਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਗਤ ਦੇ ਮਹਾਂ ਨਾਇਕ ਲਿਓਨ ਟਰਾਟਸਕੀ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦੌਰ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਨੇੜੇ ਦਾ ਦੋਸਤ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਮੌਜੀ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ 1974 ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਖਤ ਵਿਚ ਪਾਸ਼ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, "ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਂ ਟਰਾਟਸਕੀ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੀ 'ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ' ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਬੇਹੱਦ ਜੀਵੰਤ ਕਿਤਾਬ ਹੈ।" ਪਾਸ਼ ਦਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਬੇਹੱਦ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਪੜ੍ਹਤ ਦਾ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਸ ਉਂਜ ਹੀ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਟਰਾਟਸਕੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਦਾ ਤੋਪਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਅਕਤੂਬਰ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚਲੇ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਰੂਸੀ ਸਾਹਿਤ ਜਾਂ ਚਿੰਤਨ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਤੇ ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਨਿਕੋਲਾਈ ਚਰਨੀਸ਼ਵੇਸਕੀ ਦਾ 'ਕੀ ਕਰਨਾ ਲੋੜੀਏ' ਨਾਵਲ ਛਪਣ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਰਕ ਵਿਚ ਛੁਪੀਆਂ ਖਤਰਨਾਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਫਿਓਦੇਰ ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ ਕਿਉਂ ਦਹਿਸ਼ਤਜ਼ਦਾ ਸੀ।... ਮਹਾਨ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਹਿਨੁਮਾ ਕਾਮਰੇਡ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਇਲੀਅਚ ਲੈਨਿਨ ਕਿਉਂ 'ਕੀ ਕਰਨਾ ਲੋੜੀਏ' ਹੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਫਿਰ ਅਗਲੀ ਕਰੀਬ ਪੂਰੀ ਸਦੀ ਰੂਸ ਦੇ ਸਾਦਾ ਦਿਲ ਆਵਾਮ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਸਿੱਟੇ ਕਿੰਜ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈਣੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਪੜ੍ਹਤ ਦੀ ਖਤਰਨਾਕ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਜੋਂ ਕਾਮਰੇਡ ਸਟਾਲਿਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਾਨਵੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਹੁਣ ਤਕ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਕਰਾਲ ਰਾਖਸ਼ੀ ਆਤਮਾ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਨੀਰੋ, ਚੰਗੇਜ਼, ਤੈਮੂਰ ਲੰਗ ਵਰਗੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਪਾਣੀਓਂ ਪਾਣੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ।

'ਦਿ ਕੈਂਬਰਿਜ਼ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ ਪਰਸ਼ੀਆ' ਦੇ ਪੰਨਾ 55 'ਤੇ ਦਰਜ ਇਕਤਰਫੇ ਜਿਹੇ ਹਵਾਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤੈਮੂਰ ਨੇ ਫਾਰਸ (ਮੌਜੂਦਾ ਇਰਾਨ) ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਾਲ 1387 ਵਿਚ ਇਸਫਾਹਾਨ ਨਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰਕ ਕੇਂਦਰ ਫਤਿਹ ਕੀਤਾ, ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਗਾਏ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਨ। ਇੱਕ-ਦੁੱਕਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਕੋਈ ਦੋ ਲੱਖ ਆਮ ਲੋਕ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਕਾਰੇ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ 'ਗਵਾਹਾਂ' ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ 15-15 ਸੌ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ 32 ਢੇਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ। 10-12 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ 17 ਦਸੰਬਰ 1398 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਫਤਿਹ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇੰਨਾ ਉਜਾੜਾ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪੂਰੇ 100 ਵਰ੍ਹੇ

ਸ਼ਹਿਰ ਤਾਬ ਨਾ ਆ ਸਕਿਆ। ਜੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਕਰੀਬ ਇਕ ਲੱਖ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 2006 ਵਿਚ ਛਪੀ ਜਸਟਿਨ ਮਾਰੋਜੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਤੇਮਰਲੇਨ: ਸਵੇਰਡ ਆਫ ਇਸਲਾਮ' ਵਿਚ ਦਰਜ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਖ਼ੁਨਾਮੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ 20000 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਤਾਲ ਖੁਦਵਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਦਫਨ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਾਇਰ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ ਨੇ ਇਸੇ ਤੈਮੂਰ ਲੰਗ ਦੀ ਇਸਲਾਮੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿਫਤਿ-ਸਲਾਹ ਕਰਦਿਆਂ 'ਤੈਮੂਰ ਦਾ ਖੁਆਬ' ਨਾਂ ਦਾ ਬਦਨਾਮ ਕਸੀਦਾ ਵੀ ਲਿਖਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਮੱਧ ਯੁੱਗ ਦੇ ਤਕਾਜ਼ੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕਬਾਲ ਨੂੰ ਤੈਮੂਰ ਲੰਗ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ 'ਸ਼ਾਨ' ਨਜ਼ਰ ਆਈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਜੋਜਿਫ ਸਟਾਲਿਨ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਘਰੇਲੀ ਜੰਗ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਿਤ ਨਾਵਲ 'ਭਾਂਜ' ਦਾ ਲੇਖਕ ਅਲੈਕਸੀ ਫੈਦੇਯੇਵ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਕਾਇਨਾਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਆਗੂ' ਕਹਿ ਕੇ ਵਡਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੋਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਸਟਾਲਿਨ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਗੁਨਾਹ ਤੈਮੂਰ ਲੰਗ ਦੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਸਨ।

ਪਾਸ਼ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਵੇ ਦੇ ਰੌਅ 'ਚ 'ਕਾਮਰੇਡ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ' ਰਚਾਉਣ ਲਈ ਤਕੜਾ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਸੰਵਾਦ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਭੁਲ ਭੁਲਾ ਗਿਆ। ਇਹ 1974 ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ)

‘ਕਿਤਾਬ ਆਸਮਾਨ ਦੀ’ ਤਿਆਰ ਕਰਦਿਆਂ

(ਸਫਾ 25 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਫ਼ਰਕ ਕਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਏਨਾ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਘਾਤਤ ਨੂੰ ਗਹਿਣੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨਾ।

ਮੇਰਾ ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਹੈ, ਬਦਨ ਹੈ ਬਰਫ਼ ਦਾ ਤੇ ਦੋਸਤੀ ਚਰਾਗ਼ਾਂ ਦੀ, ਕਿ ਮੇਰੀ ਨਸਲ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਰਿਹਾ।

ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਮ 'ਬਦਨ ਹੈ ਬਰਫ਼ ਦਾ' ਰੱਖਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਰਵਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। 'ਬੱਬੇ' ਬੁੱਲਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਫਸਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ 'ਦੋਸਤੀ ਚਿਰਾਗ਼ਾਂ ਦੀ' ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਲਗਪਗ ਅੰਤਿਮ ਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸ਼ਿਅਰ ਲਿਖਿਆ,

ਸਮਝ ਕਦੇ ਤਾਂ ਔਣਗੇ

ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲਫ਼ਜ਼ ਨੇ।

ਕਿਤਾਬ ਆਸਮਾਨ ਦੀ

ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲਫ਼ਜ਼ ਨੇ।

ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕਿਤਾਬ ਜਿਹੜੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਲੋਟ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੀ ਹੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸੀ। ਇੰਜ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਮ 'ਕਿਤਾਬ ਆਸਮਾਨ ਦੀ' ਏਨਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਟੈਲੀਫੋਨ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਅਤੇ ਫੇਸ-ਬੁੱਕ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟੀ ਰੱਖਿਆ। ਯਾਰਾਂ-ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਕਾਵਿ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਫੁੱਲ ਖਿੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲਈ ਤਾਂ ਇਹ ਫੁੱਲ ਪੱਤੀ ਪੱਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੇਰੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਗਹਿਰੀ ਤੋਂ ਗਹਿਰੀ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ 'ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕੇਂਦਰਿਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ' ਇਹ ਕਾਵਿਕ ਅਨੁਭਵ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਾਸਿਲ ਹੈ।

ਦੋਸਤੋ ਸਾਲ 2015 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਕਿਤਾਬ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੁੱਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਂਗਾ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕਿਤਾਬ ਭੇਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਵਾਂਗਾ, ਨਾ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਭੇਟ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਮੁੱਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਲਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਆਓ ਤਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੇਗਾ।

ਚੌਬਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ

ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਜੀ ਦੇ ਚੌਬਾਰੇ ਦੀ ਸਾਖੀ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਥੋਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਪੋਥੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਲੈ ਕੇ ਸੰਗਤ ਸਮੇਤ ਪੁੱਜੇ ਸਨ, ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਸੀ:

ਮੋਹਨ ਤੇਰੇ ਉਚੇ ਮੰਦਰ ਮਹਲ ਅਪਾਰਾ॥

ਕੁਝ ਆਲੋਚਕ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਗੁਣਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਮਨਘੜਤ ਗੱਲ

ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ

ਫੋਨ: 91-94642-51454

ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅੱਜ ਵਾਰ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਨਗਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸੀ। ਹੁਣ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਪਵਿਤਰ ਘਰ ਪੂਰਾ ਲੱਭ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੁਸ਼ਹਿਰਾ ਪੰਨੂਆਂ ਤੋਂ ਭਾਈ ਕੰਵਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ (ਫੋਨ 91-98766-98066) ਨੇ ਖੁਦਾਈ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਕਮਰਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਘੜਵੰਜੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਘੜਵੰਜੀ ਕੰਧ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਉਹ ਅਲਮਾਰੀਨੁਮਾ

ਵੱਡਾ ਖਾਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਥੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਘੜੇ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਇਕ ਵਡ-ਆਕਾਰੀ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਵੱਡੀ ਦੇਗ ਰੱਖ ਕੇ ਖਾਣਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੰਧਾਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਚੂਨੇ ਦਾ ਪਲਸਤਰ ਸੀ। ਪਲਸਤਰ ਹੇਠਾਂ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਉਪਰੋਂ ਉਖੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਵਾਹੋਦਾਹੀ ਇਸ ਸਾਰੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਢਾਹ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕੁਝ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਪਵਿਤਰ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਖੁਦਾਈ ਰੁਕਵਾ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਕਾਰਸੇਵਾ ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਕਦੋਂ ਰੁਕਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਚੁਲ੍ਹਾ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜੇ.ਸੀ.ਬੀ. ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਫਿਰ ਚੱਲ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਚੁਲ੍ਹਾ ਸਾਹਿਬ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ

ਸੰਗਮਰਮਰ ਦਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਫਰਾਂਸਿਸ ਅਸਿੱਸੀ ਬਹੁਤ ਵਡੇ ਧਰਮਾਤਮਾ ਪੁਰਖ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਤੇ ਸਾਧਕ ਸਨ। ਅਸਿੱਸੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੋਹ ਵਿਚ ਦਬਿਆ ਪੂਰਾ ਘਰ ਈਸਾਈਆਂ ਨੇ ਖੁਦਾਈ ਵਿਚੋਂ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ। ਬੋਹ ਦੇ ਉਪਰ ਗਿਰਜਾ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ ਤੇ ਸੰਤ ਫਰਾਂਸਿਸ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਅੰਦਰੋਂ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪੁਰਾਣਾ ਸਾਦਾ ਘਰ ਦੇਖਣ ਯੋਗ ਹੈ।

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਬੋਬੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪੁਰਾਣਾ ਘਰ ਢਾਹਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਯੋਗ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੁਰਾਤਨ ਨਿਵਾਸ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਨੋਟ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨਾਂ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਪਵਿਤਰ ਥਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਏ।

ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਡਾ ਵਤਨ ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਹਦੇ ਦੋਵਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਭੂਤਾਂ ਨੇ ਉਧੜ-ਧੁੰਮੀ ਮਚਾਈ ਹੋਈ ਸੀ।

ਰਣਧੀਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਦਿੱਲੀ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਕੋਲ ਪੁੱਜਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਗੱਡੀਆਂ ਰੁਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਜਾਂ ਕਦੇ ਕਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਤੂਤੀਆਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਸਨ।

ਹਾਰ ਕੇ ਅਖੀਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਬਲਬੀਰ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਉਤੇ ਹੀ ਜਲੰਧਰ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਕਿਸੇ ਬੜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਲਈ ਜਾਣਾ ਸੀ। “ਫ਼ੌਜੀ ਟਰੱਕਾਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਜਲੰਧਰੋਂ ਆਮ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ”, ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, “ਟਰੱਕਾਂ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਮੇਜਰ ਮੇਰਾ ਚੰਗਾ ਵਾਕਫ਼ ਏ, ਉਹਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਿਕਲ ਹੀ ਆਏਗਾ।”

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਜਲੰਧਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋਂ ਇਕ ਦੁਰਾਡੇ ਮੁਹੱਲੇ ਵਾਂਗ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨਾਲੇ ਵਗਦੇ ਸਨ ਤੇ ਸੜਕਾਂ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ ਨਾਲ ਡੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਕਾਫ਼ਲਾ-ਸਾਲਾਰ

ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਟੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਸਨ, ਤੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਵਧ ਰਹੇ, ਮੰਜ਼ਲੋਂ ਭਟਕਾਏ ਔਝੜਾਂ ਨੂੰ ਹਿੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਟੈਂਕਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ-ਸੁੰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਵਤਨੀ, ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਮਸਾਇਆਂ ਦੇ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕ, ਧਾੜਵੀ ਬਣ ਕੇ ਟੁੱਟ ਪੈਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਚੀਕਾਂ ਸਨ, ਕੁਰਲਾਹਟਾਂ ਸਨ, ਅੱਖਾਂ ਸਨ। ਰਾਹ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਲਹੂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਹੁਣੇ ਪੈ ਕੇ ਹਟੀ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਡੰਗਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਮਾਲਕ ਇਕੱਠੇ ਮੋਏ ਪਏ ਸਨ, ਤੇ ਰਜਾਈਆਂ ਦੇ ਡਕਰੇ ਕੀਤੇ ਪਏ ਸਨ, ਸੜਕ ਕੰਢੇ ਦੇ ਰੁੱਖ ਰੁੱਡ-ਮੁੱਡ ਸਨ-ਕੁਰੁੱਤੀ ਪਤਝੜ...

ਰਣਧੀਰ ਤੇ ਉਹਦਾ ਦੋਸਤ ਛੇ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਪੁੱਜੇ। ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਛਾਉਣੀ ਆਪਣੇ ਵਾਕਫ਼ ਮੇਜਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ। ਮੇਜਰ ਨੇ ਅੱਗਿਉ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਬੰਧ ਨਾਲ ਕੱਲ੍ਹ ਸਵੇਰ ਸਾਰ ਚਾਰ ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਬੜੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਬਲਬੀਰ ਨੂੰ ਦੋਸਤ ਸਣੇ ਰਾਤ ਛਾਉਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, “ਏਨੀ ਸਵੇਰੇ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਪੁੱਜ ਨਹੀਂ ਸਕਣ ਲੱਗੇ।”

ਦੋਵੇਂ ਕਿਸੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚੋਂ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਛਾਉਣੀ ਵੱਲ ਹੋ ਪਏ। ਮੇਜਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੋਠੀ ਛੋਟੀ ਹੀ ਲੱਭ ਪਈ। ਸੁਡੌਲ ਤਕੜੇ ਸਰੀਰ ਵਾਲੇ ਮੇਜਰ ਸਾਹਿਬ ਬੜੇ ਖਿੱਤੇ ਮੱਥੇ ਅੱਗਿਉ ਮਿਲੇ, ਅਰਦਲੀ ਨੂੰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਦੀ ਸੈੱਪਣਾ ਕਰ, ਦੋਵਾਂ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ।

ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਦੋਸਤ ਵਰਦੀਆਂ ਪਾਈ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹੇ ਤੇ ਭਰੇ ਬਲੌਰੀ ਗਲਾਸ ਸਨ। ਬੜੇ ਬਰੀਕ ਸੁਹਜ ਨਾਲ ਕਮਰਾ ਸਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਸੀ, “ਮੇਰੀ ਵਾਈਫ਼ ਸੁਖਵੰਤ, ਤੇ ਡਾਰਲਿੰਗ ਇਹ ਬਲਬੀਰ ਜੀ ਨੇ। ਮੈਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ਜਿਹੜੇ ਮੈਨੂੰ ਗੁਲਮਰਗ ਮਿਲੇ ਸਨ ਤੇ ਬੜੀਆਂ ਸੁਹਣੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਇਹ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤ...”

“ਰਣਧੀਰ ਜੀ, ਸ਼ੈਰ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ...” ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਰਣਧੀਰ ਜੀ, ਜੀਅ ਆਇਆਂ ਨੂੰ। ਕਿਹਾ ਚੰਗਾ ਇਤਫਾਕ ਏ। ਡਾਰਲਿੰਗ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਬੜੇ ਦੋਸਤ ਨੇ। ਹਾਂ, ਰਣਧੀਰ ਜੀ, ਸੁਣਾਓ ਕੀ ਹਾਲ ਏ ਤੁਹਾਡਾ।”

ਕੁਝ ਰਸਮੀ ਗੱਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੇਜਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਰਣਧੀਰ ਪੀਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹਨੂੰ ਸੁਖਵੰਤ ਨੇ ਮਹਿਫਲ ਤੋਂ ਦੁਰੇਡੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਲਿਆ।

ਸੁਖਵੰਤ ਤੇ ਰਣਧੀਰ ਜਿਥੇ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਇਕ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਚੁੱਪ ਸੀ।

ਕਦੇ ਕਦੇ ਚੁੱਪ ਟੁੱਟਦੀ: “ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਰਾਜੀ ਨੇ? ਕਿਥੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ?”

“ਹਾਂ, ਬੜੇ ਰਾਜੀ, ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਠੀਕ ਨੇ?”

ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਮਹਿਕ

ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਮਹਿਕ’ ਸਹਿਜ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦੌਰ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਿਆਰ ਪੈਰ ਪੈਰ ‘ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਮੰਗਦਾ ਸੀ। ਨਵਤੇਜ ਨੇ ਇਹ ਪਿਆਰ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਵਿਸ਼ ਨੂੰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਵਾਂਗ ਚਿੱਤਰਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਰੰਗ ਭਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਸੰਚਾਰ ਮਾਨੋ ਨੱਚ ਰਹੇ ਹੋਣ। -ਸੰਪਾਦਕ

“ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਏ?”

“ਕਵਿਤਾਵਾਂ! ਉਹ ਰਾਜੀ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਗੋਣ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਏ?”

“ਉਹ ਵੀ ਰਾਜੀ ਨਹੀਂ।”

ਰਣਧੀਰ ਤੇ ਸੁਖਵੰਤ ਦੋਵੇਂ ਹੱਸ ਪਏ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਚਿੱਟੀ ਸ਼ੈਅ ਵਿਚ ਚਿਟਿਆਈ ਘੱਟ ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਭਾਅ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇੰਜ ਹੀ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਹਾਸਾ ਘੱਟ ਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਭਾਅ ਵੱਧ ਸੀ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਹਿਫਲ ਜੰਮਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਗਲਾਸ ਖਣਕ ਰਹੇ ਸਨ, ਕੋਈ ਵਲੈਤੀ ਸੁਰ ਟੁਣਟੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸੁਖਵੰਤ ਤੇ ਰਣਧੀਰ ਵਿਚਾਲੇ ਫੇਰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਚੁੱਪ ਟੁੱਟੀ: “ਧੀਰ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਏ?” ਸੁਖਵੰਤ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਬੋਲਮੂਮੇ ਕੰਬ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਦਾ ਉਹ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਦੂੰ ਪਿਛੋਂ ਹੁਣ ਕਿਤੇ ਰਣਧੀਰ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਖਵੰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਲਈਆਂ...ਭਰੇ ਭਾਂਡੇ ਬੇਆਵਾਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

“ਧੀਰ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇ, ਮੇਰੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਏਨਾ ਦੁੱਖ ਦਿੱਤਾ ਏ।”

“ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਅਨੰਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤੇਰਾ ਅਨੰਦ।” ਟੈਗੋਰ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਕਦੇ ਰਣਧੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਉਤੇ ਲਿਖ ਕੇ ਸੁਖਵੰਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ...

“ਧੀਰ ਮੈਨੂੰ ਮੁਆਫ਼...”

ਮੇਜਰ ਸਾਹਿਬ ਆ ਗਏ, “ਐਕਸਕਯੂਜ਼ ਮੀ, ਡਾਰਲਿੰਗ। ਡਾਕਟਰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਏ, ਹੋਰ ਲੇਟ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਤੇ ਬੇਬੀ ਦੇ ਫੀਡ ਦਾ ਵੀ ਵਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਏ, ਆਜਾ ਬੁਲਾਣ ਆਈ ਸੀ।”

ਮੇਜਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬੋਲ ਕੁਝ ਬਥਲਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਲੱਤਾਂ ਵਿਚ ਬੇਮਲੂਮੀ ਕੰਬਣੀ ਸੀ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਗਲਾਸ ਵੀ ਕੰਬ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਚੰਗਾ ਰਣਧੀਰ ਜੀ, ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ ਬੇਬੀ ਛੋਟਾ ਏ, ਤੇ ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਟਾਈਫਾਈਡ ਤੋਂ ਉਠੀ ਹਾਂ...”

ਤੇ ਸੁਖਵੰਤ ਚਲੀ ਗਈ।

ਇਕਦਮ ਰਣਧੀਰ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੂ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ।

“ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮਿਕਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿਲ ਲਾ ਲਓ। ਹੈਰਾਨ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਸੁਖਵੰਤ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਅਲਮਾਰੀ ਏ। ਅਸੀਂ ਫੌਜੀ ਆਦਮੀ ਕਿਥੇ ਲਿਟਰੇਚਰ ਨਾਲ ਮਗਜ਼ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ...ਉਮੀਦ ਏ ਕੁਝ ਇੰਟਰਸਟਿੰਗ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭ ਪਏਗਾ। ਵੈਸੇ ਸੌਣ ਲਈ ਬਾਹਰ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਬਿਸਤਰ ਲੁਆਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਸੌਣਾ ਚਾਹੋ, ਯੂ ਆਰ ਵੈਲਕਮ...ਆਪਣਾ ਘਰ ਸਮਝੋ। ਹਾਂ, ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਤਾਂ ਯਾਰ ਬਾਸ ਬੰਦਾ ਏ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦੇਰ ਲਾਏਗਾ। ਅੱਛਾ ਐਕਸਕਯੂਜ਼ ਮੀ।” ਮੇਜਰ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਜਾ ਰਲੇ।

ਸੁਖਵੰਤ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕੋਲ ਰਣਧੀਰ ਇਕੱਲਾ ਖੜੋਤਾ ਰਿਹਾ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਹਦੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਪਛਾਣੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਟੈਗੋਰ ਦੀ ਚੋਣਵੀਂ ਰਚਨਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਾਲੀਦਾਸ ਦੀ ‘ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ’, ਉਹ ਚੈਬੇਵ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਗੋਰਕੀ ਦਾ ਨਾਵਲ ‘ਮਾਂ’...। ਤੇ ਕੋਲ ਉਹਦਾ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹ ਪਿਆ ਸੀ।

ਉਹਨੇ ਚੁਪਾਸੀਂ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ ਤੇ ਚੋਰਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਸੰਗ੍ਰਹ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵਰਕਾ ਫੋਲਿਆ,

ਉਹਨੂੰ ਦਿਸਿਆ:

ਸੁਖਵੰਤ!
ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਅਨੰਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ,
ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤੇਰਾ ਅਨੰਦ
-ਰਣਧੀਰ

ਤੇ ਉਹਦਾ ਦੂਜਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵੀ ਹੈ ਸੀ, ਤੇ ਤੀਜਾ ਵੀ, ਤੇ ਉਹਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਰਿਸਾਲੇ ਵੀ।

ਹੁਣ ਸੁਖਵੰਤ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਉਹਦੇ ਉਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਣਧੀਰ ਨੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਹੁਣੇ ਸੁਖਵੰਤ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਧੀਰ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇ, ਮੇਰੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਦਿੱਤਾ ਏ।”

ਤੇ ਰਣਧੀਰ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ ਵਰ੍ਹੇ ਉਹਦੀ ਚੁੱਪ ਤੇ ਉਹਦੇ ਬੋਲ ਵਿਚਾਲੇ ਆਣ ਖੜੋਤੇ ਸਨ। ਨਾਰਾਜ਼ ਤਾਂ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਸੁਖਵੰਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ, ਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸੁਖਵੰਤ ਨੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਮੰਗਿਆ ਸੀ, ਰਣਧੀਰ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਉਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਤੇ ਅੱਜ ਸੁਖਵੰਤ ਨੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਤੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ

ਤੇ ਹੁਣ ਸੁਖਵੰਤ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਉਹਦੇ ਉਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਣਧੀਰ ਨੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਹੁਣ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰੀ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ...ਰਣਧੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਸੁਖਵੰਤ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ; ਕਿਤਾਬਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬੜਾ ਚਿਰ ਹੋਇਆ, ਉਹਦੇ ਤੇ ਸੁਖਵੰਤ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚਾਲੇ ਪੁਲ ਬਣੀਆਂ ਸਨ।

ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਲੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰਾਹਾਂ ਉਤੇ ਉਹਨੂੰ ਸੁਖਵੰਤ ਪਲ ਦੀ ਪਲ ਮਿਲ ਪਏ। ਉਹਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਸ ਤਾਂਘ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ:

“ਫੋਲ ਕੇ ਦਿਲ ਦੀ ਜੰਤਰੀ,
ਮੈਂ ਢੂੰਡਦਾ ਹਾਂ ਮਿਲਣ ਵਾਰ।”

ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਰੁੱਤੇ ਮਿਲਣ ਵਾਰ ਆਇਆ ਸੀ ਅੱਜ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਜਦੋਂ ਧਰਤੀਆਂ ਤੋੜੀਆਂ-ਵਿਛੋੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਉਤੇ ਲੰਘ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਲਹੂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਹੁਣੇ ਪੈ ਕੇ ਹਟੀ ਸੀ।

ਬਿੰਦ ਦੀ ਬਿੰਦ ਉਹ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਸੰਗਦੀ ਸੰਗਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋਆਂ ਦੀ ਨਦੀ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਵਗਣ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਹਵਾ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਰਣਧੀਰ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਬਿਸਤਰੇ ਉਤੇ ਲੇਟ ਗਿਆ। ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਈ, ਪਰ ਬੀਤੇ ਵਰ੍ਹੇ ਪੋਲੇ ਪੱਬੀ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੜਾ ਰਮਣੀਕ ਨਾਲਾ

ਵਗਦਾ ਸੀ। ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਉਤੇ ਰਣਧੀਰ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਇਸ ਨਾਲੇ ਉਤੇ ਪਿਕਨਿਕ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਅੱਠ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਏ ਪਿਕਨਿਕ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੁਖਵੰਤ ਆਈ ਸੀ। ਉਥੇ ਰਣਧੀਰ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਰੰਗ ਹੱਦੋਂ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਤਾਤੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਸੁਖਵੰਤ ਅਡੋਲ ਰਹੀ ਸੀ।

ਪਿਕਨਿਕ ਦੀ ਗਹਿਮਾ-ਗਹਿਮੀ ਵਿਚ ਇਕੱਲੇ ਕਿਸੇ ਪਲ ਸੁਖਵੰਤ ਨੇ ਰਣਧੀਰ ਨੂੰ ਅਡੋਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ, “ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ ਏਨੇ ਹੀ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਿੰਨੀ ਤੁਹਾਡੀ ਕਵਿਤਾ ਏ? ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਏਨੇ ਉਦਾਸ ਹੋਵੋ।”

ਤੇ ਰਣਧੀਰ ਨੇ ਵੇਖਿਆ, ਸੁਖਵੰਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਿਸੰਗ, ਪੂਰੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਉਤਾਰਾ ਨੂੰ ਤੱਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਮਮੋਲੇ ਨੈਣ, ਇਕ ਦੁਨੀਆਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਾਂਭੀ ਰਣਧੀਰ ਵੱਲ ਉਵੇਂ ਦੇ ਉਵੇਂ ਤੱਕੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਰਣਧੀਰ ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਹੀ ਚੁੱਪ

ਰਿਹਾ ਸੀ। ਏਸ ਤੱਕਣੀ ਤੇ ਏਸ ਚੁੱਪ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਆਦਿ ਚੁੱਪ...। ਅੰਤ ਚੁੱਪ...। ...ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਬੀ.ਏ. ਕਰ ਕੇ ਐਮ.ਏ. ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਇਕੋ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਵੰਨ-ਸਵੰਨੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਬੜਾ ਪਿਆਰਾ ਤੇ ਨਿੰਗਰ ਪੁਲ ਉਸਾਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਰਣਧੀਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਖਵੰਤ ਨੂੰ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਹੀ ਇਕ-ਰੰਗਪਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ, ਮਮੋਲੇ ਨੈਣਾਂ ਅੰਦਰ ਸਾਂਝੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਤਰੰਗੀ ਉਹਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰਚਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਰਣਧੀਰ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਬੜਾ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸੁਖਵੰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਗਲਾ ਸੀ!

...ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਸਾਰੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਟੈਨਿਸ ਦੇ ਜੇਤੂ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋ ਗਏ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਤੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਤੂਫਾਨ ਆ ਗਿਆ। ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸੂਝ ਦੀ ਟੋਹਣੀ ਲੱਭ ਪਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸੰਗਰਾਮ ਤੇ ਇਸ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸਾਬੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਪੁੰਗਰਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਰੰਗ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਰਚਾ ਲਏ।

ਹੁਣ ਰਣਧੀਰ ਤੇ ਸੁਖਵੰਤ ਟੈਨਿਸ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਘੱਟ ਦਿਸਦੇ ਸਨ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਬਹਿਸਾਂ, ਜਲਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਧ। ਰਣਧੀਰ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਪੀਤ ਦੀ ਚੀਸ, ਤੇ ਸਾਂਝੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ

ਦੀ ਆਸ ਵੀ ਰਲ ਗਈ। ਸੁਖਵੰਤ ਉਹਦੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦੀ। “ਇਹ ਸੁਹਣੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਲਈ ਸਾਡਾ ਦੋਗਾਣਾ ਏ”, ਸੁਖਵੰਤ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਰਣਧੀਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮੁਕਾ ਲੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਸੁਖਵੰਤ ਰਣਧੀਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਆਈ ਸੀ। ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰ ਪੈਲੀਆਂ ਵੱਲ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਗਏ ਸਨ।

ਇਕ ਪੈਲੀ ਕੋਲ ਸੁਖਵੰਤ ਰੁਕ ਗਈ ਤੇ ਉਹਨੇ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ, “ਇਥੇ ਤੇ ਇੰਜ ਏ ਜਿਵੇਂ ਬੜੇ ਸੁਹਣੇ ਪੁਲਾਅ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਆ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਏ, ਵਸੋਂ ਤਾਂ ਏਥੋਂ ਬੜੀ ਦੂਰ ਏ।”

ਤੇ ਰਣਧੀਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, “ਇਹ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਈ ਤਾਂ ਪੈਲੀ ਏ। ਝੱਲੀਏ ਸ਼ਹਿਰਨੇ, ਇਹਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਈ ਤਾਂ ਪੁਲਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਏ।”

ਤੇ ਸੁਖਵੰਤ ਜਿਦ੍ਹਾ ਪਿਓ ਚੌਲਾਂ ਦਾ ਉਘਾ ਵਪਾਰੀ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਉਤੇ ਬੜੀ ਸ਼ਰਮਾਈ। ਉਹਦੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ, ਉਹਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਉਹਦਾ ਸੰਗੀਤ ਬਾਸਮਤੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਉਪਜੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹਨੇ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਪੈਲੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੱਕੀ।

ਆਬਣ ਦੇ ਮਟਕ ਚਾਨਣੇ ਵਿਚ ਸੁਖਵੰਤ ਤੇ ਰਣਧੀਰ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਪੈਲੀ ਦੇ ਇਕ ਬੰਨੇ ਬਹਿ ਗਏ ਸਨ।

ਸੁਖਵੰਤ ਨੇ ਬੜੇ ਲਾਡ ਨਾਲ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀਆਂ ਮੁੰਜਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਲਾਰਿਆ। ਉਹਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਬਕ ਲੜੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੂਧੀਆ ਦਾਣੇ ਕੱਢੇ, ਰਣਧੀਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਏ ਤੇ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ।

“ਮੈਂ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਉਤੇ ਪਲ ਕੇ ਏਡੀ ਹੋਈ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਬਾਸਮਤੀ ਹੁਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ। ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਨਿੱਤ ਬਾਸਮਤੀਆਂ ਉਗਾਣ ਲਈ ਏਨੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੂੰਜੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ।”

ਤੇ ਫੇਰ ਇੰਜ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ‘ਮਾਂ’ ਦਾ ਲੇਖਕ ਗੋਰਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਕੋਲ ਇਸ ਪੈਲੀ ਦੇ ਬੰਨੇ ਆਣ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਨੇ ਬੜੇ ਇਰਾਦੇ ਬਣਾਏ, ਨਵੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਜਣ ਦੇ, ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਰਲਣ ਦੇ, ਇਕੱਠੇ ਇਸ ਰਾਹ ਉਤੇ ਤੁਰਨ ਦੇ, ਸੁਹਣੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਲਈ ਆਪਣਾ ਦੋਗਾਣਾ ਸਦਾ ਗਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦੇ। ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹੱਥ ਘੁੱਟ ਲਏ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੁਆਲੇ ਬਾਹਵਾਂ ਘੁੱਟ ਲਈਆਂ। ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਮਹਿਕ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਇਰਾਦਿਆਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਜੁੜ ਗਏ। ਦੂਧੀਆ ਦਾਣਿਆਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਦੁਵੱਲੀਂ ਰਲ ਗਿਆ।

ਉਹ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਪੈਲੀ ਤੋਂ ਬੜੇ ਨਰੋਏ ਹੋ ਕੇ ਪਰਤੇ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਰਣਧੀਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਛਪਿਆ ਸੀ...

“ਸੁਖਵੰਤ!
ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਅਨੰਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਏ,
ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤੇਰਾ ਅਨੰਦ।”

ਤੇ ਫੇਰ ਬੁੱਢੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੇ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਪੱਛਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਸੁਖਵੰਤ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬੜੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਕੋਈ ਹੱਦ ਹੁੰਦੀ ਏ।

ਏਡੇ ਚੰਗੇ ਘਰ ਦੀ ਕੁੜੀ ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਵਿਆਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ! ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਜਨੂੰਨੀ ਕਵੀ।

ਫੇਰ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਬੰਦ।

ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ ਬੰਦ।

ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਸੋਅ ਬੰਦ।

ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਸੁਖਵੰਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਬੰਬਈ ਉਹਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਪਹਿਰੇ ਤਣ ਗਏ।

ਇਕ ਸਾਲ ਬੀਤ ਗਿਆ, ਹੋਰ ਸਾਲ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ।

ਅਵਾਈਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਸੁਖਵੰਤ ਡਟੀ ਰਹੀ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਰਣਧੀਰ ਦਾ ਨਾਂ ਲਏ, ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਗਸ਼ ਪੈ ਜਾਂਦੀ; ਉਹਦਾ ਪਿਓ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦਾ ਨਾ; ਉਹਦਾ ਭਰਾ ਕਿਸੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਸਤਿਯੁਗੀ ਬੰਦੇ-6

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਫੋਨ: 01191-11425-02364

bhullarg@gmail.com

ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਉਤੇ ਰਿਆਸਤੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਪਿਥੇ ਨਾਭਾ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਥਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਮ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਨਾਭਾ, ਪਟਿਆਲਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਸੰਗਰੂਰ, ਆਦਿ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਭਲਵਾਨਾਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ, ਗਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਵਜੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕਦਰ, ਹੋਸਲਾ-ਅਫਜ਼ਾਈ ਤੇ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਹੁੰਦੀ, ਕੁਝ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਰੀਸੇ-ਰੀਸੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ।

ਸਾਡੀ ਨਾਭਾ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਗੌਣ ਸੁਣਨ ਦਾ ਬੜਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸੀ। ਧਨੋਲੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਲੋਹਾਖੇੜਾ ਦਾ ਮੋਦਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਮਾਲਵੇ ਦਾ ਤਾਨਸੈਨ’ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਖਾਸ ਕਿਰਪਾ-ਪਾਤਰ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਜੈਤੋ ਦੇ ਇਕ ਉਤਾਰੇ ਸਮੇਂ ਮੋਦਨ ਦੇ ਚੇਲੇ, ਪਿੰਡ ਵੱਡੀ ਗੁਮਟੀ ਦੇ ਖਿੱਦੂ ਦਾ ਗੌਣ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਕਲੀ ਚੁੱਕੀ, “ਬੰਨੂ ਲੰਗੋਟਾ ਹੀਰ ਨੈਂ ਵਿਚ ਠਿੱਲੂ ਪਈ, ਕਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਮਾਰੀ ਮਾਰੀ ਮਾਰੀ!” ਇਹ ਬੋਲ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ, “ਗਮੰਤਰੀਆ, ਜਨਾਨੀ ਦੇ ਲੰਗੋਟ?” ਖਿੱਦੂ ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ, ਜਤ-ਸਤ ਦਾ ਲੰਗੋਟ!” ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ ਖਿੱਦੂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਥੇ ਹੀ ਇਕ ਰੁਪਈਆ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਸੰਗਰੂਰ ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੱਡਿਆਂ ਵਾਲਾ ਵਧਾਵਾ ਦਰਬਾਰੀ ਗਮੰਤਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਮਲਕਾ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਾਨਿਆ, ਇਸ ਐਲਾਨ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਵਾਇਸਰਾਏ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਰਿਆਸਤੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਸੰਗਰੂਰ ਵਧਾਵੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਕਈ ਦਿਨ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਉਹਦੇ ਮਹਿਮਾਨ ਰਾਜਿਆਂ, ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹਿਫਲਾਂ ਦਾ

ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਮਹਿਕ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਵਿਆਹੁਣ ਦਾ ਆਹਰ-ਪਾਹਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ...।

ਅਖੀਰਲੀ ਮਿਲਣੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਪਿਛੋਂ, ਇਕ ਦਿਨ ‘ਇਲਸਟਰੇਟਿਡ ਵੀਕਲੀ’ ਵਿਚ ਵਿਆਹੇ ਜੋਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿੱਨੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਰਣਧੀਰ ਨੇ ਸੁਖਵੰਤ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਤੱਕੀ।

ਅੱਜ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰਾਹਾਂ ਉਤੇ ਰਣਧੀਰ ਸੁਖਵੰਤ ਨੂੰ ਮਿਲ ਪਿਆ ਸੀ। ਪਲ ਦੇ ਪਲ ਲਈ ਮਿਲਣ-ਵਾਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਏਨੀ ਦੇਰ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਤੇ ਏਨੀ ਕੁ ਦੇਰ ਲਈ! ਰਾਹ ਜੂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ। ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਪੈਲੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਜਿਸ ਰਾਹ ਉਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਰਾਹ ਉਤੇ ਰਣਧੀਰ ਸਾਬਤ-ਕਦਮੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਰ ਸੁਖਵੰਤ ਸੁਖਵੰਤ...!

ਲਤਖਤਾਂ ਦੇ ਬਲਬੀਰ ਨੂੰ ਮੇਜਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਉਤੇ ਛੱਡਣ ਆਏ। ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਹਵਾਤ ਖਿੱਲਰ ਗਈ।

ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਮਹਿਕ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਸੀ, ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ!

ਰਾਜਿਆ ਤੈਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਕਲਾ ਦਾ ਮਾਣ!

ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਸੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅਤੀਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਵਰਤਮਾਨ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਗੱਲ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੈ ਵੀ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਸੱਚ। ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਇੰਨਾ ਹਾਵੀ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਅਤੇ ਲੋਭ-ਲਾਲਚ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਭਾਈਚਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ‘ਸਤਿਯੁਗੀ’ ਬੰਦੇ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਯਾਦ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਇਲਾਹੀ ਵਿਸਮਾਦ ਛਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਲਪਕਾਰ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ‘ਸਤਿਯੁਗੀ ਬੰਦੇ’ ਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲੇਖ ਲੜੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੜੀ ਦੇ ਕੁਝ ਲੇਖ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛਾਪ ਚੁਕੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਗਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵਜੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। —ਸੰਪਾਦਕ

ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵੀ ਉਹਦਾ ਕਦਰਦਾਨ ਸੀ। ਕਈ ਧਨਾਤ ਉਹਨੂੰ ਵਿਆਹ-ਸਾਹੇ ਸਮੇਂ ਬੁਲਾਉਂਦੇ। ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਉਹਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੀ ਛਾਪ ਤੇ ਸਵਾ ਸੌ ਰੁਪਈਆ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ; ਸਭ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਤਰੀਆਂ ਤੇ ਰਸਦ ਵੱਖਰੀ।

ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਸਦਕਾ ਉਥੋਂ ਦਾ ਦੁਸਹਿਰਾ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ। ਦੁਸਹਿਰੇ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵੇਲੇ ਗੌਣ ਤਾਂ ਲੱਗਣੇ ਹੀ ਹੋਏ। ਬੁਢਲਾਡੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਹਸਨਪੁਰ ਦਾ ਜੱਟ ਪਰਤਾਪਾ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦਾ ਖਾਸ ਚਹੇਤਾ ਗਮੰਤਰੀ ਸੀ। ਜਾਂ ਫੇਰ ਰਾਊਆਲੇ ਦਾ ਰੁਲੀਆ ਉਹਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੜਿਕਦਾ। ਇਹ ਉਹੋ ਰੁਲੀਆ ਸੀ ਜੀਹਦੇ ਸਾਰੰਗੀ ਦੇ ਗ਼ਜ਼ ਨਾਲ ਤਾਂ ਹਰ ਵਜੰਤਰੀ ਵਾਂਗੂੰ ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਦਾ ਗੁੱਛਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੀ ਹੁੰਦਾ, ਇਕ ਪੈਰ ਨਾਲ ਵੀ ਘੁੰਗਰੂ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ। ਤਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਉਹ ਗ਼ਜ਼ ਦੇ ਹੁਲਾਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੈਰ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਛਣਕਾਟਾ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਕੀਲੇ ਹੋਏ ਸਰੋਤੇ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ।

ਕਈ ਗਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲ-ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਏਨਾ ਰਸ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਏਨਾ ਨਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਲੋਹਾਖੇੜੀਆ ਮੋਦਨ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਗਮੰਤਰੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪੇ ਕਲੀਆਂ ਜੋਤਦਾ ਤੇ ਆਪੇ ਗਾਉਂਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਨਾਭਾ ਦੇ ਰਾਜੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ ਜੀਂਦ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਵੀ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ।

ਅਜਿਹੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਗਮੰਤਰੀ ਹੀ ਉਸਤਾਦਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਹੋਈ ਵਿੱਦਿਆ ਅੱਗੋਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਇਉਂ ਗਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਵੀ ਰਿਆਸਤੀ ਘਰਾਣੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ।

ਤਵਿਆਂ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਕਹਿ ਲਈਏ ਕਿ ਉਹ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਕੋਈ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਦੂਜੇ ਥਾਂ ਉਤੇ ਵੱਡ-ਸਾਰੰਗੀ ਵਾਲੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰੇ ਇਹ ਕਲਾ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜਲੌਅ ਵਿਚ ਸੀ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਵੀ ਖਿਲਾਰਦੀ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਰਸ ਵੀ ਘੋਲਦੀ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢਾਡੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ, ਗਮੰਤਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਨੇਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਵ ਨੂੰ ਮ ਉਚਾਰਨ ਦੀ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਆਦਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਗਮੰਤਰੀ ਸ਼ਬਦ ਗਵੰਤਰੀ, ਭਾਵ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗੌਣ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, “ਚਲੋ ਅਮਕੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਗਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਗੌਣ ਸੁਣਨ ਚੱਲੀਏ।” ਇਹ ਗਮੰਤਰੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਾਜ਼, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵੱਡ ਤੇ ਸਾਰੰਗੀ ਵੀ ਵਜਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਜੰਤਰੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। “ਫਲਾਣਾ ਗਮੰਤਰੀ ਸਾਰੰਗੀ ਦਾ ਵਜੰਤਰੀ ਵੀ ਕਮਾਲ ਦਾ ਹੈ!” ਕਈ ਗਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕਵੀਸ਼ਰ ਵੀ ਹੁੰਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਵੱਡ-ਸਾਰੰਗੀ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦੇ।

ਗਮੰਤਰੀ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਸਦਕਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਵੈਮਾਣ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਹਦਾ ਮੁੱਢ ਨਟਰਾਜ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਜਾ ਜੋਤਦੇ ਸਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਨੰਦ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਛਾਤੀਆਂ ਉਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪਈ ਨਿਰਵਸਤਰ

ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦਿਆਂ ਨਟਰਾਜ ਨੇ ਵੀਨਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਕਲਪਨਾ ਸਦਕਾ ਨਟਰਾਜ ਹੱਥੋਂ ਮਧੁਰ ਸੰਗੀਤ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲੇ ਸਾਜ਼ ਵੀਨਾ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਘੱਟ-ਵੱਧ ਬਦਲ ਕੇ ਕਈ ਸਾਜ਼ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਾਰੰਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ, ਭਾਵ ਰੂਪਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਸਾਰ-ਅੰਗੀ ਨਾਂ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸਾਰੰਗੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਸਾਰੰਗੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਅਨੇਕ ਹੋਰ ਸਾਜ਼ ਵੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਗਏ।

ਸਾਰੰਗੀ ਮਨੁੱਖੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਦਾ ਸਾਜ਼ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਹੁਲਾਸ ਦੇ

ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਅਤੇ ਇਕਾਗਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗਮੰਤਰੀ ਉਚੀ ਹੇਕ ਕੱਢ ਕੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਮਨਮੋਹਕ ਤੇ ਖਿੱਚ-ਭਰਪੂਰ ਦੇਹਿਰਾ ਛੇਡਦੇ। ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਦੇਹਿਰੇ ਸਨ: “ਜੋ ਸੁਖ ਲੈਣਾ ਜਗਤ ਮੇਂ, ਛੱਡ ਦੇ ਗੱਲਾਂ ਚਾਰ; ਚੋਰੀ, ਜਾਰੀ, ਜਾਮਨੀ, ਚੌਥੀ ਪਰਾਈ ਨਾਰ।...ਆਸ਼ਕ ਪੜ੍ਹਨ ਨਮਾਜ਼ ਇਸ਼ਕ ਦੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰਫ ਨਾ ਕੋਈ; ਜੀਭ ਨਾ ਹਿੱਲੇ, ਬੁੱਲ੍ਹ ਨਾ ਫਰਕਣ, ਪਾਕ ਨਮਾਜੀ ਸੋਈ।...ਉਚਾ ਬੋਲ ਨਾ ਬੋਲੀਏ, ਕਰਤਾਰੋਂ ਡਰੀਏ; ਬੋਲ ਬੋਲੀਏ ਮਿੱਠਤਾ, ਫੱਟ ਦਿਲ ਦੇ ਭਰੀਏ।...ਪਹਿਲਾ ਜਾਦੂ ਰੂਪ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਜਾਦੂ ਰਾਗ; ਤੀਜਾ ਜਾਦੂ ਲੱਛਮੀ, ਚੌਥਾ ਬੰਦੇ ਦਾ ਭਾਗ।...ਮਾਰਿਆ ਮਰੇ ਕੁਸੰਗ ਦਾ, ਕੇਲੇ ਮੁੱਢ ਕਰੀਰ; ਉਹ ਝੂਲੇ, ਉਹ ਪੱਛੀਏ, ਚੋਟਾਂ

ਰੰਗ ਦੀ ਚੋਣ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸਜੇ-ਫ਼ਬੇ ਉਹ ਬਰਾਤੀਆਂ ਵਰਗੇ ਲਗਦੇ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਗਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਰੱਬ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਅਨਗਿਣਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਕਲਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਭਰਨ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ-ਨਿਆਰੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਸੀ। ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ ਅਤੇ ਗਵੰਈਆਂ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰੀ ਸਵੈਮਾਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਵਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੋਕ-ਕਲਾਵਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰੋ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ ਸੀ,

ਇਕ ਵਾਰ ਪਟਿਆਲੀਆ ਮਹਾਰਾਜਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬਠਿੰਡੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲਣ ਵਾਲੀ ਅਹਿਮ ਕੜੀ ਨੰਬਰਦਾਰ-ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਤਪਰ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਦਸੌਧਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬੁਲਾਇਆ। ਕਹਿਣ ਲਗਿਆ, “ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਮ ਵਿਚ ਰਸ ਭਰੀਏ। ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਗਵੰਈਆ-ਗਮੰਤਰੀ ਬੁਲਾਓ।” ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਇਕਦਮ ਨਗੀਨੇ ਵੱਲ ਗਈ। ਉਹਨੇ ਚੌਕੀਦਾਰ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ, “ਜਾ ਬਈ, ਨਗੀਨੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾ।” ਉਹਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜੇ, “ਕੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਵਾਂ, ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਸਾਹਿਬ?” ਏਨੇ ਨੂੰ ਦਸੌਧਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ, ਨਗੀਨੇ ਨੇ ਲਾਗੀ ਭੇਜੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਆਉਣਾ ਨਹੀਂ; ਪੂਰਾ ਆਕਤਖੋਰ ਬੰਦਾ ਹੈ! ਉਹ ਬੋਲਿਆ, “ਬੱਸ ਚੌਕੀਦਾਰਾ, ਤੂੰ ਰਹਿਣ ਦੇ। ਜਾ, ਆਬਦਾ ਕੰਮ ਕਰ।”

ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਆਪ ਚੱਲ ਕੇ ਨਗੀਨੇ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ, “ਆਓ ਮਹਾਰਾਜ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਗ਼ਰੀਬ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਰਾਹ ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਲ ਗਏ?” ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਕੁਝ ਵਿਅੰਗ ਜਿਹੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਕਿਥੋਂ ਦਾ ਗ਼ਰੀਬ ਨਗੀਨਿਆ, ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਖੁਦਾ ਨੇ ਕਲਾ ਦੀਆਂ ਦੌਲਤਾਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਭਰ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਨੇ! ਤਦੇ ਤਾਂ ਚੱਲ ਕੇ ਤੇਰੇ ਦਰ ਉਤੇ ਆਏ ਹਾਂ।” ਨਗੀਨੇ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜੇ, “ਹੁਕਮ?” ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਬੋਲਿਆ, “ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਉਤਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਮ ਨੂੰ ਗੌਣ ਸੁਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਆਬਣੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਈ।”

ਨਗੀਨੇ ਨੇ ਝੱਟ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, “ਜ਼ੈਲਦਾਰ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੌਣ ਸੁਣਨ ਜਾਣਦਾ ਵੀ ਹੈ?”

ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਉਹਦਾ ਸਵਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਬੋਲਿਆ, “ਕੀ ਕਮਲੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਨਗੀਨਿਆ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਗੌਣ ਸੁਣਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ?” ਨਗੀਨਾ ਕਹਿੰਦਾ, “ਜਿਵੇਂ ਗਾਉਣਾ ਹਰੇਕ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸੁਣਨਾ ਵੀ ਹਰੇਕ ਦੇ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।... ਖ਼ੈਰ, ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੱਕੇ ਰੇਤੇ ਦੇ ਚਾਰ ਗੱਡੇ ਵਿਛਵਾ ਦੇਣੇ। ਤੇਰੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਗੌਣ ਸੁਣਨ ਆਈ ਮਾਈ ਹੀਰ ਦੀਆਂ ਸੱਜਰੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਵਿਖਾਵਾਂਗੇ!”

ਵਾਹ! ਇਹ ਸੀ ਗਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਇਹ ਸੀ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸਵੈਮਾਣ! ਤੇ ਇਹ ਇਸੇ ਸਵੈਮਾਣੀ ਕਲਾ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਾਮ ਮਹਾਰਾਜਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਗੀਨੇ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਤੋਂ ਗਦਗਦ ਹੋ ਕੇ ਵੀਹ ਕਿੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉਹਦੇ ਨਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ!

ਸਹੇ ਸਰੀਰ।”

ਹਵਾਲੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਚਾਰਨ ਆਮ ਕਰਕੇ ਸਰਲ-ਸਿੱਧਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਤੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੇ ਦੋਹੇ ਤੇ ਸ਼ਲੋਕ ਗਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸਾ ਖਿਚਦੇ। ਕਿਸੇ ਸੂਰਮੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਛੇੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿਮਰਦੇ, “ਜਨਣੀ ਜਣੇ ਤਾਂ ਭਗਤ ਜਨ ਕਿਆ ਦਾਤਾ ਕਿਆ ਸੂਰ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਨਣੀ ਬਾਂਝ ਰਹੇ ਕਾਹੇ ਗੰਵਾਵੇ ਨੂਰ!” ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵਿਛੜੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਚਾਹ ਵਿਚ ਵਿਆਕੁਲ ਮਨ ਦਾ ਦਰਦ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਫਰੀਦ ਤੋਂ ਬੋਲ ਹੁਧਾਰੇ ਲੈ ਲੈਂਦੇ, “ਕਾਗਾ ਕਰੰਗ ਢੰਡੋਲਿਆ, ਸਗਲਾ ਖਾਇਆ ਮਾਸ; ਇਹ ਦੋ ਨੈਣਾਂ ਮਤ ਛੁਹਿਓ, ਮੈਨੂੰ ਪਿਰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਆਸ!”

ਇਸ਼ਕ ਮਜ਼ਾਜੀ ਵੱਲ ਵਧਦਿਆਂ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਦੇਹਿਰੇ ਲਾਉਂਦੇ, “ਨਾ ਕੋਈ ਬਰਛਾ ਮਾਰਿਆ, ਨਾ ਮਾਰੀ ਤਲਵਾਰ; ਦੋ ਨੈਣਾਂ ਦਾ ਮਾਰਿਆ, ਤੜਫੇ ਸਹਿ ਕੇ ਵਾਰ।...ਮੁੱਛ ਫੁਟੇਂਦਾ ਗੱਭਰੂ, ਹਿੱਕ ਫੁਟੇਂਦੀ ਨਾਰ; ਵੱਗ ਛੜੇਂਦਾ ਵਹਿੜਕਾ, ਕੀ ਤਿੰਨਾਂ ਅਤਬਾਰ।”

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰੰਭਿਕ ਦੇਹਿਰੇ ਜਾਂ ਦੇਹਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਾਹੌਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਹ ਅਸਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ।

ਗਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਦੁੱਧ-ਚਿੱਟੀ ਪੱਗ ਦਾ ਮਾਏਦਾਰ ਤੁਰਰਾ, ਜੀਹਨੂੰ ਤੁਰਲਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਮੋਰ ਦੀ ਪੈਲ ਵਾਂਗ ਉਚਾ ਝੂਲਦਾ। ਆਮ ਕਰਕੇ ਸਫੈਦ ਪਰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਹੋਰ ਰੰਗ ਦੇ ਕੁਤਤੇ ਨਾਲ ਚਿੱਟਾ ਧੂਹਵਾਂ ਚਾਦਰਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ। ਸਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਕੁਤਤੇ ਉਤੇ ਕਢਾਈਦਾਰ ਜਾਕਟ ਵੀ ਸਜ ਜਾਂਦੀ। ਪੈਰੀਂ ਜਰੀ ਦੀ ਕੱਢਾਈ ਵਾਲੀ ਖੱਲ ਦੀ ਨੋਕਦਾਰ ਜੁੱਤੀ ਫੜਦੀ। ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਰੇਸ਼ਮੀ ਰੁਮਾਲ ਪੁਸ਼ਾਕ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ। ਚਿੱਟੇ

ਗੌਣ ਦਾ ਅਰੰਭ ਕਰਦਿਆਂ ਗੱਲੀਂ ਲਗੇ

ਮਿਰਜ਼ਾ ਗ਼ਾਲਿਬ ਉਰਦੂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਅਮਰ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੀਰ ਤਕੀ ਮੀਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਸ਼ਾਇਰ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਤੇ ਬੇਦਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਉਰਦੂ (ਰੇਖਤਾ) ਜ਼ਬਾਨ ਦਾ ਮਾਹਿਰ।

ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, ਰੇਖਤਾ ਕੇ ਤੁਮ ਹੀ ਉਸਤਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗ਼ਾਲਿਬ ਕਹਿਤੋ ਹੈ ਅਗਲੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਮੇਂ ਕੋਈ ਮੀਰ ਭੀ ਥਾ। ਤਰਜ਼-ਏ-ਬੇਦਲ ਮੇਂ ਰੇਖਤਾ ਲਿਖਨਾ ਅਸਦ ਉਲਾ ਖਾਂ ਕਿਆਮਤ ਹੈ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਾਇਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਗ਼ਾਲਿਬ ਦੇ ਤੌਲ ਤੁਕਾਤ (ਜ਼ਮੀਨ) ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਪੈਰੋਡੀ ਲਿਖਣ ਕਾਰਨ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਧੀਆ ਪੈਰੋਡੀ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਉਹੀਓਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੂਲ ਲੇਖਕ ਵਾਲਾ ਕਣ ਹੋਵੇ। ਗ਼ਾਲਿਬ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨਾਲ ਪੈਰੋਡੀ ਰਾਹੀਂ ਪੰਗਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਤੇ ਮੇਰਾ ਹਾਣੀ ਟੀ. ਐਨ. ਰਾਜ ਹੈ। ਪੇਸ਼ ਹਨ ਉਸ ਦੇ ਲਿਖੇ ਉਹੀ ਸ਼ਿਅਰ ਜਿਹੜੇ ਗ਼ਾਲਿਬ ਦੀਆਂ ਅਤਿਅੰਤ ਮਕਬੂਲ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ‘ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਿਅਰ ਉਸ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਗ਼ਾਲਿਬ ਔਰ ਦੁਰਗਤ’ ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਇਹ ਉਹ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ, ਕਾਲੀਦਾਸ ਗੁਪਤਾ ਰਿਜ਼ਾ, ਜਗਨ ਨਾਥ ਆਜ਼ਾਦ, ਨਿਦਾ ਫਾਜ਼ਲੀ, ਬਸ਼ੀਰ ਬਦਰ, ਸਮਸ਼ ਬਦਾਯੁਨੀ ਤੇ ਹੱਕਾਨੀ-ਅਲ-ਕਾਸਮੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦਾਸ ਵੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਪਏ ਬਿਨਾ ਮੈਂ ਗ਼ਾਲਿਬ ਦੀਆਂ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਪੈਰੋਡੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਟੁਕੜੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ,

ਹਮ ਸੇ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਓ
ਬਵਕਤ-ਏ-ਮੈ ਪ੍ਰਸਤੀ ਏਕ ਦਿਨ
ਮਹਿੰਗੀ ਵਿਸਕੀ ਭੀ ਚਲੇਗੀ
ਛੋੜ ਸਸਤੀ ਏਕ ਦਿਨ।

ਤੁਮ ਸ਼ਰਾਬ ਆਕਰ ਹਮਾਰੇ ਸਾਥ
ਪੀਨਾ ਐ ਨਦੀਮ
ਮਾਰਚ ਮੇਂ ਹਰ ਸਾਲ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ
ਸਸਤੀ ਏਕ ਦਿਨ।

ਪਾਰਟੀ ਕੋ ਤੋੜੀਏ, ਫਿਰ ਜੋੜੀਏ,
ਫਿਰ ਤੋੜੀਏ
ਰੰਗ ਲੇ ਹੀ ਆਏਗੀ
ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਏਕ ਦਿਨ।

ਟੀ ਐਨ ਰਾਜ ਦਾ ਮਿਰਜ਼ਾ ਗ਼ਾਲਿਬ

ਸਰ-ਏ ਮਹਿਫ਼ਿਲ ਜੋ ਉਨ ਕੀ ਯਾਦ ਮੇਂ ਹਮ ਚੀਖ ਕਰ ਰੋਏ
ਬਹੁਤ ਸੇ ਦੋਸਤੋਂ ਕੀ ਜੇਬ ਸੇ ਰੁਮਾਲ ਨਮ ਨਿਕਲੇ।

ਡਿਨਰ ਢਾਬੇ ਪੈ ਜਿਨ ਸਾਹਬ ਕੋ ਕਲ ਮੈਨੇ ਖਿਲਾਇਆ ਥਾ
ਵਹੀ ਹਜ਼ਰਤ ਮੇਰੀ ਮਹਿਬੂਬ ਕੋ ਚੌਥੇ ਖਸਮ ਨਿਕਲੇ।

ਬੁਢਾਪੇ ਮੇਂ ਬਿਆਹੀ ਜਾ ਕੇ ਥੀ ਇੱਕ ਸ਼ੇਖ ਕੀ ਬੇਟੀ
ਹਮਾਰੇ ਪਾਸ ਸੇ ਠੱਰਾ ਨਾ ਵਿਸਕੀ, ਨਾ ਹੀ ਰਮ ਨਿਕਲੇ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰਾਤ ਭਰ ਪੀਛਾ ਕੀਆ ਥਾ ਚੋਰ ਕਾ ਲੇਕਿਨ
ਨਿਸ਼ਾਂ ਜਬ ਸੁਧਾ ਕੋ ਦੇਖੇ ਤੋ ਭੈਸੋਂ ਕੇ ਕਦਮ ਨਿਕਲੇ।

ਬੇਟਾ ਬਨੀਏ ਕਾ ਇਸ ਖਿਆਲ ਮੇਂ ਹੈ ਦੇਖੇ ਮਿਲਤਾ ਹੈ ਹਮ ਕੋ ਮਾਲ ਕਹਾਂ।

ਪੈਦਾ ਹੋਤੇ ਹੀ ਬੱਚਾ ਬਾਲਗ ਹੈ ਉਮਰ ਮੇਂ ਅਬ ਉਹ ਮਾਹ-ਓ-ਸਾਲ ਕਹਾਂ।

ਰੂਬਰੂ ਬੀਵੀਓਂ ਕੇ ਬੋਲੇਂ ਮੀਆਂ ਰਾਜ ਇਸ ਦੌਰ ਮੇਂ ਮਜ਼ਾਲ ਕਹਾਂ।

ਝਾਤ ਔਰ ਫੁੱਕ ਸੇ ਤਕਦੀਰੋਂ ਬਦਲ ਜਾਤੀ ਹੈ
ਜਿਸ ਨੇ ਲੜਕੀ ਨਾ ਫੰਸਾਈ ਵਹ ਕੋਈ ਪੀਰ ਨਹੀਂ।

ਜੋ ਭੀ ਭਗਤਨ ਯਹਾਂ ਆਤੀ ਹੈ ਜਵਾਂ ਆਤੀ ਹੈ
ਇਸ ਮੇਂ ਮੰਦਿਰ ਕੇ ਪੁਜਾਰੀ ਕੀ ਤੋ ਤਕਸੀਰ ਨਹੀਂ।

ਪੇਟ ਮੇਂ ਦੇਗਾ ਅਜਾਂ ਸੁਧਾ ਕੋ ਜਬ ਉਠੇਗੇ ਕਹਿ ਦੇ ਪੰਡਤ ਸੇ ਯੇਹ ਮੁਰਗਾ ਹੈ
ਕੋਈ ਖੀਰ ਨਹੀਂ।

ਕਿਸ ਨੇ ਕਹਾ ਹੈ ਯੇਹ ਕਿ

ਖੁਦਾ ਸੇ ਦੁਆ ਨਾ ਮਾਂਗ ਲੇਕਿਨ ਭਲਾਈ ਯਾਰ ਕੀ,
ਅਪਨਾ ਬੁਰਾ ਨਾ ਮਾਂਗ।

ਜੋ ਜੇਬ ਕਾਟਨੀ ਹੈ ਤੋ ਅਪਨਾ ਬਲੇਡ ਰਖ ਨਾਈ ਸੇ ਉਸ ਕੇ ਕਾਮ ਕਾ
ਤੂ ਉਸਤਰਾ ਨਾ ਮਾਂਗ।

ਦਿਲ ਮੇਂ ਖਿਆਲ-ਏ-ਸ਼ਾਦੀ ਨਾ ਆਏ ਧਿਆਨ ਰਖ

ਮਿਰਜ਼ਾ ਗ਼ਾਲਿਬ

ਐ ਰਾਜ ਜਾਨ ਬੂਝ ਕਰ ਘਰ ਕੀ ਬਲਾ ਨਾ ਮਾਂਗ।

ਪਿਟ ਗਏ ਥੇ ਬੀਵੀ ਸੇ ਕਲ ਯੂੰ ਹੀ ਗੁਸਤਾਖਾ ਨਾ ਹਮ
ਕਿਸ ਕੋ ਦਿਖਲਾਤੇ ਭਲਾ ਯੇਹ ਹਿਮਤ-ਏ-ਮਰਦਾਨਾ ਹਮ।

ਰਾਤ ਅਪਨੇ ਘਰ ਸੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਰਹੇ ਥੇ ਗ਼ਾਲੀਆਂ
ਸ਼ਾਨ ਸੇ ਦਿਖਲਾ ਰਹੇ ਥੇ ਜੁਰੱਤ-ਏ-ਰਿਦਾਨਾ ਹਮ।

ਰਾਜ ਸੰਜੀਦਾ ਜ਼ਮੀਨੋਂ ਮੇਂ ਉਗੇ ਹੈ ਕਹਿਕਰੇ ਹਜ਼ਰਤ-ਏ-ਗ਼ਾਲਿਬ ਕੋ ਜਾ ਕੇ ਦੇਗੇ
ਯੇਹ ਨਜ਼ਰਾਨਾ ਹਮ।

ਜਬ ਹੁਈ ਇਕ ਲੜਕੀ ਅਗਵਾ, ਸ਼ੇਖ ਨੇ ਦੀ ਬਦਦੁਆ

ਸ਼ਹਿਰ ਮੇਂ ਅਬ ਐ ਖੁਦਾ ਲੋਡਾ ਜਵਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋ।

ਕੁਛ ਖਬਰ ਭੀ ਹੈ ਤੁਝੇ ਓ ਬੇਖਬਰ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋ
ਮੁਬਤਲਾ-ਏ-ਰੰਜ-ਓ-ਗ਼ਮ ਹੈ ਘਰ ਕਾ ਘਰ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋ।

ਬਤਨ-ਏ-ਮਾਦਰ ਮੇਂ ਤੂੰ ਆਇਆ ਹੈ ਅਗਰ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋ
ਆਫਤੋਂ ਸੇ ਤੁਮ ਕੋ ਬਚਨਾ ਹੈ ਅਗਰ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋ।

ਨੌ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਕਿਆ ਤੂ ਉਮਰ ਭਰ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋ
ਇਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਮੇਂ ਮੇਰੇ ਨੂਰ-ਏ-ਨਜ਼ਰ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋ।

ਜੋ ਨਾ ਸ਼ਾਇਰੀ ਮੇਂ ਗ਼ਾਲਿਬ ਤੇਰਾ ਭੂਤ ਹੋਤਾ ਸਰ ਪਰ ਨਾ ਕਲਾਮ ਲੋਗ ਸੁਨਤੇ ਨਾ ਦਿਲੋਂ ਪੇ ਬਾਰ ਹੋਤਾ।

ਜੋ ਕਿਸੀ ਬਹਾਨੇ ਘਰ ਮੇ ਕਭੀ ਸਾਲੀਆਂ ਭੀ ਆਤੀ ਭਲਾ ਫਿਰ ਯੇਹ ਕਿਓਂ
ਝਮੇਲਾ ਮੁਝੇ ਨਾਗਵਾਰ ਹੋਤਾ।
ਟੀ ਐਨ ਰਾਜ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਵਿਚ ਮਿਰਜ਼ਾ ਗ਼ਾਲਿਬ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਪਣਾਈ ਹੈ ਇਹਦੇ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗ਼ਾਲਿਬ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਏਗਾ। ਹੁਣ ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਗ਼ਾਲਿਬ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਤੇ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਉਸਾਰੀ ਰਾਜ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਦੇ ਕੇ ਅੰਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਪਹਿਲਾਂ ਗ਼ਾਲਿਬ ਫੇਰ ਰਾਜ

ਰਹੀਏ ਅਬ ਐਸੀ ਜਗ੍ਹਾ ਚਲ ਕਰ ਜਹਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋ।
ਹਮ ਸੁਖਨ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋ ਔਰ ਹਮ ਜੁਬਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋ।

ਪੜੀਏ ਗਰ ਬੀਮਾਰ ਤੋ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋ ਬੀਮਾਰਦਾਰ
ਔਰ ਅਗਰ ਮਰ ਜਾਈਏ ਤੋ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
Sandhugulzar@yahoo.com

ਨੌਹਾ-ਖ਼ੂ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋ।
ਬੇ ਦਰ-ਓ-ਦੀਵਾਰ ਕਾ ਇਕ ਘਰ ਬਨਾਇਆ ਚਾਹੀਏ
ਕੋਈ ਹਮਸਾਇਆ ਨਾ ਹੋ ਔਰ ਪਾਸਬਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋ।

ਰਾਤ ਕਾ ਸੱਨਾਟਾ ਹੋ ਔਰ ਰਾਜਦਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋ
ਬੀਵੀਆਂ ਤਨਹਾ ਹੀ ਘੁੰਮੋ ਔਰ ਮੀਆਂ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋ।

ਆਖ ਸੇ ਦੇਖਾ ਨਾ ਜਾਏ ਅਕਲ ਪਰ ਪਰਦਾ ਪੜੇ
ਵਹ ਕਿਸੀ ਸੇ ਭੀ ਮਿਲੇ ਮੁਝ ਕੋ ਗੁਮਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋ।

ਬੇਘਰੋਂ ਕੋ ਫਿਕਰ-ਏ-ਤਾਮੀਰ-ਏ-ਮਕਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋ
ਹੋਂ ਪੜੇ ਫੁਟ ਪਾਥ ਪੇ ਸਬ, ਔਰ ਪਾਸਬਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋ।
ਮੇਰੇ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਸ-ਵਿਅੰਗ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਕਵੀ ਅਧੀ ਦਰਜਨ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਰਜਣਾਂ ਦਾ ਕਲਾਮ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਾਰੇ ਠੱਠੇ ਮਥੌਲ ਦੇ ਮਾਹਰ ਹਨ ਪਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਪਰੋਣ ਵਾਲਾ ਟੀ ਐਨ ਰਾਜ ਹੀ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰ ਵੀ ਕੋਈ ਸੌਖੇ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਅੱਜ ਵਾਲਾ ਪੰਨਾ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖ ਲਓ ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪੜ੍ਹੋ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਅਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ।

ਇਹ ਉਹ ਗ਼ਾਲਿਬ ਨਹੀਂ ਜੋ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਟੀ ਐਨ ਰਾਜ ਦਾ ਗ਼ਾਲਿਬ ਹੈ। ਉਸ ਰਾਜ ਦਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਦੁਰਗਤ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਵਸਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਵਿਰਸਾ

ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ‘ਚੋਂ ਤਿਪ ਤਿਪ ਹੰਝੂ ਚੋਅ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਪੁੱਛਣਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਕੋਲ ਬੈਠਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ‘ਚ ਹੋਵਾਂ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਇਸ ਦੀ ਘੂਕ ਇਉਂ ਲੱਗਦੀ ਆ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

ਹੁਣ ਜੇ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਵਿੱਸਰ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਕਸੂਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਚਰਖਾ ਕੱਟਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਵਿਹਲ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ। ਦਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚਰਖਾ ਵੀ ਆਪਣਾ ਵਕਤ ਵਿਹਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਆਪਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਨਾ ਸਹੀ ਪਰ ਆਪਣੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਖੂਬਸੂਰਤ ਯਾਦਾਂ ਤਾਂ ਸੰਭਾਲ ਹੀ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਦਾਦੀ ਆਪਣੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਚਰਖੇ ‘ਤੇ ਕੱਤ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਦਾਦਾ ਟੀਡੀਆਂ ‘ਚੋਂ ਨਰਮੇ ਦੀਆਂ ਫੁੱਟੀਆਂ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਚਰਖੇ ਦੀ ਘੂਕ ਵਿਚ ਦਾਦੀ ਦੇ ਬੋਲ ਘਰ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਮਿਸਰੀ ਘੋਲ ਰਹੇ ਹੋਣ।

ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣ ਮਾਈਆਂ ਰੱਬ ਰਜਾਈਆਂ, ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਖੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਖਸਮ ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਦੇ ਦੂ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚਰਖਾ ਮੰਗਿਆ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀ।

ਦਾਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਅ ਨਾਲ ਦਾਦੇ ਨਾਲ ਮੰਡੀਓਂ ਤੋਂ ਪਿੰਜਾ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੀ ਫੇਰ ਕਾਨਿਆਂ ਨਾਲ ਗੋਲ ਗੋਲ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਪੂਣੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੀ, ਚਰਖੇ ਨੂੰ ਤੋਲ ਲਾਉਂਦੀ, ਚਰਖੇ ਦੀ ਮਾਲੂ ਪਾਉਂਦੀ। ਮਾਲੂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੜੇ ਹੀ ਸੋਹਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਮਾਲੂ ਦੇ ਸਿਰੇ ਨੂੰ ਗੰਢ ਦੇ ਕੇ ਉਂਗਲ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਬੜੇ ਸਲੀਕੇ

ਕਰਨ ਬਰਾੜ ਹਰੀ ਕੇ ਕਲਾਂ
ਫੋਨ: +61430850045

ਨਾਲ ਜੋਤਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਲਗਾਤਾਰ ਚਰਖਾ ਕੱਟਣ ਨਾਲ ਮਾਲੂ ਢਿੱਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੱਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਚਰਖਿਆਂ ਵਿਚ ਦੀ ਤੱਕਲਾ ਲੰਘਾ ਕੇ ਪੰਜੀ ‘ਚ ਮੋਰੀ ਕੱਢ ਕੇ ਤੱਕਲੇ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਲਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਫੇਰ ਬੇਬੇ ਛਾਬੇ ‘ਚ ਪੂਣੀਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਪੀੜ੍ਹੀ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਚਰਖਾ ਕੱਟਦੀ। ਲੰਬੇ ਲੰਬੇ ਤੰਦ ਪਾਉਂਦੀ ਤਾਂ ਚਰਖੇ ਦੀ ਘੂਕ ਸਾਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦੀ। ਬੇਬੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੱਲਣੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ, ਨਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਛੋਟਾ। ਗੱਲਣੇ ਚਿੱਟੇ ਕਬੂਤਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗੇ ਜਾਪਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਛਾਬੇ ‘ਚ ਬੜੇ ਹੀ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਖਦੀ।

ਸਾਨੂੰ ਜਦ ਵੀ ਵਿਹਲ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਚਰਖੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਚਲਦੇ ਨੂੰ ਬੜੀ ਰੀਝ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਕੱਤਣ ਵੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਪਰ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਬਰੀਕ ਤੰਦ ਦੀ ਥਾਂ ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ ਰੰਸੇ ਜਿਹੇ ਬਣਦੇ ਪਰ ਬੇਬੇ ਜਦੋਂ ਪੂਣੀਆਂ ‘ਚੋਂ ਐਨੀ ਤੇਜ਼ ਬਰੀਕ ਤੰਦ ਕੱਢਦੀ ਗੱਲਣੇ ਬਣਾਉਂਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜਾਦੂਗਰ ਲੱਗਦੀ। ਬੇਬੇ ਕੱਤਦੀ ਕੱਤਦੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਗੀਤ ਵੀ

ਛੋਹ ਲੈਂਦੀ।

ਜੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਵੀ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਚੇਤੇ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ‘ਤੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾਂ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉਸ ਪੁਰਾਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ।

ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹੀ ਵਿਰਾਸਤ, ਉਹੀ ਚਰਖਾ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਜਿਸ ‘ਤੇ ਉਹ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਸਬੱਬ ਬਣੇ ਤੋਂ ਕੱਤ ਲੈਂਦੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਨੇ ਚਰਖੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ। ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਭਾਵੇਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਖੋਹ ਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਦਾ ਚਰਖਾ ਵੀ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਇਹ ਵੀ ਰਹੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਚਰਖਾ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਜਾਂ ਮੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਕਿਤੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਹੀ ਗਵਾਹ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਕੇ ਵੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਵਾਂਗ ਚਰਖਾ ਚਲਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਕਾਰਣ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ, ਬਹੁਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਵਾਪਰਿਆ ਕਿ ਚਰਖੇ ਵਰਗੀਆਂ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਡੇ ਚੇਤਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਵਿੱਸਰ ਗਈਆਂ। ‘ਤੇ ਅੱਜ ਉਹੀ ਪਿੱਤਲ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਤੇ ਕੋਕੇ ਜੜ੍ਹ ਕੇ ਬਣਿਆ ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਦਾ ਚਰਖਾ ਸ਼ਾਇਦ ਤੁੜੀ ਵਾਲੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ ‘ਤੇ ਸੁੱਟਿਆ ਪਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਦੇ

ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਰੱਖਦੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ

ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ‘ਚੋਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਕੱਤਦੀ ਦਾਦੀ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਉਦਾਸ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀ ਤਾਂ ਉਸ

ਬਾਬੂ ਰਜਬ ਅਲੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਨ ਚੱਲੀਏ ਪੈਰ ਨੰਗੇ, ਕੱਡਾ, ਕੱਚ, ਅਰ ਠੀਕਰੀ, ਰੋੜ ਚਾਰੇ। ਪਿਛੇ ਲੱਗੀਆਂ ਲਹਿਣ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨਾ, ਦੱਦ, ਖੰਘ, ਅਧਰੰਗ ਤੇ ਕੋਹੜ ਚਾਰੇ।

ਸੱਚਮੁੱਚ ਦੱਦ ਜਿਹੀਆਂ ਚਮੜੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਕ ਵਾਰ ਚੰਬੜ ਜਾਣ, ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀਆਂ। ਚਮੜੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਮਰਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਿੱਠੀ ਮਿੱਠੀ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਤੀਬਰ ਖਾਜ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਜ਼ਾ ਖਾਜ ਵਿਚ ਹੈ ਉਹ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹਾ ਮਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਖਾਜ ਕਰਨ ਦਾ ਚਸਕਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਜ਼ਹਿਮਤ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਹੀ ਹਟੇ। ਪਰ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਖਾਜ ਕਰਦਾ ਰੋਗੀ ਬਹੁਤ ਕਥਿੱਥਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਚਮੜੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਨੌਬਤ ਘਟ ਹੀ ਕਦੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਘੜਮੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਉਪਰੇ ਜਿਹੇ ਲੱਛਣਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਪਛਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਇਕੋ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਾਰਸ਼ ਦੇ ਲੱਛਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਖਾਜ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਹ ਘੜਮੱਸਾ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਾਮਕਰਣ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੋਂ ਹਾਸਿਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਦ ਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਕਈ ਚਰਮ ਰੋਗਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਰਿੰਗਵਰਮ, ਹਰਪੀਜ਼, ਸ਼ਿੰਗਲਜ਼। ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕੋਹੜ ਦੀਆਂ ਸਤਾਰਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕੋਹੜ ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰਪੀਜ਼ ਵਾਇਰਸ (ਵਿਸ਼ਾਣੂ) ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਛਾਲੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਿੰਗਲਜ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨੇਊ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵੀ ਵਾਇਰਸ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਚਿਕਨ ਪਾਕਸ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਠੀਕ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਵਾਇਰਸ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸ਼ਿੰਗਲਜ਼ ਨਾਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜਲਵਾ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰੋਗ ਦੌਰਾਨ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਅਸਹਿ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੱਚੀ ਧਦਰੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੱਦ ਦੀ ਤਸ਼ਖੀਸ

ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਸਾਡੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਰਿੰਗਵਰਮ ਨੂੰ ਦੱਦ ਕਹਿਣਾ ਵਧੇਰੇ ਉਚਿਤ ਹੈ। 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਦ ਰਿੰਗਵਰਮ ਹੈ ਜੋ ਮੈਲਾ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਮੈਲਾ ਪਾਣੀ ਲੱਗਣ ਤੇ ਗਿੱਲਾ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨਣ ਤੋਂ ਲਗੂ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵੀ ਕੀੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਖੁਰਕਣ ਤੋਂ ਵਧਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੱਦ ਵਿਚ ਮੱਠੀ ਮੱਠੀ ਖਾਜ ਉਠਦੀ ਹੈ।

ਜਿਆਦਾ ਖੁਰਕਣ ਤੋਂ ਚਮੜੀ ਉਚੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਨਿਕਲਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਲਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਉਪਾਉ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੰਧਕ ਦੇ ਸਬੂਣ ਨਾਲ ਦੱਦ ਵਾਲਾ ਥਾਂ ਧੋ ਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਦਵਾ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਏ: ਕੱਥ, ਮਾਜੂ, ਗੰਧਕ, ਤੇਲੀਆ ਸੁਹਾਗਾ-ਚੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕਪੜਾਛਾਣ ਕਰਕੇ ਕੁੰਡੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਦੇ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਘੋਟੇ ਜੋ ਲੋਸ ਛੱਡ ਦੇਣ। ਗੋਲੀਆਂ ਵੱਟ ਕੇ ਛਾਵੇਂ ਸੁਕਾ ਲੈਣੀਆਂ। ਇਹ ਗੋਲੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਘਸਾ ਕੇ ਦੱਦ ਉਪਰ ਲੇਪ ਕਰਨੀ ਅਰ ਜਦ ਤੀਕ ਦਵਾ ਖੁਸ਼ਕ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਵਸਤਰ ਨਾਲ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਢਕਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਸੰਘਾੜੇ ਦਾ ਆਟਾ ਛੀ ਮਾਸੇ, ਅਫੀਮ ਇੱਕ ਮਾਸਾ, ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ੀ ਨਿੰਬੂ ਦੇ ਰਸ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੋਟ ਕੇ ਲੇਪ ਕਰਨਾ। ਚਰਾਇਤਾ ਆਦਿ ਲਗੂ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਖਧਾਂ ਵਰਤਣੀਆਂ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹਨ। ਦੱਦ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਲਗੂ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੀਖਣ ਪਦਾਰਥ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣੇ ਚਾਹੀਏ।

'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' ਦਾ ਇਹ ਇੰਦਰਾਜ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਚਰਚਿਤ ਰੋਗ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਸ਼ ਇਕ ਸਿੱਖ ਸੰਦਰਭ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਅਸੀਂ

ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੋਗਾਂ ਬਾਰੇ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਵੀ। ਭਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ? ਉਂਜ ਕਈ ਪੁਰਾਣੇ ਕੋਸ਼ ਬੋਲੋਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁਨਿਸਚਿਤਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਖੈਰ, ਭਾਵੇਂ ਦੱਦ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਿੰਗਵਰਮ ਢੁਕਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਿੰਗਵਰਮ ਵੀ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰੋਗ ਕਿਸੇ ਕੀੜੇ ਜਾਂ ਕਿਰਮ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਬਲਕਿ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਫੰਫੂਂਦੀਆਂ (ਫੰਗਸ) ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਧੱਦਰ, ਧੱਦਰੀ, ਦੱਦਰ, ਦੱਦੀ ਆਦਿ। ਡਾਕਟਰੀ ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪਦ ਹੈ Dermatophytosis. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਹੈ 'ਦਦਰੂ'। ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਦਦਰੂ ਅਤੇ ਦ੍ਰਦ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੱਦਰ ਤੇ ਫਿਰ ਦੱਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲੇ ਹਨ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਧਾਤੂ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਧੁਨੀ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਓ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ 'ਦਦਰੂ' 'ਦਰ' ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚਲੀ 'ਦ' ਧੁਨੀ ਦਾ ਦੁਹਰਾਉ ਹੋ ਕੇ। ਦਰਅਸਲ ਦਰ (der) ਇਕ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਫਟਣ, ਛਿਲਣ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਦਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਭਾਵ ਤੋਂ ਚੰਮ, ਖਲ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ। ਚੰਮ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਛਿਲੀ ਜਾਂ ਨਿਖੜੀ ਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਉਚੇੜਿਆ ਹੋਇਆ ਬਾਹਰਲਾ ਕੱਜਣ ਹੀ ਖਲ, ਚੰਮ ਜਾਂ ਚਮੜੀ ਹੈ। ਚੰਮ ਉਧੇੜਨਾ ਇਕ ਮੁਹਾਵਰਾ ਵੀ ਹੈ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ 'ਦਰ' ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਚਮੜੀ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਦਦਰੂ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਜਾਂ ਤਾਂ ਚਮੜੀ ਰੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਚਮੜੀ ਦਾ ਫਟਣਾ। ਇਸੇ ਦੇ ਸੁਜਾਤੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ Tetter ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਦਰੀ ਜਿਹਾ ਰੋਗ ਹੀ ਹੈ। Tetter ਦੇ ਹੋਰ ਅਰਥ ਹਨ ਛਾਲਾ, ਫਿਨਸੀ। ਇਥੇ 'ਦ' ਧੁਨੀ 'ਟ' ਵਿਚ ਵਟ ਗਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਦੰਦ ਦੇ ਟਾਕਰੇ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ-

ਟੱਬ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ Turd ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ- ਲੋਡਾ, ਲੀਡੀ (ਟੱਟੀ ਦੀ), ਲਿੰਦ ਜਾਂ ਗੋਹਾ। ਇਥੇ ਵੀ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਨਿਖੜੀ ਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਦੱਦ ਲਈ ਪਿਛੇ ਦੱਸਿਆ ਤਕਨੀਕੀ ਪਦ Dermatophytosis, Derm ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਿਉਂਤਪਤ ਰੂਪ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ Derm ਵੀ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗਰੀਕ Derma ਦਾ ਬਦਲਿਆ ਰੂਪ ਹੈ। ਗਰੀਕ ਡਰਮ ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਚਮੜੀ, ਤਵਚਾ, ਖਲ ਤੇ ਇਹ ਵੀ Der ਧਾਤੂ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ Dermatology ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਵਚਾ-ਵਿਗਿਆਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹਿੰਦ-ਯੂਰਪੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਸੁਜਾਤੀ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਅਸੀਂ "ਦਰਦ ਕਹਾਣੀ" ਨਾਮੀਂ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਇਸ ਧਾਤੂ ਦੇ ਫਟਣ ਦੇ ਭਾਵ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਆਏ ਹਾਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਕੁਝਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੁਖ ਦੇ ਅਰਥ ਵਾਲੇ ਦਰਦ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਟਣ ਦੇ ਭਾਵ ਹੀ ਹਨ। ਦਰਦ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਰਥ 'ਡਰ' ਹੈ। ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇਖੋ, "ਕਾ ਦਰ ਹੈ ਜਮ ਕੋ ਤਿਨ ਜੀਵਨ ਅੰਤ ਭਜੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ?" ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ 'ਦਰ ਤਿਮਿਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਡਰ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਹੀ ਦਰਦ ਦਾ ਅਰਥ ਡਰ, ਭੈਅ ਵੀ ਹੈ। ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭੈਅ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਡਰ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇਸੇ ਦਾ ਇਕ ਭੇਦ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਦਰ ਜਾਂ ਡਰ ਵਿਚ ਵੀ ਮਨ ਦੇ ਫਟਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, "ਡਡਾ ਡਰ ਉਪਜੇ ਡਰ ਜਾਈ॥" ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਭੈਅ ਤੇਰੈ ਡਰੁ ਅਗਲਾ ਖਪਿ ਖਪਿ ਛਿਜੈ ਦੇਹ॥" ਡਰ ਦਾ ਇਕ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰੂਪ ਡਰੀ ਵੀ ਹੈ, "ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਡਰੀ ਮਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ?" ਡਰ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਰੂਪ ਡਰਪਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਡਰਪੋਕ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ, "ਸੁਰੂ ਕਿ ਸਨਮੁਖ ਰਨ ਤੇ ਡਰਪੈ ਸਤੀ ਕਿ ਸਾਚੈ ਭਾਂਡੇ॥" (ਭਗਤ ਕਬੀਰ) ਭਾਵ ਸੂਰਮਾ ਕਾਹਦਾ ਜੋ ਰਣਭੂਮੀ ਤੋਂ ਡਰ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਤੀ ਕਾਹਦੀ ਜੋ (ਮਰਨ ਵੇਲੇ) ਭਾਂਡੇ ਸਾਂਝਣ ਲੱਗ ਪਵੇ।

ਦਰ ਦੇ ਫਟਣ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਦਰੜ, ਦਰਦਰਾ, ਦਰਿੰਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦਲ ਸ਼ਬਦ ਵੀ 'ਦਰ' ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਬਣੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫਟਣ, ਪਾਟਣ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਦਲ (ਟਿੱਡੀ ਦਲ)। ਇਹ ਸ਼ਬਦ (ਰਾਜਸੀ) ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੈਨਾ ਦੀ ਟੁਕੜੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵੀ। ਦਲ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦਲਪਤੀ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ। 'ਦਾਲ', ਮਤਲਬ ਦਲ ਕੇ ਖਾਧੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਿਣਸ (ਮੂੰਗੀ, ਮਸਰ, ਛੋਲੇ ਆਦਿ) ਵਿਚ

ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਵੀ ਫਟਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਖੱਟਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ Tart ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇਸੇ ਮੂਲ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੂਲ ਭਾਵ ਜੀਭ ਨੂੰ ਪਾੜਨ ਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗਰੀਕ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਮੂਲ ਦੀ 'ਰ' ਧੁਨੀ 'ਲ' ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ। ਗਰੀਕ ਵਿਚ Dole ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਗਮ, ਦੁਖ, ਦਰਦ ਹੈ। ਦੁਖ ਦਰਦ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਮਤਲਬ ਹਮਦਰਦੀ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ Condole ਵੀ ਇਸੇ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ। ਕਰੋਸੀਅਨ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦਰਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਫਿਕਰ, ਚਿੰਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਜਿਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਮਨ ਨੂੰ ਚੀਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਦਾ ਕਾਲਮ 'ਸ਼ਬਦ-ਝਰੋਖਾ'
ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,
 ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਦਾ ਕਾਲਮ 'ਸ਼ਬਦ-ਝਰੋਖਾ' ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹਰ ਵਾਰੀ ਬੋਲੇ ਬੋਲੇ ਕਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਤੱਕ ਘੱਲ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਆਸ ਹੈ ਕਿ 'ਸ਼ਬਦ-ਝਰੋਖਾ' ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਠਕ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਦਾ ਹੁਨਰ ਇਕ 'ਉਰਲਮ-ਪਰਲਮ' ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਤੇ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਇਕ ਵਡਮੁੱਲਾ ਵਾਧਾ ਹੈ। ਬੋਲੇ ਬੋਲੇ ਬਈ ਤੇਰੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ! ਮੰਨ ਗਏ ਤੈਨੂੰ। ਮਾਣ ਹੈ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਵੀ ਪੰਨਵਾਦ।
-ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤੇਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਫੇਅਰਫੀਲਡ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਰੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ

'ਪੁਰਖ' 'ਅਜੂਨੀ' ਗੁਰੂਆਂ ਜੋ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਐਨਕ ਦੇ ਉਹ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਹ ਜਗਤ-ਪਸਾਰਾ ਪੱਸਰਿਆ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਉਸ ਆਪੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਢਾਇਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪੇ ਹੀ ਜੋ ਸਾਜ ਰਿਹਾ, ਬਾਬੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸੈਭੋ' ਕਹਿ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ। ਕਰਤੇ ਬਾਬ ਨਾ ਕਿਰਤ, ਕਿਰਤ ਬਿਨ ਕਰਤਾ ਨਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ ਇਹੀ ਰੂਪ ਸੁਝਾਇਆ ਹੈ। ਜ਼ੋਰੇ ਜ਼ੋਰੇ ਵਿਚ ਓਸੇ ਦਾ ਹੀ ਜਲਵਾ ਹੈ, ਜਿੰਧਰ ਦੇਖੋ ਓਸੇ ਦੀ ਹੀ ਛਾਇਆ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਓਸ ਦੀ ਬਾਹ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਨਾਨਕ' ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਬੇਅੰਤ' ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਤ, ਸੁਕਿਰਤ ਦਾ ਰੂਪ ਵਟਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਜਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਹੈ, ਖਲਕਤ ਦੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਹ ਮੁਸਕਾਇਆ ਹੈ। ਬੰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਵੀ ਵਡਿਆਈ-ਖੋਰ ਜਤਾਇਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹੀ ਗੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਏਦਾਂ ਕਹਿ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਭੇਡ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਛੱਡ ਆਡੰਬਰੀ ਪੂਜਾ ਰਜਾ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਜੋ, ਉਸ ਪੁਜਾਰੀ ਤੋਂ ਨਾਸਤਕ ਅਖਵਾਇਆ ਹੈ। ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਆਸਾਂ ਤੱਕਣ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਆਸਤਕ ਹੋਣ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਆਸਤਕ-ਨਾਸਤਕ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਰਮਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਨਾ ਜੱਗ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਰਾਇਆ ਹੈ। ਰੱਬ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸਿਆ ਸਮਝੋ ਪਾਇਆ ਹੈ।

-ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

.ਗਜ਼ਲ

-ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਦਿਕ

ਫੁੱਲਾਂ ਵਰਗੀ ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਦਾ ਰੰਗਲਾ ਜਿਹਾ ਪਰਛਾਵਾਂ।
 ਤੇਰੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਕਾਲੀ ਰਾਤ 'ਚ ਦੇ ਪਲ ਮੈਂ ਸੌਂ ਜਾਵਾਂ।

ਠਹਿਰੇ ਜਰਾ! ਅਰਬੀ ਮੇਰੀ ਨੂੰ ਅਜੇ ਨਾ ਮੋਢਾ ਲਾਇਓ,
 ਪੜ੍ਹ ਲਵਾਂ ਮਾਸੂਕ ਦਾ ਸੱਜਰਾ ਖੜ ਤੇ ਸਿਰਨਾਵਾਂ।

ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਸਿਤਮ ਦੀ ਨਾਸੂਰਾਂ ਭਰੀ ਕਹਾਣੀ,
 ਕੰਮੀਆਂ ਵਿਹੜੇ ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛੋ ਭੁਗਤਣ ਕਿੰਜ ਸਜਾਵਾਂ।

ਕਿਸ 'ਤੇ ਕਰੀਏ ਗਿਲੇ ਤੇ ਸ਼ਿਕਵੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦਰਦ ਸੁਣਾਈਏ,
 ਮੁਹੱਬਤ ਮੇਰੀ ਦੇ ਹਮਰਾਜ਼ ਹੀ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਨਿੱਤ ਅਫਵਾਹਾਂ।

ਸ਼ਹੀਦ ਕੌਣ?

ਵਤਨ ਦੇ ਲਈ ਜੋ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਏ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮੋਢੇ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਕੌਮ ਦੀ ਖਾਤ ਜੋ ਮਰ ਮਿਟੇ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਦੇਸ਼ ਲਈ ਜੋ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਗਏ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।

ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ ਜੋ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲੇ ਜੈ ਮਾਂ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਗਲ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਫੰਦਾ ਪਾ ਨਹੀਂ ਡੋਲੇ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਜੋ ਮਰਦੇ ਦਮ ਮਾਂ ਭਾਰਤ ਬੋਲੇ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਜੋ ਦਰਦ ਵੰਡਾਏ ਮੁਲਕ ਦਾ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।

ਜੋ ਨਾਹਰਾ ਮਾਰੇ ਹਿੰਦ ਆਜ਼ਾਦ ਦਾ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਜੋ ਦਲਿਦਰ ਮੁਕਾਏ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਜੋ ਦਲਿਤਾਂ ਲਈ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰੇ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਜੋ ਹਿੰਦ ਲਈ ਮਰ ਮਿਟ ਜਾਏ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।

ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਫੁਟਦੇ ਜਾਂਦੇ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਫੁਹਾਰੇ,
 ਜਦ ਗੋਰੀਏ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀਆਂ ਤੇਰੇ ਵਸਲ ਦੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ।

ਕੋਤਵਾਲ ਤੇ ਮੁਜਰਮ ਦੀ ਹੈ ਮਿੱਤਰੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ,
 ਮੁਨਸਫ਼ ਦੀਆਂ ਚਿਸ਼ਵਤ ਉਤੇ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨਿਗਾਹਵਾਂ।

ਪੌਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਨਕਸ਼ ਗੁਆਚੇ ਅੰਬਰ ਉਤੇ ਪੈੜਾਂ,
 ਝੱਲੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਰੰਗਲੇ ਯਾਰ ਦਾ ਕਿੱਥੋਂ ਲੜ ਫੜਾਵਾਂ।

ਚੰਨ-ਚਾਨਣੀ ਫੁੱਲ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਜਿਉਂ ਗਜ਼ਰੇ,
 ਕੁਦਰਤ-ਕੁੜੀ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗੋਰੀਆਂ ਗੋਰੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ।

ਮੌਤ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਭੁੱਲ ਜਾਣਗੇ ਮਿੱਤਰ ਯਾਰ ਪਿਆਰੇ,
 'ਸਾਦਿਕ' ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥੀਂ ਛਾਵਾਂ।

ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਲਈ ਤਲਵਾਰ ਬਣੇ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਜੋ ਅਮਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹੇ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਜੋ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾਏ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਜੋ ਮਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲਾਜ ਬਚਾਏ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।

ਜੋ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਜੰਜੀਰ ਨੂੰ ਤੋੜੇ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਜੋ ਬਿਨਾ ਹਿੰਸਕ ਸਭ ਨੂੰ ਜੋੜੇ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਘਰ ਘਰ ਬੋਲੇ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਜੋ ਪਾਪੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਪਹੁੰਚਾਏ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।

ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮਿਟਾਵੇ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਛਾਤੀ ਤਾਣ ਵਤਨ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਬਣ ਜਾਏ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ।
 ਅਮਨ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਜੋ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਏ, ਉਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਕਤਾਰ ਬਣਾਏ।
 ਮੁੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਾਨੀ ਜਜ਼ਬਾ, ਕਰ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਤਜਰਬਾ।
 'ਚਰਨ' ਦਾ ਮੱਥਾ ਉਥੇ ਝੁਕਦਾ, ਜਿਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਖੂਨ ਹੈ ਡੁਲ੍ਹਦਾ।
-ਚਰਨ ਅਨੰਦ, ਫੋਨ: 916-587-4002

ਕਾਵਿ-ਮੰਚ

ਸੁਨੇਹਾ

ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦੀ ਪੌਣ ਨੇ,
 ਅੱਜ ਸਹਿਮ ਕੇ ਕਿਹਾ ਏ।

ਜੁਰਾ ਸੋਚ ਤੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ,
 ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ।

ਬਣ ਕੇ ਦਰਿੰਦਾ ਆਦਮੀ,
 ਕਿਉਂ ਕਹਿਰ ਢਾਹ ਰਿਹਾ ਏ।

ਕੰਜਕਾਂ ਦੇ ਮਾਸ ਨੋਚ ਕੇ,
 ਹਵਸ ਮਿਟਾ ਰਿਹਾ ਏ।

ਚੀਰ ਹਰਨ ਹਰ ਥਾਂ,
 ਹੁਣ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ ਏ।

ਹਰ ਮਾਂ ਭਰੇ ਸਿਸਕੀਆਂ
 ਬਾਪੂ ਕਰਾਹ ਰਿਹਾ ਏ।

ਨਾਰੀਤਵ ਤੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ,
 ਮਹਿਫੂਜ਼ ਨਾ ਰਿਹਾ ਏ।

'ਕੱਲੀ ਨਾ ਆਵੀਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ,
 ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਏ।

**-ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ
 ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।
 ਫੋਨ: 510-502-0551**

ਕੰਗਨਾ ਰਾਣਾਵਤ ਦਾ ਹੈ ਰਾਜ

ਅਦਾਕਾਰਾ ਕੰਗਨਾ ਰਾਣਾਵਤ ਦੀ ਗੁੱਡੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਖੂਬ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। 'ਕੁਈਨ', 'ਰਿਵਾਲਵਰ ਰਾਨੀ' ਤੇ 'ਉਗਲੀ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਤਨੂ ਵੈੱਡਸ ਮਨੂ ਰਿਟਰਨਜ਼' ਨੇ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਇਕਾ ਮੁਖੀ ਫਿਲਮ ਨੇ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਵੀ ਪਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਕੰਗਨਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 2006 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ 2 ਫਿਲਮਾਂ- 'ਵੇਹ ਲਮਹੇ' ਅਤੇ 'ਗੈਂਗਸਟਰ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਫੈਸ਼ਨ', 'ਤਨੂ ਵੈੱਡਸ ਮਨੂ', 'ਕ੍ਰਿਸ਼', 'ਰੱਜੇ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਹ ਸਫਲ ਨਾਇਕਾ-ਮੁਖੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੰਗਨਾ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਖੁਦ ਫਿਲਮ ਡਾਇਰੈਕਟ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਆਪਣੀ ਹਿੱਟ ਫਿਲਮ 'ਕੁਈਨ' ਦੇ ਡਾਇਲਾਗ ਉਹਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਲਿਖੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ 'ਕੱਟੀ ਬੱਟੀ' ਅਤੇ 'ਆਈ ਲਵ ਨਿਊ ਯੀਅਰ' ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੰਗਨਾ ਰਾਣਾਵਤ ਦਾ ਜਨਮ 23 ਮਾਰਚ 1987 ਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਭੰਬਲਾ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਫ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਉਠ ਕੇ ਜਿਉਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ਮੰਦ ਹੈ।

47 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਲਾਹੌਰ

ਪ੍ਰਸੰਗ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ

1947 ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਸਮੇਂ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਦਾ ਉਜਾੜਾ, ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕਦੀ ਵੀ ਨਾ ਭਰਨ ਵਾਲਾ ਖੱਪਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮ ਵਿਤਰਕ ਏਜੰਸੀ ਗੁਲ ਲਿਖਦੇ ਹਨ- ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹੌਰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਕਲਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ। ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਅਗਜ਼ਨੀ ਤੇ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਬਹੁਤੇ ਸਟੂਡੀਓਜ਼ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਉਥੇ ਨੂਰ ਜਹਾਂ, ਗੁਲਾਮ ਹੈਦਰ ਵਰਗੇ ਅਨੇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ/ਅਦਾਕਾਰਾਂ/ਫਿਲਮ ਤਕਨੀਸ਼ੀਅਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਵੇਂ ਮੁਲਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਲਾਹੌਰ ਨੇ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਦਾਬਹਾਰ ਗਾਇਕਾ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਅਤੇ ਸਦਾਬਹਾਰ ਗਾਇਕ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਮਹੁੰਈਆ ਕਰਵਾਏ। ਗੁਲਾਮ ਹੈਦਰ ਦਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗੀਤ 'ਸ਼ਾਲਾ ਜਵਾਨੀਆ ਮਾਣੇ' ਜੋ ਨੂਰਜਹਾਂ ਉਤੇ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦਾ ਰਿਹਾ। ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਲੱਛਮੀ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ ਰਾਤ ਨੂੰ ਫਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜਮਘਟ ਜੁੜਦਾ। ਪ੍ਰਾਣ ਵਰਗੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅਦਾਕਾਰ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਜਾਏ ਹੋਏ ਟਾਂਗਿਆਂ ਤੋਂ ਪਛਾਣੇ ਜਾਂਦੇ। ਬੀ.ਆਰ. ਚੋਪੜਾ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਵੀ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਹੀ ਜੰਮਿਆ ਪਲਿਆ ਸੀ। ਖਵਾਜਾ ਅਹਿਮਦ ਅੱਬਾਸ ਲਾਹੌਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਮਿਊਨਿਸਟ

ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੀ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਮਾਟੀ ਚੌਂਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਭਰਾ ਭੀਸ਼ਮ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਤਮਸ' ਲਿਖ ਕੇ ਵੰਡ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਉਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਵੀ ਲਾਹੌਰੀ ਗੇਟ ਦਾ ਬਾਸਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਖੂਬ ਸਰਗਰਮ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਭਰਾ ਚੇਤਨ ਆਨੰਦ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਸੀ। ਕੇ.ਐਲ. ਸਹਿਗਲ ਵੀ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਇਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੇ। ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਬੇਗਮ ਦਾ ਨਾਮ ਬੜੇ ਗਾਇਕਾ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਘਰ ਘਰ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦਾ ਸੀ। ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਖਿਆਮ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸਨ-ਪੰਡਿਤ ਅਮਰਨਾਥ, ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ, ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਮ ਆਦਿ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਾਦਿਰਾ ਬੱਬਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੱਜਾਦ ਜ਼ਹੀਰ, ਜਾਵੇਦ ਅਖਤਰ ਦੇ ਅੱਬਾ ਜਾਨ ਨਿਸਾਰ ਅਖਤਰ,

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਚੌਧਰੀ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ' ਵਿਚ ਵੰਡ ਦੇ ਦਰਦ ਬਿਆਨ ਸੀ।

ਐਨ ਖੱਬੇਊਂ... ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ, ਕੇ.ਐਲ. ਸਹਿਗਲ ਤੇ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਬੇਗਮ।

ਸ਼ਬਾਨਾ ਆਜ਼ਮੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੈਫੀ ਆਜ਼ਮੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੀਤਕਾਰ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ, ਮਜਰੂਹ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰੀ, ਤਨਵੀਰ ਨਕਵੀ, ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਵੀ ਅਣਸਰਦੇ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ।

ਵੰਡ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਬਾਰੇ ਫਿਲਮੀ ਸਨਅਤ ਦਾ ਰੁਖ ਕਾਫੀ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਜਗਤ ਵਿਚ 'ਚੌਧਰੀ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ' ਬਣਨ ਤੱਕ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਫਿਲਮ ਨਹੀਂ ਬਣੀ ਜੋ ਇਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ। ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਨੇ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਗਲ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਦਰਿਆਇਲੀ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਸਮਾਜ ਵਿਚਲੇ ਹਾਂ-ਮੁਖੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੀ ਭਿਅੰਕਰਤਾ ਤੋਂ ਤੁਬਕਦਾ ਹੋਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੇੜਨ ਤੋਂ ਵੀ ਡਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਜ਼ਖਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਸਦਭਾਵਨਾ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਬੋਧਤ ਹੋਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। (ਚਲਦਾ)

‘ਪੀਕੂ’ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸਭ ਦਾ ਪਿਆਰ

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸੁਜੀਤ ਸਿਰਕਾਰ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਪੀਕੂ' ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਨੇ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਚਰਚਾ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ ਅਤੇ ਇਰਫਾਨ ਖਾਨ ਵਰਗੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਵੀ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਫਿਲਮ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਇਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਰੋਲ, ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡਣ ਵਾਲੀ ਹੀਰੋਇਨ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੂਕੋਣ ਦਾ ਹੈ। ਦੀਪਿਕਾ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਬੋਗਲਾ ਮੁਟਿਆਰ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬੜੇ ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬਾਪ (ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ) ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਧੀ ਦੇ ਸਬਰ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਜਿੰਦ-ਜਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਫਿਲਮ ਕੁੱਲ 35 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਜਟ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਇਕ ਅਰਬ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੀ ਪਾਰ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ। 'ਪੀਕੂ' ਅਤੇ 'ਤਨੂ ਵੈੱਡਸ ਮਨੂ ਰਿਟਰਨਜ਼' ਦੀ ਅਪਾਰ ਸਫਲਤਾ ਨੇ ਇਹ ਬਹਿਸ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਹਾਣੀ ਦਮਦਾਰ

ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਘੱਟ ਬਜਟ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਚੋਖੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਫਲਪ ਹੋਈ ਫਿਲਮ 'ਬੰਬੇ ਵੈੱਲਵਟ' ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ

‘ਪੀਕੂ’ ਦੀ ਤਿੱਕੜੀ- ਇਰਫਾਨ ਖਾਨ, ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ ਤੇ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੂਕੋਣ।

ਵਿਚ ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ, ਅਨੁਸ਼ਕਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਵਰਗੇ ਸਟਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ 120 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਿਰਫ 32 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਕਮਾ ਸਕੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਫਲਪ ਫਿਲਮ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ 'ਪੀਕੂ' ਅਤੇ 'ਤਨੂ ਵੈੱਡਸ ਮਨੂ ਰਿਟਰਨਜ਼' ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਸਭ ਨੇ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਿਲਮ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਖੂਬ ਗੁੱਡਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਆਮ ਭਾਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਚਿੱਤਰ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਦੇਖੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ।

BIGGEST SALE EVER ON PUNJABI TV

40% OFF

PER MONTH
FOR 12 MONTHS ON
PUNJABI MEGA PACK

GET DISH FOR THE BEST PUNJABI TV PROGRAMMING

PUNJABI MEGA PACK

\$14⁹⁹
MO
FOR 12 MONTHS

~~\$24⁹⁹~~
MO
REGULAR PRICE

jus
punjabi

PTC
PUNJABI

Q
eto
ਪੰਜਾਬੀ

WILLOW HD

GLOBAL
PUNJAB

mh
MILIONE

QX
TASHAN

jus
24x7

PTC
NEWS

PTC
chak de

Requires 24-month commitment, credit qualification and subscription to qualifying American programming. Early Termination Fee applies. Cannot be combined with other International offers.

Order now and **SAVE \$120!**

1-888-626-0801

Use Offer Code **SAVEBIG**

dish

International programming requires additional \$10/mo. International Basic Package or any America's Top Package.

Important Terms and Conditions: \$10/mo. Credit for 12 Months Offer: Valid for activation and installation of qualifying new DISH service. Requires subscription to a qualifying American or DishLATINO package in addition to Punjabi Mega Pack. Must provide Offer Code at time of order. Receive a monthly credit of \$10 for the first 12 months.

Promotional Offers: All prices, fees, charges, packages, programming, features, functionality and offers subject to change without notice. After any applicable promotional period, then-current everyday monthly price applies and is subject to change. **ETF:** If you cancel service during first 24 months, early termination fee of \$20 for each month remaining applies.

Additional Requirements: Installation/Equipment Requirements: A second dish antenna may be required to view both International and American programming. Free Standard Professional Installation only. Leased equipment must be returned to DISH upon cancellation or unreturned equipment fees apply. Upfront and additional monthly fees may apply. **Miscellaneous:** Offers available for new and qualified former customers, and subject to terms of applicable Promotional and Residential Customer agreements. Taxes or reimbursement charges for state gross earnings taxes may apply. Additional restrictions and taxes may apply. **Offer ends 8/13/15.**

© 2015 DISH Network L.L.C. All rights reserved.

0801-Q2R2-PUNJABI BSE Promo MAY

Gakhal Brothers Entertainment Pvt. Ltd & Amolak Singh Gakhal Present

Cast: Gippy Grewal, Tina Ahuja, Dharamendra, Geeta Basra, Sanjay Mishra, Ravi Kishan, Mukesh Tiwari

Director Smeep Kang **DOP** Manoj Shaw **Story** Smeep Kang
Screenplay & Dialogue Vaibhav Suman & Shreya Srivastava

Editor Ritesh Soni **Music** Badshah Jatinder Shah & Dr. Zeus
Produced by Iqbal Singh Gakhal, Palwinder Singh Gakhal,
Manwinder Singh & Gurvinder Singh

Background Music Sanjoy Chaudhory
Sound Design Parikshit Lalwani **Publicity Stills by** Harjit Singh

ਫਿਲਮ ਜਲਦ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਜਾਵੇਗੀ

Ad sponsored by Punjab Times